

గ్రంథాలయములు

[వ్యా సా ప ౩]

13/30

పా యా రి నా గ ఖూ ష ణ ర
అంధ్ర దేశ గ్రంథాలయసంఘ కార్యదర్శి
మదరాసురాష్ట్ర గ్రంథాలయకమిటీ సభ్యుడు
దక్షిణభారత వయోజన విద్యాలయసంఘము
అంధ్ర ప్రాంతీయ కార్యదర్శి

అంధ్ర సాహిత్య పరిషత్

హైదరాబాదు

ప్రథమ మద్రణము

౧౧౦౦ ప్రతులు

౧౯౫౧ జూన్

ఖర జ్యేష్ఠము

వెల రెండు రూపాయలు

అన్నిహక్కులు

గ్రంథకర్తవి

సర్వోదయప్రెస్

పటమటలంక

గంధర్వ

డాక్టరు వి. యస్. కృష్ణగారు
బి. ఏ. (ఆక్సన్), పిహెచ్. డి. (వియన్నా)

అంకితము

అంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు దుపాధ్యక్షులు

డాక్టర్ వి. యస్. కృష్ణగారికి

పుస్తకాల స్వయంవరం

స్వయంవరం - చాటించారోయ్
త్వరత్వరగా - పయనంకావోయ్
పుస్తకాల - బాలకుమారితో
నేస్తానికి - పోదాంపదవోయ్.

నినువలచిన - చదువుల చానతో
మనసిచ్చి - మాటాడాలోయ్
నీనచ్చిన - మాటలరాణికి
కానుక క - ట్నాలియ్యాలోయ్
స్వయంవరం - చాటించారోయ్
త్వరత్వరగా - పయనంగావోయ్.

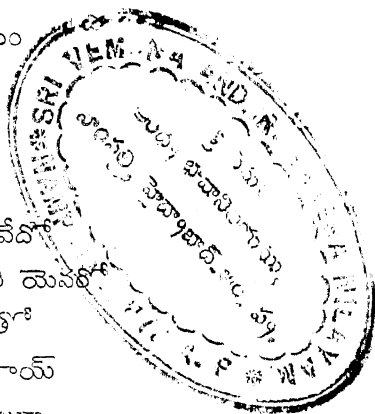
నిలచిన యీ - కన్నెలలో నిను
వలచీ వల - పించిన దేదో
అందాల - అణువుకణాలా ?
ముందు వెనుక - మూడుగుణాలా ?
అందని ఆ - కాశం సొబగా ?
అందందూ - ఆరని వెలుగా ?
భూగోళం - పున్నెము పంటా ?
బాగోగుల - పాయనిజంటా ?
సంగీతం - సాహిత్యాలా ?
శాస్త్రాలూ - చారిత్రాలా ?
వేదాలూ - వేదాంతాలా ?
పలుమతముల - భాగవతాలా ?
పల్లెటూరి - చల్లనిగాలా ?

చేతిపనుల - చైతన్యాలా ?
 మితిమించిన - మతపిచ్చులలో
 బ్రతికించే - పరమప్రేమా ?
 చితికిన యీ - మానవహృదయం
 అతికించే - సత్సాహింసా ?
 నిలచిన యీ - కన్నెలలో నిను
 వలచి వల - పించిన జేదో !

ప్రతిచదువరి - తన చదువేదో
 ప్రతి చదువురు - చదువరి యెవరో
 ఏ పుస్తక - మెవ్వరివంతో
 యేరుకొనే - రంగస్థలమోయ్
 అందరినీ - అన్నిచదువులూ
 అందుబాటు - లో ఉన్నాయో
 వందల కం - దని విజ్ఞానం
 చందాతో - సాధించామోయ్.

అందాల - చదువుల కన్నెల
 గ్రంథాలయ - సీమకురావోయ్ !
 స్వయంవరం - చాటించారోయ్ !
 త్వరత్వరగా - పయనంకావోయ్ !

తొలిపలుకు

ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయసంఘం కార్యదర్శులును మన్మిత్రులును నగు శ్రీ పాతూరి నాగభూషణముగారి రచితములగు వ్యాసముల కూర్పుగు నీ గ్రంథమునకు - “గ్రంథాలయములు [వ్యాసావళి]” యను దానికి - తొలిపలుకువ్రాయ నవకాశము నాకు లభించినందుకు ఎంతయు సంతోషించుచున్నాను.

ఇట్టి గ్రంథమును వెలువరించుటకు వలయు యోగ్యతయు అర్హతయు గలవారు శ్రీ నాగభూషణముగారికంటె మరియొకరెవరును ఉండరని చెప్పుటలో అతిశయోక్తి లేదని భావింతును. శ్రీ నాగభూషణముగారు గ్రంథాలయోద్యమమును ఆంధ్రదేశమున ప్రశంసనీయుముగ నిర్వహించుచు, దివ్యమగు ననుభవమును గడించి యున్న ప్రజాకార్యకర్తలు. ఏదైన నెకటే ప్రజాయుద్యమమున, చాలకాలము, ఎడతెగక సిరముగా నిలచి, పనిచేయు కార్యకూరులు అరుదుగానున్న మన దేశము లో శ్రీ నాగభూషణముగారి సేవ అమూల్యమైనదని చెప్పదగినది.

మద్రాసుప్రాంతములోని తెలుగు జిల్లాలందలి యొక ప్రజా హితోద్యమమునకు తెలంగాణములోనుకూడ వ్యాప్తి కలిగించి, ఆంధ్ర గ్రంథాలయోద్యమమునకు విశాలాంధ్ర స్వరూపమును సృష్టించు ప్రయత్నమును జయప్రదముగా సాగించిన శౌరవము శ్రీ నాగభూషణముగారికి ఎక్కువగాను, ముఖ్యముగాను చెందుచున్నది. ఇది గొప్ప సేవయని నాకు నమ్మకము కలదు.

ఈ గ్రంథమునందు కూర్చబడిన వ్యాసములు గ్రంథాలయోద్యమ వ్యాప్తికి చాల ఉపయోగకరములగు వివిధవిషయములకు సంబంధించియున్నవి. వీనిలో ననేకములు శ్రీ నాగభూషణముగారికి

VII

కలిగిన స్వంత అనుభవముపైన నాధారపడినవిగా గానవచ్చుచున్నవి.
కనుక ఇవి గ్రంథాలయోద్యమాభిమానులగు కార్యకర్తలకు
అత్యంత లాభదాయకములుగా నుండగలవు. అట్టివారి పుస్తకమును
తప్పక చదివెదరు గాక !

ఈ పుస్తకము విశ్వాలాంధ్రమున అభిమానముతో చదువబడు
ననియు, మాతృభాషా సేవాపరాయణుడగు గ్రంథకర్త సర్వవిధముల
ప్రోత్సహింపబడుననియు నేనాశించుచున్నాను.

ఆంధ్రకుటీరము
సుల్తాన్ బజారు, హైదరాబాదు
౧౬—౬—౧౯౫౦

విధేయుడు
మా డ పా టి హ ను ఘం త రా వు
హైదరాబాదు కాక్పోరేషను మేయరు

పరిచయము

వేమపాత్రులును, స్నేహితులును, సగు శ్రీ పాతూరి నాగభూషణగారి “గ్రంథాలయములు” అను ౧౩౦ పుటల ముద్రిత గ్రంథమును చదివినాను. మొదట రచయితను గురించి సంగ్రహముగా తెలుపుట యవసరము. శ్రీ నాగభూషణగారు నిరాడంబరులు, ఎటులో యేమో అందరును రాజకీయ రంగముపై కురుకుచుండిన కాలములో వీరు గ్రంథాలయోద్యమ మందిరుకుకొనిరి. ఆ యుద్యమాన్ని వరించిన నాడే ‘నాతిచరామి’ అని వాగ్దానముచేసెట్లున్నది. వేరుద్యమములందు మనసుండి పనిచేసినట్లు కానరాదు. గ్రంథాలయ సేవలో మగ్నులై తన సేద్యమును మరచిపోయినారు. వీరికి కపటనాయకులు సరిపడరు. ప్రజాసంస్థల లెక్కలలో పైసా పొరపాటును సహించరు. అట్టి ‘సీథా మనిషి’ వీరు (ఋజువర్తనలు). వీరిరచనలన్నియు గ్రంథాలయములను గురించినవే యని తలతును.

అట్టి రచనలలో ప్రకృతమీ సమీక్షలోనున్న “గ్రంథాలయములు” అనునదొక యుత్తమ రచనల సంపుటి. ఇది గ్రంథాలయముల చరిత్రను గురించి తెలుపుటలేదు. ఇందు గ్రంథాలయముల ప్రయోజనములు, వినియోగములు, పరిపాలన విధానము, ప్రచారము, వానిలోని వైవిధ్యము, మున్నగు బహువిషయముల చర్చకలదు. ఇది అతిసులభమై చుందరికిని అర్థమగు రీతి కలిగినట్టిది.

అంతేలేదును గ్రంథాలయోద్యమము ప్రాముఖ్యమంది నట్టిది. తెలంగాణమందే యుద్యమము ౩౦ ఏండ్లక్రిందట ప్రారంభమై నానాటికి తీసికట్టుగా నుండిపోయెను. గ్రంథాలయోద్యమము నాయకులనుగాని విద్వాంసులనుగాని ప్రజలనుగాని ఆకర్షించినదికాదు. దానికనేక కారణాలుకలవు. ప్రజాబాహుళ్యమందు విద్యావ్యాపకము

లే క పోవుటయు రాజకీయములవలె గ్రంథాలయ ప్రచారము జనరంజకము కాకుండుటయు దీనికి ముఖ్యకారణములు.

పలువురు విద్యావంతులే సహకరించుటకు మారుగా పలు తావుల గ్రంథాలయముల తైన్యతకు తెలిసియో తెలియకనో తోడ్పడిరి. పలుతావులలో పుస్తకాలయములలోని గ్రంథాలు బయటికిపోయినవి తిరిగి రాకపోయెను. గ్రంథాలకు ద్రవ్యమిచ్చు వారు కొందరు వాటిని తస్కరించువారు మరికొందరు. అందుచేతనే ౧౫౫౦ ప్రాంతమువాడగు తెనాలి రామకృష్ణుడు గ్రంథములకు అగ్ని, యాచకులు, క్రీములు ముఖ్యోపద్రవములనెను. అనేకులకు పుస్తకముల నెట్లు పట్టవలెనో యెట్లు వాడుకానవలెనో తెలియ దనవలెను. వారి చేతులలో గ్రంథములు నలిగి చినిగి మాసి రూపు చెడును. కొందరు పుస్తకాల అట్టలపై వడ్డీలెక్కులను గుణింతురు. మన దేశములో ననేక గ్రంథాల ముద్రణ మసహ్యముగా నుండుటచే మన మింకను చాలా వెనుకబడినామని అనిపించుకొన్నాము. గ్రంథము నుందరముగా నుందరివలె ముతైదువవలె అలంకరణముతో నెప్పియుండవలెను. గ్రంథమును పసికొందునువలె నలగకుండ పట్టుకొని చదువవలెను. ప్రతిపాఠకుడును ఈధర్మమును నిర్వహించిన రెండేండ్లలో పొట్లాలకు పనికివచ్చు పుస్తకములు పదంతలకాలము వరకుండును.

ఇప్పుడు కాలముమారినది. వయోజనవిద్యను నిర్బంధవిద్యను వ్యాపింపజేసి అవిద్యానిర్మూలనము చేయుకాలమిది. విద్యావాపకమగు కొలది గ్రంథాలయముల యపయోగముకూడ హెచ్చును.

జనులు గ్రంథాలయములకు పోవుట దేవాలయములకు పోవునట్టి పవిత్ర కార్యమనుకొనవలెను. దేవస్వము హరించిన నెంతటి పాపమో గ్రంథముల యపహరణముకూడ నెంతటిదేయని గుర్తించవలెను. దేవర యంగరంగ భోగార్థము ధూపదీప నైవేద్యములకై

చేయు దానములెంత ఫలవంతములో గ్రంథాలయములకు చేయు దానములును నెక్కువ కాకున్న సంతమాత్ర ఫలవంతములని భావింప వలెను. ఇవి క్రొత్తగా తెలుపు పలుకులుకావు. తక్షశిలా విద్యాపీఠ స్థాపన కాలమునుండి మనపెద్దలు సెలవిచ్చిన భావములేయివి. ప్రాతభావములను క్రొత్తమాటలలో చెప్పుటయే యిందలి విశిష్టత.

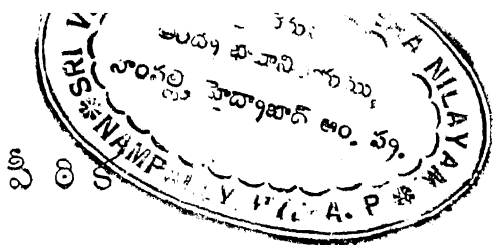
శ్రీ పాతూరివారి యీ గ్రంథము ప్రతిగ్రంథాలయమందును విద్యాలయమందును నుండదగినది. గ్రంథాలయాభిమానులందఱును దీనిని జదివి యనేక నూతనవిషయాలను -- నావలెనే - తెలిసికొని యానందింతురుగాక.

ఈ గ్రంథమును ముద్రించి ప్రచారము చేయునట్టి తెలంగాణా ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తు నిర్వాహకుల సరసత, జౌచితి, సేవా సనిపించుకొన్నవి.

రచయితకు ధన్యవాదములు. గ్రంథమునకు సుస్వాగతము.

సు ర వ ర ము ప్ర తా ప రె డ్డి

ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయసంఘోపాధ్యక్షులు

వీ రి క

గతసంవత్సరం జూన్ నెలలో ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తు వారేర్పాటు చేసిన వయోజనవిద్యా శిక్షణాశిబిర నిర్వహణంలో పాలుపంచుకొనుటకై హైదరాబాదుకు వెళ్ళియుంటిని. పరిషత్ పరీక్షలలో గ్రంథాలయ శాస్త్రాన్ని కూడ అభిమాన విషయాలలో నొక అంశంగా చేర్చువిషయమై పరిషత్కార్యదర్శి శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావు గారితో ప్రస్తావించితిని. దీనికి పాఠ్యగ్రంథాలు రెండు కావలసి యుండునని వారుచెప్పిరి. నా “గ్రంథాలయశాస్త్ర ప్రథమపాఠముల”ను చూచి ఒకదాని క్రింద యిది సరిపోవుననిరి. రెండవదానిని వలయుచో వ్రాసియిత్తుననియు లేదా లోగడ పత్రికాదులలో ప్రకటితమైన గ్రంథాలయములకు సంబంధించిన వివిధవ్యాసములు నావి కలవనియు, ఇవి వారికి నచ్చినయెడల వీనిని ప్రచురించు కొనుటకు వారి కిత్తుననియు దెలిపితిని. వారంగీకారమును సూచించిరి. కనుక వారి పరిశీలన నిమిత్తము వీనిని తదుపరి పంపితిని. చూచి సంతృప్తిని పొందిరి. వీనిని పరిషత్తువారి వీలువెంట ప్రచురించుటకు ప్రచురణోపసంఘమువారి ఆమోదమునుబడసి నాకు తెలిపిరి. తదుపరి కొంతకాలానికి దీనిముద్రణకు కావలసిన కాగితమును నాకందజేసిరి. ఈ విధంగా ఈ పుస్తకంలోని వ్యాసాలు గ్రంథరూపంలో లోకంమొగం చూడడాని కవకాశం చిక్కినది.

ఈ వ్యాసాలు వివిధసమయాలలో రచించిన వగుటచేత వీని భాష ఒక తీరుగా లేదు. పూర్వప్రాసినవి గ్రాంథిక భాషలోనూ ఇటీవల వ్రాసినవి వ్యావహారిక భాషలోనూ వున్నవి. పాఠకులకు నిషయప్రధానం గనుక భాషాభేదాన్ని దోషంగా యెంచక మన్నిస్తారని నమ్ముతున్నాను.

ఈ వ్యాసాలలో కొన్ని గ్రంథాలయసభలు - సమావేశాల సందర్భంలో రచించినవి. కొన్ని ప్రత్యేకం ఆయా ప్రచురణ కర్తల కోరికపై వ్రాసినవి. కొన్ని వ్యాసాలలో అవసరమైనచోట్ల కొలది పాటి మార్పులు చేయబడినవి. విషయసేకరణకు తోడ్పడిన సారస్వతం వివరాలు గ్రంథం కడపట నివ్వబడినవి. ఒక్కొక్కవ్యాసం చివర దానిరచనకు సహాయపడ్డ వాఙ్మయ వివరాలు విడివిడిగ నిచ్చు తలంపు ముందుండినది. కాని వీలుపడ లేదు.

కృ త జ్ఞ త

గ్రంథాలయ ప్రబోధాని కుపకరించు 'పుస్తకాలస్వయంవరం' అనేగేయం ఇందు చేర్చబడినది. ఇది యీగ్రంథానికి ప్రత్యేకశోభను కల్పిస్తున్నది. దీనినిండులోచేర్చుట కనుమతించిన రచయిత శ్రీ శిష్టా సత్యనారాయణ రాజశేఖరంగారికి నే నత్యంతము కృతజ్ఞుడను. కోరి నంతనే మిగుల ప్రేమతో తొలిపలుకు, పరిచయములను వ్రాసి పంపిన తెలంగాణపు గ్రంథాలయోద్యమ నాయకులు, పూజ్యులు వగు 'ఆంధ్ర పితామహ' శ్రీ మాడపాటి హనుమంతరావుపంతులు, 'విజ్ఞాననిధి' శ్రీ సురవరము ప్రతాపరెడ్డిగార్లెంతయు వందనీయులు. ఈ వ్యాసాలలోని విషయసేకరణలో సాయపడిన సారస్వత కర్తలకూ, అక్కడక్కడ విడివిడిగా నుండిపోయిన వ్యాసముల నెక్కటిగ గుదిగుచ్చి గ్రంథాలయకార్యకర్తలకందజేయుటకు పూనుకొన్న ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తువారికీ, ఈ పుస్తకమునకు కళా కాంతులను సమకూర్చుటకు దోహదంగానున్న అట్టపై చిత్రమునకు మోత్యకను వ్రాసియిచ్చిన శ్రీ నడిపల్లి శంకర్ గారికీ, అచ్చు -

అట్టకట్టు బాధ్యతలను శ్రద్ధతో నిర్వహించిన సర్వోదయప్రెస్ వారికి నాకృతజ్ఞతను ప్రత్యేకముగ తెలుపుకొనవలసియున్నది. ఇందలి వ్యాసాలను తొలుదొల్త ప్రకటించిన ఆ యా పత్రికలయు, పుస్తకాలయు ప్రకటనకర్తల సహాయమును మరువరానిదే. అసలీ రచనల కాస్కారమును కలుగజేసిన వివిధసమావేశముల కర్తలు, వివిధ సంస్థల నిర్మాతలు సహిత మీ సందర్భమున స్మరించదగియున్నారు. ఈవిషయంలో ప్రత్యేకం పేర్కొనదగిన ముఖ్యసంస్థలు తెనాలి తాలూకా పెదపాలెమునందలి సేవాశ్రమము, ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయసంఘము నై యున్నవి. నా గ్రంథాలయసేవలో హెచ్చుభాగ మీ రెండుసంస్థలద్వారానే సాగినది.

అంకితము

అదృష్టవశాత్తు యీ కృతికి అర్హుడైన భర్తలభించినాడు. ఇది నాకు చాలసంతోషముగా నున్నది. ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తున కిటీవల ఉపాధ్యక్షులుగా ఎన్నికైన డాక్టరు వి. యస్. కృష్ణగారు చిన్ననాటినుండియు గుణవంతులుగా గణుతి కెక్కినారు. విద్యా వినయసంపన్నులు. వీరి యోగ్యతకు తగిన పదవులును కోరకుండగనే వీరిని వరించుచు వచ్చినవి. పదిపదునైదేండ్ల క్రితం వీరు ఆంధ్ర విశ్వ కళాపరిషత్తులో మామూలు ఉపన్యాసకులుగ ప్రవేశించినారు. తదుపరి ఆ సంస్థకు రిజిస్ట్రారు పదవిని కొంతకాలము, విశ్వకళా పరిషత్ కళాశాలల అధ్యక్షపదవిని కొంతకాలము నిర్వహించి పరిషత్తుకు సంబంధించిన అన్ని వర్గములవారి అభిమానమును చూర

గొన్నారు. దీనివర్యవసానంగా వీరు ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిష దుపాధ్యక్షులుగా ఎన్నికైనారు. నా గ్రామస్థుడను. అభిమానము, సుగుణశీలుడను శారవము, ఆంధ్రదేవు మేటి విద్యాసంస్థకు అధిపతియను ఆదరము ప్రోత్సాహపరచగా నిండుమనసుతో నీ గ్రంథమును డాక్టరు వాసిరెడ్డి శ్రీ కృష్ణగారికి అంకితమిచ్చుటకు నిశ్చయించుకొన్నాను. వీరు దీనిని ప్రీతితో స్వీకరించి నన్ను సంతోష పెట్టుమరని నమ్ముచున్నాను.

సర్వోత్తమభవనము

పటమటలంక

౧౩—౫—౧౯౫౧

ఇట్లు విన్నవించు,

పాఠశాలాధ్యక్షులుగా

గ్రంథకర్త

విషయసూచిక

తొలిపలుకు

పరిచయం

వీరిక

పుటలు

VI

VIII

XI

౧. అమెరికాదేశ గ్రంథాలయము

౧- ౧౩

పూర్వ గ్రంథాలయములు - సార్వజనిక గ్రంథాలయపుపుట్టుక -
గ్రంథముల నిండ్లకిచ్చుట - స్వేచ్ఛోపలబ్ధి - బాలశాఖ - పాఠ
శాలాసహకారము - శాఖానిలయములు - సంచార గ్రంథాలయ
ములు - గ్రంథాలయప్రచారం - సాంఘిక కేంద్రము - ప్రజల
తోడ్పాటు - గ్రంథాలయ సంఘములు.

౨. గ్రంథాలయము - విద్యాలయము

౧౪- ౨౧

౩. గ్రంథాలయ మూర్తులు

౨౨- ౨౯

పుస్తకాలు - పాఠకులు - సిబ్బంది.

౪. గ్రంథాలయ నిర్వహణము

౩౦- ౩౯

ప్రభుత్వ విధులు - పాలకుల బాధ్యతలు - సిబ్బంది ధర్మాలు -
చదువరుల విధులు.

౫. స్త్రీలు - గ్రంథాలయములు

౪౦- ౪౪

౬. గ్రంథాలయాలు - ఆచూకీశాఖ

౪౫- ౪౯

౭. సంచార గ్రంథాలయాలు

౫౦- ౫౮

మదరాసు ప్రభుత్వ ప్రణాళిక - గ్రంథ భాండాగారులు -
గ్రంథవరణం - గ్రంథాలయ చేర వేసే సాధనాలు - స్థానిక
కేంద్రాలు.

౮. గ్రంథాలయ నిబంధనలు

౫౯- ౭౧

నిబంధనలు : నిర్మాణచట్టము - నిబంధనల ఆవశ్యకము -
గ్రంథాలయ సూత్రములు - నిబంధన లెట్టుండవలెను? - నిబంధ
నలు : చదువరులు - కొన్ని ముఖ్యాంశములు - నిబంధనలలో
భేదములు - ముదిరి గ్రంథాలయ నిబంధనలు.

౯. గ్రంథాలయాలు : పుస్తకాల తొలగింపు 21- 22

వివిధవిషయములకు చెందిన పుస్తకాల తొలగింపు సూత్రాలు -
ఆసంపూర్ణ గ్రంథాలు.

౧౦. గ్రంథాలయములు - పుస్తకాలను సరిచూచుట 2౮- ౩౪

ప్రయోజనము - విధానము - ప్రచారములోనున్న గ్రంథము
లను సరిచూచుపద్ధతి - బీరువాల పరిశీలన - విమర్శ - మరొక
పద్ధతి.

౧౧. వయోజనవిద్య : గ్రంథాలయములు ౩౫- ౯3

౧౨. గ్రంథాలయాలు - లోకసేవ ౯౪-౧౦౦

౧౩. గ్రంథాలయ మహాసభలు ౧౦౧-౧౦౯

౧౪. గ్రంథాలయవారం ౧౦౧-౧౧౬

పబ్లిసిటీ లేక ప్రచారం ప్రయోజనాలు - ప్రచార సాధనాలు -
గ్రంథాలయవారం ఉపయోగాలు - ప్రత్యక్షకార్యక్రమం.

౧౫. గ్రంథాలయ వార్షికోత్సవాలు ౧౧౭-౧౨౬

వార్షికోత్సవాల ప్రయోజనం - కార్యక్రమం - గ్రంథాలయ
నివేదిక - నివేదికలో చేర్చదగిన లెక్కలు.

౧౬. సారస్వతపట్రిక ౧౨౭-౧౨౮

స వ రణ లు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
V	౧౪	విజ్ఞానం	విజ్ఞానం
VII	౯	సులాన్ బజారు	సులాన్ బజారు
XI	౧౪	పరిశీలన	పరిశీలన
౧	౧౫	యొక్కడుకాలము	యొక్కవకాలము
,,	౧౬	శాఖానిలయనిర్వహణ	శాఖానిలయముల నిర్వహణము
౨	౧౬	గించుకొనుట	యోగించుకొనుట
౩	౧౮	గ్రంథాలయముల	గ్రంథాలయములను
౫	౧౫	అప్పటినుండి	అప్పటినుండియు
,,	౧౬	జనవంతమగుట	జనకరముగా నున్నందున
౯	౨౫	స్వీయ ప్రకటనము	స్వీయప్రకటనమును
౧౧	౧౩	సాంఘి	సాంఘిక
౧౩	౫	సంఘముల	సంఘములను
౧౪	౭	సినిమా	సినిమా
,,	౨౬	చేసినవే	చేసినవే
౧౭	౨౪	నెత్తిపెరుద్ది	నెత్తిపెరుద్దు
౧౯	౨౧	గోష్ఠులు యాత్రలు	గోష్ఠులు, యాత్రలు
౨౦	౨	గ్రంథాలయ	గ్రంథాలయ
		వ్యాపనక్రియ	వ్యాపనక్రియ
,,	౨౧	ప్రత్యేకము	ప్రత్యేకము
౨౨	౧౦	సకలజనుల	ప్రజానీకం
౩౦	౨	సంఘస్థాపననాటికి	సంఘస్థాపన
		౧౯౧౪ ఏప్రిల్ ౧౦వ తేదీ,	(౧౯౧౪ ఏప్రిల్ ౧౦వ తేదీ)నాటికి
౩౩	౩	ములగావించిరి.	ములనుగావించిరి.
,,		ఈ తీర్మానముల	ఈ తీర్మానముల
౩౪	౨౫	గ్రంథాలను	గ్రంథాలను
౪౦	౨౧	నియమనిబంధన	నియమనిబంధనల

XVIII

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
౫౩	౧౭	గ్రంథవరణ	గ్రంథవరణం
౫౪	౧౯	పచారిదు కాణాలు	పచారిదు కాణాలు
”	౧౨	పెంపును	పెంపుకు
౬౨	౧౫	నెక్కుడు పయోగకర	నెక్కువ పయోగ కర
౬౩	౧౩	ఈ నూత్రముల	ఈ నూత్రములను
౬౪	౧౧	స్వతంత్రుడైన	స్వతంత్రుడైన,
”	”	యభిరుచులను,	యభిరుచులను
౬౫	౧౦	నెక్కుడు	నెక్కువ
౬౯	౧	ధర్మమును	ధర్మము
౭౧	౧౮	పరిహారము	పరిహారమును
౭౩	౮	గ్రంథాలయా	పెద్దగ్రంథాలయా
౮౧	౨౫	రెండుడు	రెండును
౮౨	౧౫	పెట్టుకున్నవిదప తర్వాత ‘పెల్నిరిజిస్టరు పేటికలో ప్రచారములో నున్న గ్రంథ ముల కార్డులను కాంటరువద్ద రికార్డును బట్టి నిలుపుగా త్రిప్పి పెట్టుకొనవలెను. తర్వాత’ అను మాటలను చేర్చవలెను.	
”	౨౧	నార్థము	నిమిత్తము
౮౩	౧	విమర్శన	విమర్శ
”	౨	విమర్శనార్థము	విమర్శ కొరకు
”	౧౭	పరిచితమగుట	తెలిసియుండుట
”	౨౦	±	౪
౮౫	౧౮	సమితులు	సంస్థలు
౮౫	౧౦	కార్యక్రమానికి	కార్యక్రమానికి
౯౮	౩, ౪, ౫, ౬	౯౭వ పుట దిగువభాగమున పాదతిప్పణము (ఫుట్ నోట్సు)గా చేర్చవలెను.	
”	౩	Praducts	Products
”	౬	Ceylou	Ceylon
౧౦౩	౭	సున్నప్పటికిన్ని	సున్నప్పటికి
౧౦౫	౧౭	గ్రంథాలయసంస్థలపై	గ్రంథాలయసంస్థలపై

XIX

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
౧౦౮	౯	తేజస్సులబా	తేజస్సులవలె
”	౧౦	అందువలె	అందుబా
౧౧౩	౮	(పోప్టరు)	(పోప్టరు)
౧౧౯	౨౨	సర్వసామాన్యమైన	సర్వసాధారణ
౧౧౭	౩	‘ప్రకటించడం ద్వారా’ కు విదప చేసే వ్యక్తి	‘ప్రకటించడం ద్వారా’ కు విదప చేసే వ్యక్తి
”	౫	‘తప్రచారం’ అను మాటలను చేర్చవలెను.	‘తప్రచారం’ అను మాటలను చేర్చవలెను.
”	౧౫	కుపకరిస్తున్నది.	కుపకరిస్తున్నది.
”	౧౫	సర్వజనులకూ	ప్రజలకు
”	౧౭	ప్రజలదృష్టికి	నారిదృష్టికి
౧౨౦	౯	కరుకపరడం	కరుకపరచడం
౧౨౭	౭	Reference	Reference
		Service	Service
	”	bibliograpy	bibliography

“ వాయుపెల్లవారికి నెట్లు స్వాధీనమై యున్నదో
జ్ఞానముకూడ నట్లు స్వాధీనము కావలయును.
ఉదకపెల్లవారికి నెట్లు సేవ్యమైయున్నదో
జ్ఞానమును నట్లు సేవ్యమైయుండవలయును.
సూర్యచంద్రమండలముల తేజస్సు
పిల్లవారికి నెట్లు సౌఖ్యప్రదముగ నున్నదో
జ్ఞానమును నట్లు సౌఖ్యప్రదముగ నుండవలయును.”

అమెరికాదేశ గ్రంథాలయము

అమెరికాదేశము ఆధునిక గ్రంథాలయమునకు పుట్టినిల్లు. ఆదర్శ ప్రాయమగు గ్రంథాలయముల కాలవాలమైన అమెరికా 'గ్రంథాలయభూమి' యని చెప్పబడుచున్నది. అమెరికాదేశ గ్రంథాలయము యొక్క పెంపు సహజసిద్ధముగ సంభవించినది. అది పట్టుదలతో ప్రత్యేకమొనర్చిన ప్రయత్నమువలనగాక ప్రజాభిప్రాయము ననుసరించి క్రమవికాసము జెందుచు వచ్చినది. జనసామాన్యమున విద్యాభివృద్ధి కలుగుటద్వారా పునాభిలాష పెంపొంది అది అచ్చటి గ్రంథాగార స్థాపనకు కారణమయ్యెను. తొలుత కొలదిమందికి మాత్ర మందుబాటులోనున్న గ్రంథాలయములు క్రమక్రమముగ నెలరకు నుపయోగపడజొచ్చినవి.

ఉపయోగమే గ్రంథాలయలక్ష్యమను సూత్రమును చాలకాలమునుండి గమనించుచున్న అమెరికాదేశీయులు గ్రంథాలయ నిర్వహణమున ననేకములగు మార్పుల నమలుజరిపిరి. దినమునవీతనంత యెక్కుడుకాలము గ్రంథాలయములను తెరచియుంచుట, పుస్తకములను పత్రికలను పతనార్థ మిండ్లకిచ్చుట, స్వేచ్ఛోపలబ్ధి (గ్రంథాలయమునందలి పుస్తకముల నెల్లరు స్వేచ్ఛగ చూచుకొని వలయు పానిని స్వయముగ తీసుకొను నేర్పాటు), పాఠశాలాది విద్యాసాంఘిక సంస్థలతోడి సహకారము, శాఖానిలయ నిర్వహణ, గ్రంథాలయములు పరస్పరము తమ పుస్తకముల నిచ్చి పుచ్చుకొనుట, సంచార ప్రచారములు మొదలుగాగల విధానముల నొక్క

టొక్కటిగ నచ్చటి గ్రంథాలయములు చేపట్టి, పుస్తకములకు పాఠకులకు మధ్య చక్కని పొత్తును సమకూర్చుచు, నచ్చటి సంఘము యొక్క వికాసమునకు సకలవిధముల తోడుపడు సాంఘిక కేంద్రములుగ విలసిల్లుచున్నవి.

పూర్వ గ్రంథాలయములు

ఇన్ని విధములగు మార్పుల కాలవాలమై ప్రపంచమున కాదర్శ ప్రాయమైన అమెరికా గ్రంథాలయము పెంపొందినది ౧౯ వ శతాబ్దపు రెండవ అర్థభాగమందయ్యి, సంతకుపూర్వమును నచ్చట గ్రంథాలయములు లేకపోలేదు. ౧౮ వ శతాబ్ద ప్రారంభమున అమెరికాయందు క్రైస్తవ దేవళములకు, పీఠములకు అనుబంధముగనున్న మతవిషయక గ్రంథాలయములు కొన్ని ముఖ్యముగ దక్షిణప్రాంతమున థామస్ బ్రే అనునాతనిచే నెలకొల్పబడినవి. థామస్ బ్రే బైబిల్ ప్రచారమునిమిత్త మేర్పడిన సంఘమునకు సాపకుడును, కార్యదర్శియునై యుండెను. ఈ గ్రంథాలయములు క్రీస్తుమత ప్రచారకుల నిమిత్త మేర్పరుపబడినను తక్కినవారును వీని నుపగించుకొనుట కవకాశములు కల్పింపబడెను.

అనంతరము సుమారొక నూరు సంవత్సరములకు పట్టణ గ్రంథాలయములు, పాఠశాలాప్రాంత గ్రంథాలయములు ప్రారంభమైనవి. ఇందు రెండవరకమునకుజేరిన గ్రంథాలయములు పట్టణములలో నెక్కిొక్క పాఠశాల పనిచేయు ప్రాంతపు జనుల ఉపయోగార్థ మేర్పాటు చేయబడెడివి. వయోజనుల కుపకరించు గ్రంథములే వీనియం దెక్కువగ నుండెడివి. పాఠశాలాధవసములందే ఇవి భద్రపరుపబడెడివి.

ఉద్యోగులకు, విద్యార్థులకు మాత్రమేగాక సంఘమునందలి చదువుకొన్నవారందరికి నుపయోగించు కళాశాల గ్రంథభాండాగారములును అప్పుడు కొన్ని పనిచేయుచుండెను. చందాదారులకు మాత్రముపయోగపడు నొకరకపు సార్వజనిక పుస్తకాలయములును అప్పటి కమలునందుండెను.

సార్వజనిక గ్రంథాలయపు పుట్టుక

ఇంతదనుక చెప్పబడిన పూర్వ గ్రంథాలయము లన్నియు ప్రభుత్వ సంబంధ మంతగాలేక వ్యక్తుల ప్రోత్సాహముపైననే నెలకొల్పబడి పనిచేయుచుండెను. ఇట్లు కొంతకాలము గడచినపిమ్మట ౧౮౪౮ వ సంవత్సరములో మెసాచుసెట్స్ రాష్ట్రమునగల బోస్టన్ నగరమున సార్వజనిక గ్రంథాలయము నిర్వహించు నిమిత్తము వత్సరమునకు ౫ కేల డాలర్లు నమూనాచేయు నధికారము చట్టముద్వారా సంప్రాప్తమయ్యెను. తత్ఫలితముగ ౧౮౫౪ వ సంవత్సరముందు బోస్టన్ నందొక గ్రంథాలయము స్థాపింపబడెను. పై శాసనము ౧౮౫౬ వ సంవత్సరములో నా రాష్ట్రమునగల మిగిలిన పట్టణములకును అనువర్తింపబడెను. ఇట్టిచట్టములే క్రమక్రమముగ అమెరికాయందలి అన్ని రాష్ట్రములలోను వ్యాపించి తద్వారా అచ్చటి పట్టణములలో చాలభాగము గ్రంథాలయముల స్థాపించి పోషింపసాగెను. ఈయుద్యమమునకు ౧౮౭౬ వ సంవత్సరములో స్థాపింపబడిన అమెరికాదేశ గ్రంథాలయసంఘము చాలవరకు సాయపడెను.

ఇట్లేర్పడిన చట్టములు పట్టణవాసులకేగాక పల్లెప్రజలకును నుపయోగించుటకు నేర్పాటు లనంతరము కొంతకాలమునకు చేయబడెను. జనపదప్రాంతములును తమతమ గ్రంథాలయములను స్థాపించి నడుపుకొనుట కనుకూలముగ చాలరాష్ట్రములు శాసనముల

గావించెను. అచ్చటచ్చట కేంద్రములందు నిర్మింపబడిన శాఖానిలయములద్వారాను, మోటారుబండ్లపై పంపబడు సంచార గ్రంథాలయములద్వారాను పల్లెప్రజలకు పుస్తకముల సందజేయుచు నగరములతోపాటు గ్రామములకును అమెరికా గ్రంథాలయము లుపయోగపడుచున్నవి.

గ్రంథముల నిండ్లకిచ్చుట

ఈవిధముగ నేర్పడిన శాసనముల ననుసరించి ప్రజలు పన్నుల రూపమున గ్రంథాలయములకు పోషణనిచ్చి తన్నిర్వహణమునకు సాయపడుచుండ వాని నిర్వాహకులును తత్ప్రయోజనమును పూర్ణముగ ప్రజల కెల్లరకు సందజేయు సంకల్పముతో వానిని సాగించిరి. ఇందునిమిత్తము చేయబడిన మార్పులలో మొదట చెప్పదగినది పాఠకులకు పుస్తకములను పఠనార్థమిండ్లకిచ్చుట. ఈపద్ధతి చిన్న గ్రంథాలయములందును, చందాపద్ధతిని నడుపబడిన భాండాగారములందును చాలకాలము అమలునందున్నను, పరిశోధనాది కార్యములకుపకరించు పెద్దపెద్ద గ్రంథాలయములందు మొన్నమొన్నటివరకు ప్రవేశించలేదు. ఇప్పటికిని నిది గ్రంథాలయమందున్న పుస్తకములలో కొంతభాగమునకుమాత్రమే వర్తించుట కొన్నిగ్రంథాలయములందు మనము చూడవచ్చును. చదువరులసౌకర్యములను గమనించి పాలకులు నిర్ణయించు కొన్ని గ్రంథములు * గ్రంథాలయమునుండి బయటకీయబడకున్నను నిష్ఠు డమెరికాయందలి సార్వజనిక గ్రంథాలయములన్నియు చదువరులకు పుస్తకముల నిండ్ల కిచ్చుచున్నవి.

* ఆచూకీ గ్రంథాలు. వివరాలు 'గ్రంథాలయాలు—ఆచూకీశాఖ' అనే వ్యాసంలో నున్నవి.

స్వేచ్ఛోపలబ్ధి

‘స్వేచ్ఛోపలబ్ధి’ విధానము చిన్న గ్రంథాలయములకు దప్ప పెద్దపెద్ద భాంధాగారములలో నమలుజరుపుట సాధ్యముకాదను తలంపు చాలకాల ముండెడిది. ౧౮౭౭ వ సంవత్సరములో లండను నగరమున జరిగిన గ్రంథాలయ మహాసభలో అమెరికాదేశ గ్రంథాలయసంఘ కార్యదర్శియగు మెల్విల్ డ్యూయీ సహిత మీపదధ్ధిని నిరసించెను. ౧౮౮౮ వ సంవత్సరములో అమెరికాదేశ గ్రంథాలయ సంఘసభయం దీవిషయమై మొట్టమొదట ప్రస్తావింపబడి గ్రంథాలయమునందలి కొన్ని భాగములకు మాత్రమే ఇది వర్తింపజేయ వచ్చునని దీని యనుకూలురచే తీర్మానింపబడెను.

ఈ విధానమును అమెరికాయందు ముందుగా నమలుజరిపినది ‘కెన్ లాండ్ ఫెల్లిక్ లైబ్రరీ’ యని తెలియుచున్నది. ౧౮౯౪ వ సంవత్సరపు పై గ్రంథాలయ నివేదిక అన్నివేళల, నెల్లవారును గ్రంథాలయమందలి పుస్తకముల నన్నింటిని, నిరాటంకముగ దర్శించుట కేర్పాటులున్నట్లు తెలిపినది. అప్పటినుండి యీ విధానము ప్రయోజనవంతమగుట, జనాంగీకారమును బొంది నే డమెరికాయందలి గ్రంథాలయము లన్నింటను పూర్ణముగ నమలు జరుగుచున్నది.

బాలశాఖ

౧౮౭౭ వ సంవత్సరములో బాలుర గ్రంథాలయ మొకటి లెజింగ్టన్ ఫటణమున స్థాపింపబడెను. న్యూయార్కునగరమున ౧౮౮౫ వ సంవత్సరములో ప్రారంభమైన బాలుర గ్రంథాలయము అచ్చటి సార్వజనిక పుస్తకభాండాగారము యొక్క బాల శాఖగ జరిణమించెను. ౧౮౯౦ వ సంవత్సరములో ‘బ్రూక్ లిన్ సార్వజనిక

గ్రంథాలయము' పిల్లలనిమిత్త మొక పతనాలయమును ప్రారంభించెను. ఇట్టి బాలశాఖలు నేడమెరికాదేశ మందంతటను వ్యాపించి యుండుటయేగాక వీనిని నడపుటకు ప్రత్యేకము గ్రంథాలయ శిక్షణమును బడసిన వనితలు నియోగింప బడుచున్నారు. పిల్లల విషయమై, బాల శాఖలలో పనిచేయదగు భాండాగారుల శిక్షణవిషయమై అమెరికా గ్రంథాలయములు చూపు శ్రద్ధ అచ్చటి గ్రంథాలయోద్యమమునకు ప్రత్యేక లక్షణముగ నెన్నదగియున్నది.

పాఠశాలా సహకారము

గ్రంథాలయములకు విద్యాలయములకు మధ్యనుండవలసిన సంబంధమును చాలకాలమునుండియు నమెరికాదేశ గ్రంథాలయములు గుర్తించియుండెను. పాఠశాలా గ్రంథాలయములు, పాఠశాలాభవనములందుంచబడిన గ్రంథభాండాగారములు నచ్చట పూర్వమునుండియు పనిచేయుచుండెను. అయినను సార్వజనిక గ్రంథాలయములు పాఠశాలోపాధ్యాయుల సహకారముతో క్రమపద్ధతిని పనిచేయవలయునను సంకల్పము నూతనముగ కలిగినదే.

శాఖానిలయములు

పట్టణములందుగాని, పల్లెప్రాంతములలోగాని ఒక పెద్ద గ్రంథాలయము స్వయముగ నొక విశాలభాగమున కుపకరించుట సాధ్యము గానందున, చదువరుల ఉపయోగము నిమిత్త మచ్చట చచ్చట కొన్ని కేంద్రములలో శాఖానిలయము లేర్పాటు చేయబడినవి. ఇవి రెండువిధములు. ప్రత్యేక భవనములలో పుస్తకములు భద్రపరుపబడి, వానిని సక్రమముగ నుంచి చదువరుల కందించదగు సిబ్బందితో కూడి, సర్వలక్షణ సమన్వితములగు భాండాగారములు మొదటి తెగకు చెందినవి. అట్లుగాక పదుగురు సామాన్యముగ చేరు

స్థలములందు కేంద్ర గ్రంథాలయమువారిచే స్వయముగగాని, లేక వారి పక్షమున తదితరులచేగాని వారమున కొన్ని నాళ్లు లేక దినమున కొంతకాలము చదువరులకు పుస్తకము లందజేయు నేర్పాటుగలవి రెండవరకమునకు చెందినవి. వీనినే అంగ్లమున 'డెలివరీస్టేషను' అందురు. సాధారణముగ సానికబ్యాంకు, పోస్టాఫీసు, స్కూలు మున్నగు స్థలములు డెలివరీస్టేషను కేంద్రములుగ నేర్పాటు చేయబడును.

న్యాయార్థము - మొదలుగాగల రాష్ట్రములందు కేంద్ర గ్రంథాలయమున కేవిధమునను సంబంధించని చిన్నచిన్న భాండాగారము లచ్చటచ్చట కొన్ని పరిస్థితులనుబట్టి పనిచేయుచున్నవి. ఇవి నిజమునకు పై సంస్థలకు విరుద్ధముగనున్నను పరిమాణసామ్యము ననుసరించి శాఖాలయములుగ పరిగణింప బడుచున్నవి.

✓ సంచార గ్రంథాలయములు

అమరాకావేశమందలి ముఖ్యగ్రంథాలయములెక్కువగ సగరములందును, కేంద్రస్థలములందును నుండి మారుమూలలగు పల్లెటూరుల కందుబాటులోలేని కారణమున, అట్టివారినిమిత్రము సంచార గ్రంథాలయములు దేశమంతటను తిరిగి చదువరులకు పుస్తకముల నందజేయుటకు యోర్పాటు చేయబడినవి. పూర్వకాలపు పాఠశాలా ప్రాంత గ్రంథాలయములు సంచారగ్రంథాలయములుగ పనిచేసినవి. చదివిన పుస్తకముల సప్లయిచ్చుకు మార్చి వానికి బదులుగ క్రొత్త పుస్తకముల నిచ్చుచుండెడివారు. తదుపరి ౧౮౯౫ వ సంవత్సరములో మిచిగాన్, మోన్ తనా రాష్ట్రములును ౧౮౯౬ లో అయోవా రాష్ట్రమును సంచారగ్రంథాలయ నిర్వహణమున కుపకరించు శాసనములను గావించినవి. ౧౮౯౬ వ సంవత్సరములో 'ఫిలడల్ఫియా

ధర్మగ్రంథాలయము' సంచార గ్రంథాలయములను ప్రారంభించెను. ౧౮౯౭ వ సంవత్సరములో 'న్యూయార్కు ప్రచార గ్రంథాలయము' వారు సంచార గ్రంథాలయ శాఖనుకదాని నేర్పాటుచేసిరి. ఇది తమపరి 'న్యూయార్కు సార్వజనిక పుస్తకభాండాగారము' యొక్క సంచార గ్రంథాలయ కార్యాలయముగ మారెను. ఇటీవిధాన మన్ని ప్రాంతములకును వ్యాపించి స్థిరపడిపోయినది.

సర్వసాధారణముగ పెద్దపెద్ద మోటారుకారులు సంచార గ్రంథాలయముల నిమిత్త ముపయోగింపబడుచున్నవి. ఈ విధానము కొలదికాలముక్రిందటనే ప్రారంభింపబడియు జానపదుల కేంతయు మేలొనగూర్చుచున్నది. కేంద్ర గ్రంథాలయమునుండి మోటారులపై పుస్తకములను తీసికొనిపోయి దూరదూరమున గ్రామములందు నివసించు జనమునకు ఇండ్లకడనే వారికి వలయు గ్రంథముల నంద జేయుట అమెరికా యందలి చాలరాష్ట్రములలో నిప్పుడు జరుగుచున్నది. శాఖానిలయములకు మించి యీ సంచారభాండాగారములు చదువరులకు కావలసిన పుస్తకముల నిల్లు వెడలకుండగనే అంద జేయుచు ప్రశంసనీయముగ పనిచేయుచున్నవి. పాఠకులు జాబు ద్వారాగాని, టెలిఫోన్ ద్వారాగాని తమకు వలయు గ్రంథములను తెలిపిన చాలును. నిర్ణీతదినమున కవి వారి యింటికడ ప్రత్యక్షమగును.

గ్రంథాలయ ప్రచారం

ఒక మహాణమునందలి వస్తువులు బాగుగ విక్రయమగుటకు విస్తారమగు ప్రకటన మెట్లవసరమో గ్రంథాలయమందలి గ్రంథములు ప్రజలలో వ్యాపించుటకు చక్కని ప్రచార మావశ్యకమను విషయమును గ్రంథాలయ నిర్వాహకు లిటీవలనే గ్రహించిరి. గ్రంథాలయ క్షేత్రమున ప్రచార పద్ధతి నూతనము గాకున్నను,

దాని ఆవశ్యకత కొలది కాలమునుండియే గుర్తింపబడుచున్నది. గ్రంథపట్టికలు, మా సి క సమచారప్రములతో ప్రారంభించి, నేటి అమెరికా గ్రంథాలయములు తమ కార్యక్రమమునకు సంబంధించిన గోడలపై నంటించు పెద్దపెద్ద ప్రకటనలు, చిత్రపటములతో కూడిన చిన్నచిన్నపుస్తకములు, కరపత్రము లాదిగాగల ప్రచురణములను విరివిగా ప్రకటించుచున్నవి. సినిమాలలో గ్రంథాలయ చిత్రములు, రేడియోలలో భాండాగార ప్రకటనలు, పత్రికలలో పుస్తకాలయ సమచారములు నేడచ్చట విరివిగా కానవచ్చుచున్నవి. గ్రంథాలయ వార్షికోత్సవములు, ప్రేక్షకనిశలు, గ్రంథసమ్మాహము లాదిగాగల యితరవిధానములు గ్రంథాలయావరణమందను, ఇతర సలములలోను నిరంతరము జరుగుచు వింతవింతలగు ప్రదర్శనముల మూలమున గ్రంథాలయ ప్రయోజనములను, వానివిధతులను ప్రజల కెరుకజరచి వారి దృష్టిని గ్రంథాలయముల వైపున కాకర్పించుచున్నవి. మఱియు నంటను బయటను గ్రంథప్రచారమున కనుకూలించునట్టి ఉపన్యాసముల యేర్పాటు, పత్రికలలో గ్రంథాలయ వార్తల, గ్రంథాలయ విషయక వ్యాసముల ప్రచురణ, పెద్ద పెద్ద భాండాగారములందు ప్రత్యేక ప్రచురణాధికారుల నియామకము, గ్రంథాలయ ప్రచారసంస్థలచే గ్రంథాలయ ప్రచారమునకు సంబంధించిన శాస్త్రీయ గ్రంథముల ప్రచురణ, గ్రంథాలయ సంఘముల యాజమాన్యమున తయారు చేయబడు ప్రకటన చిత్రములు ఆకర్షణీయమగు తమ నిత్య నూతన విధానముల ద్వారా గ్రంథాలయ ప్రచారమునకు కానరాని దోహదము సేసగుచున్నవి. వీనికిమించి అచ్చటిగ్రంథాలయముల ప్రయోజనమునుబొందు చుమఱులు స్వయముగ నచ్చటి గ్రంథాలయ ప్రచారమునకు చక్కని చేయూత నిచ్చుచున్నారు. ఇట్లమెరికా గ్రంథాలయములు విరివిగా స్వకీయ ప్రకటనము గావించుకొనుచు ప్రపంచమున సాటిలేని ప్రచారమునకు పేరుబడసినవి.

సాంఘిక కేంద్రము

నేటి అమెరికా గ్రంథాలయములు సాంఘిక కేంద్రములుగ తమ ధర్మముచు చక్కగ నిర్వహించుచున్నవి. వ్యక్తిగతముగను, సామూహికముగను అవి సంఘీయుల కన్నివిధముల సాయపడుచున్నవి. సంఘమునందలి చదువరులను, గ్రంథాలయమునందలి పుస్తకములను జాగ్రత్తగ పరిశీలించి ఒక్కొక్కరి అవసరము, శక్తి, అభిరుచులకు తగిన గ్రంథములతో వారికి సంబంధమును కల్పించుట అచ్చటి గ్రంథాలయముల ప్రధాన కర్తవ్యముగ నెంచబడుచున్నది. మఱియు చదువరులు కోరు వివిధములగు సందేహములను పరిష్కరించి వారికి వలయు సలహాల తెలియజేయుటయు నచ్చట జరుగుచున్నది. గ్రంథాలయమునందలి ప్రతి పుస్తకమునకు నొక చదువరిని సంఘమందలి ప్రతివ్యక్తికి తన గ్రంథమును అందజేయవలసిన ఆధునిక గ్రంథాలయధర్మము అమెరికాయం దిప్పు డాచరణయందున్నది. ఈ ముఖ్యధర్మము సరిగ నిర్వహింపబడుటకే అమెరికా గ్రంథాలయములు బాగుగ చదువుకొని, గ్రంథాలయ నిర్వహణమున సుశిక్షితులై, అనుభవము, సంఘసేవాభిలాష గలవారినే గ్రంథపాలకులుగ నియమించుచున్నవి. ఇంకను పెద్ద పెద్ద గ్రంథాలయములలో చదువరులకు తోడ్పడు నిమిత్తము 'చదువరుల సలహాదారులు'-ఒక్కొక్క విషయములో మంచి పాండిత్యముగల ప్రవీణులు - ప్రత్యేకముగ నియమింపబడుచున్నారు. ఈ ప్రవీణు లొక్కొక్కరు తమ 'అభిమానవిషయమునకు సంబంధించిన శాఖలను నిర్వహించుచుందురు.

అమెరికాయందు గ్రంథాలయ నిర్వహణ మొక శాస్త్రముగ, వృత్తిగ పరిగణింపబడుచున్నది. అచ్చట పట్టభద్రులకు గ్రంథాలయనిర్వహణమున శిక్షణ నొసంగు నిమిత్తము ప్రత్యేక పాఠశాలలు నిర్వహింపబడుచున్నవి. దినదినము వందలాదిగ వెలువడు గ్రంథములు, పత్రికలు, కరపత్రములు మొదలుగాగల ప్రచుర

ఇలను విషయము ననుసరించి 'డ్యూయీ దశాంశ వరీకరణ పద్ధతి' ప్రకారము వేరుపరచి అరలలోనుంచు నేర్పాటును - పుస్తకములు, తత్కర్తలు, అందలి విషయములను బట్టి అకారాదిగ తయారుచేయ బడిన గ్రంథపట్టికలును పై గ్రంథాలయధర్మము నమలు జరుపుటలో గ్రంథపాలకులకు, చదువరులకు కూడ చాల సాయపడుచున్నవి. మఱియు ఆధునిక శాస్త్రసద్ధతులద్వారా చదువరుల యొక్కయు, సిబ్బందియొక్కయు విలువయగు కాలము వృథాగా కుండు నేర్పాటులును అచ్చట నమలు జరుగుచున్నవి.

ఇంక సామూహికముగ నమెరికా గ్రంథాలయములు గావించు నేవను పరికింతము. అచ్చటి గ్రంథాలయ భవనములందు పుస్తకములను, వాని పట్టికలను నుంచుటకును, పఠనార్థము గ్రంథాలయమున కరుదెంచు చదువరుల సౌకర్యముల నిమిత్తమైన యేర్పాటులేగాక, అప్పుడప్పుడు జరుగు సాంఘిక సమావేశముల నిమిత్తము ఉపన్యాసమందిరపు టేర్పాటులును గలవు. గ్రంథాలయ పరిసరములలోనున్న విద్యా, సాంఘిక, మతవిషయకాది సంఘముల సమావేశములును, ఇతరములగు పండుగలును, విజ్ఞాన సంబంధమగు నుపన్యాసములును, ప్రదర్శనాదికమును నచ్చటి గ్రంథాలయ భవనములందు జరుగుచుండును. ఇట్లు సంఘ జీవితమునకు సకలవిధముల సాయపడుచు, అమెరికా గ్రంథాలయము ఆదర్శగ్రంథాలయమై తనరారుచున్నది.

ప్రజల తోడ్పాటు

అమెరికా గ్రంథాలయము దినదిన ప్రవర్ధమానమగు తన కార్యవిధానముచే ఆదర్శగ్రంథాలయముగ మారినది. ఇందుకు అచ్చటి రాష్ట్రీయ గ్రంథాలయ శాసనములును, ఆంధ్రుకార్నిజీ వంటి ఉదారుల అసమాన సహాయ సంపత్తియు చాలవరకు దోడ్పడి

సవి. నేడచ్చట ధర్మఫండులు, ఉదాత్త గ్రంథజాలములేని గ్రంథాలయములు చాలతక్కువ. అమెరికా గ్రంథాలయములకు గ్రంథ ధన హావకమగు సాయము కోటిశ్వరులనుండియు, ఐశ్వర్యవంతులనుండియు మాత్రమే సమకూడుటలేదు. నేడచ్చటి విశ్వవిద్యాలయములు, గ్రంథాలయములు, కళామందిరములు, వస్తు ప్రదర్శనశాలలు సజా సామాన్యమునుండి విరాళములను గ్రహించుట పరిపాటిగానున్నది. విజ్ఞానముపట్లను, కళలపట్లను ప్రజలకుగల ఆదరాభిమానములే దీనికి కారణము.

గ్రంథాలయ సంఘములు

ఇట్టి సందర్భములు సహజముగ నమెరికాయందు సిద్ధించుచున్నను, నీయన్నిటికిని దోహదమొసగి అగ్నికి వాయువునలే, అమెరికా గ్రంథాలయోద్యమాభివృద్ధికి అచ్చటి గ్రంథాలయ సంఘములు మొదటినుండియు నెన్నోవిధముల సహాయకారు లగుచున్నవి. ఎడతెగని తమ కార్యకలాపముచే నీసంఘములు గ్రంథాలయములకు జీవ వికాసముల ప్రసాదించుచున్నవి. తమ ప్రచురణల ద్వారాను, సలహాలద్వారాను, ప్రదర్శనోపన్యాసముల ద్వారాను, వార్షిక సమావేశములద్వారాను గ్రంథాలయముల కీసంఘములు సాయపడు పద్ధతి వర్ణనాతీతము. ఈ సంఘముల సహాయసంపత్తి లేక అమెరికా దేశ గ్రంథాలయము లిప్పటి యుచ్ఛదశకు వచ్చియుండవన్న సతిశ యోక్తి కాజాలదు. యావదమెరికాఖండమున పనిచేయుట కేర్పడిన అమెరికాదేశ గ్రంథాలయసంఘము, దాని అంతర్భాగములుగను, అనుబంధములుగను నకుపబడు రాష్ట్రీయగ్రంథాలయ సంఘములే గాక ప్రత్యేకము మరి నాలుగు న్యాయశాస్త్ర భాండాగారులయు, లైబ్రరీ కమిషనరులయు, రాష్ట్రీయ భాండాగారులయు, ప్రత్యేక గ్రంథాలయ పాలకులయు జాతీయ గ్రంథాలయ పరిషత్తులును,

అనేక తావులలో వెలసి పనిచేయు స్థానిక గ్రంథాలయ క్లబ్బులును నచ్చట గలవు. ఇవన్నియుజేరి అమెరికాదేశ గ్రంథాలయోద్యమము నకు గలిగించుబల మపారము. సంఘశక్తిని సంపూర్ణముగ గ్రహించిన అమెరికాదేశీయులు తక్కిన జీవితశాఖలందు వలెనే గ్రంథాలయ సంబంధముగను చక్కని సంఘముల స్థాపించుకొని వానిద్వారా నీయద్యమమునకు సాటిలేని చేయూతను సంపాదించుకొనుట జగద్విదితము. ఇది మనకు చక్కనిపాఠము.

— —

గ్రంథాలయము - విద్యాలయము

“గ్రంథాలయము బడి విడిచిన యనంతరపు పాఠశాల. ఇది పాఠశాల విద్యలో నుండు లోపములను పూర్తిచేయుటయే గాక జీవయాత్ర కనునగు విద్య నిచ్చి జ్ఞానమును పూర్తిచేయును.”

ప్రపంచమున నిప్పు డమలునందున్న విద్యాప్రచార సాధనములలో నెక్కువ వ్యాప్తిగాంచినవి విద్యాలయములు, గ్రంథాలయములునై యున్నవి. విజ్ఞానవ్యాప్తికి తోడ్పడు రేడియో, సినిమా, ఉపన్యాసాది ఆధునిక విధానములును, నాటకము, పురాణ కథా కాలక్షేపము లాదిగాఁగల పురాతన సాధనములును, ప్రపంచమున విరివిగ ప్రచారమునందున్నను గ్రంథాలయ విద్యాలయములవలె నివి నిశ్చితమైన ప్రణాళికల ననుసరించి నడుపబడుటలేదు. మరియు వీనిలో జాలభాగము గ్రంథాలయ విద్యాలయముల కనుబంధముగ నేడనేక తావుల నిర్వహింపబడుట పలువురెరిగిన విషయమే.

ఇతరదేశములందువలెనే మన భూమియందును వ్రాత తెలియని కాల మొకటి యుండినది. ఇచ్చట లిపి వ్యాప్తిలో లేని కాలమున విజ్ఞానము గురుశిష్య పరంపరగ కంఠసము చేయబడి మనోధలకములపై వ్రాయబడుచుండెడిది. అద్భుత మేధాశక్తి సంపన్నులగు నాటి విద్యార్థులు తమ గురువులముఖతః వినిన యనేక విషయముల బొల్లువోకుండ జ్ఞప్తియందుంచుకొనువారు. మఱియు శాస్త్రములన్నియు నాదినములలోచిన్నిచిన్ని సూత్రములలో నిమగ్నబడి జ్ఞప్తియందుంచుకొనుటకు సుకరముగ నుండెడివి. ఇప్పటి గ్రంథములలో కొన్ని పేజీలు నిండు విషయమును క్కాలదివాక్యములలో నిముడు నల్లెర్పాటు చేసినవే నాటిసూత్రములు.

కాలముమారి వ్రాత యమలునకు వచ్చిన తదుపరి వ్రాయట చదువుట విద్యాభ్యాసమున కవసరములయ్యెను. దీనితో వ్రాత చదువుల కవసరములైన పరికరములును నెమ్మదిగ నమలులోనికి వచ్చెను. కొయ్యపలకలు, పిమ్మట రాతి రేకుపలకలు, ప్రస్తుతము కాగితములు వ్రాతకును-ముందు రాగి శిలాశాసనములు, అనంతరము భూర్జ తాళపత్రములు, ప్రస్తుతము కాగితములు తరతరములవారు చదువుకొనుటకై వినియోగపడు గ్రంథనిర్మాణమునకును క్రమముగా వాడ బడుచు వచ్చినవి. వేలకొలది ప్రతుల సత్యల్పకాలములో దయారుచేయగల యచ్చువిధాన మాచరణకువచ్చుటతో బూర్వము వలె నన్నివిషయములను జ్ఞాపకముంచుకొనవలసిన యవసరముతోలగి నది. దీనితో నిప్పుటి విద్యార్థులందు అలవాటులేకనూ మఱెందువల ననూ ధారణాశక్తియు సన్నగిల్లినది.

విద్యాబుద్ధులు లేతవయస్సులోనే యలవడవలయును. అందు వలననే చిన్నతనములోనున్న బాల బాలికల కొఱకు విద్యాలయము లేర్పడి చదువునేర్పుటకై కృషిచేయుచున్నవి. నాగరకదేశములన్నింటను నిర్బంధోచిత వ్రాథమిక విద్యావిధానము లమలుజరుగుచున్నవి. మనకు బానిసత్వము వదలినను దేశము లోని జనము పూర్తిగా విద్యాపంతులగుట కెంతకాలము పట్టునో చెప్పజాలము. చిన్నతనములో బడికిపోయి చదువుకొను వారిలోను పలువురు బడివదలిన కొంతకాలమునకు తమచదువులను మరచిపోవుట సంభవించుచున్నది. ఆరికలోపము, తీరిక లేకపోవుట మూలమున పేదలైనవారు హెచ్చుకాల మీ పాఠశాలలలోజేరి చదువజాలకున్నారు.

పైనజెప్పిన కారణములవలన గలుగులోపములను దీర్చి కొంత వరకు చదువను వ్రాయను నేర్చినవారు బడిమానిసపిమ్మట దానిని మరచిపోకుండ సభివృద్ధిజేసికొనుటకును, బ్రతుకు దెరువుకై వృత్తులలోను ఉద్యోగములందును ప్రవేశించువారికి తీరికసమయములలో

కాలక్షేపమునకును, తేమతమ పనులయందు మధ్యమధ్యగలుగు చిక్కులను బరిష్కరించుకొని ప్రవీణులగుటకును, ప్రపంచమున నిరంతరము సంభవించు రాజకీయార్థిక సాంఘికాది సమస్త పరివర్తనలనుగూర్చి యెప్పటికప్పుడు తెలిసికొనుటకును వీలుగ గ్రంథాలయము లేర్పడి, ఆబాల గోపాలమునకు, అన్ని వృత్తులవారికి నార్థికభేదములుగాని, జాతి మత భేదములుగాని లేకుండ నుచితముగ జ్ఞానదానమును జేయుచున్నవి. నేటి గ్రంథాలయము వయోజన విద్యకు, పాఠశాలానంతర విద్యకు మూలముగనుండి సర్వమానవకోటికి నుచితముగ చదువునేర్పు సర్వకళాశాలగ పరిణమించినది.

కట్లు గ్రంథాలయమున బాఠశాలలోవలెనే విద్యాప్రచారము జరుగుటయేగాక దీని కార్యక్రమము పాఠశాలపనినిమించి ప్రయోజనకారి యగుచున్న సంగతిని పైన తెలిపియుంటిని. బడికి నిరీత కాలమున నిత్యము వచ్చి, యచ్చటి విధి నిషేధములకు సంపూర్ణముగ గట్టుబడి, యుపాధ్యాయుల యధికారమునకు లోబడి నడచుకొను సంపన్నుల విద్యలకుమాత్రము నేటి పాఠశాల లుపకరించుచున్నవి. మన పాఠశాలలందలి విద్యా విధానము విదేశీయులగు మన ప్రభువుల యిచ్చననుసరించి యేర్పడినదగుటచే న్వీయాభివృద్ధికేమాత్రమును దోహదము నిచ్చునదిగ లేదు*. మరియు మనపాఠశాలలందలి పరీక్షలు పనికిమాలిన విషయములను బలవంతముగ చదువునట్లు ప్రోత్సహించుచు విద్యార్థుల మనశ్శరీరముల పాడుగావించుచున్నవేగాని, చక్కటి విజ్ఞానమును చేజిక్కించుకొనుట కివి సహాయపడుటలేదు.

* విదేశీ ప్రభువులు మనలను పదలినను, వారు ప్రవేశపెట్టిన మన విద్యా విధానము మారలేదు.

ఇక బ్రతుక లేక బడిపంతుల యుద్యోగమునకు దొరకొను నేటి మన పాఠశాలోపాధ్యాయు లొకవంక ప్రభుత్వమునకు, వేతొకవంక నిత్యము తమపై నధికారము చలాయించు విద్యాశాఖోద్యోగులకు, మఱొకవంక స్థానిక సంస్థల సభ్యులకు, వారినుస్థులకు, పాఠశాలల యజమానులకు భయపడుచు తమధర్మమును చక్కగ నిర్వర్తింప జాలని దుస్థితియందున్నారు. స్వబుద్ధితో తమవనిని వీరుస్వేచ్ఛగ నెరవేర్చుటకు ప్రతిబుధకములు మొందుగ నున్నవి. ఇట్టి పరిస్థితులలో దయారగు మన విద్యార్థులకు సత్సంప్రదాయములు నేటుబడుచున్నవి? వీరు భావి పౌరు లగుతర జీవితసమస్యలను వివేచనతో బరిష్కరించు కొనగలుగు చుంటు ?

ఈ చిక్కులను సులభముగ పరిష్కరింప దగిన సంస్థ గ్రంథాలయమే. కారణము పాఠశాలలందుగల నిర్బంధము ల్నుండి తేటయై యెరుకొంటి. పాఠశాలలందు విద్యార్థులవలెగాక గ్రంథాలయ మందలి పాఠకులు తమకు కావలసిన పాఠముల నింటికి తెచ్చుకొని స్వేచ్ఛగ చదువుకోవచ్చును. పాఠశాలలోనతే బాహ్యక్రమము, పరీక్షల బాధ లేకపోవుటయేగాక చదువరులు స్వేచ్ఛగా తమకు కావలసిన విషయములను వలసినంతవరకు తెలిసికొనుటకు గ్రంథభాండాగారము లన్నిసౌకర్యములను గలిగింప సమర్థములై యున్నవి. మరియు పాఠశాలలో నిర్ణీత విషయములే, కొలదిగ చున్న యవియు పఠపాఠవృత్తితోనే పరిమితమైన నిత్య గలుగుచుండ, గ్రంథాలయములలో గావలసిన నే విషయమునుగూర్చిగాని యన్ని దృక్పథములతోను జర్చింపబడిన యనేకులగు పండితుల ప్రాతలు సవిమర్శకముగ జరుపుకొనుట నవకాశములు లభించుచున్నవి. బలవంతముగ నెత్తిపై రుద్ది స్వంత యాలోచన కడమిాయని బోధనా విధానము పాఠశాలలయందమలు జరుగుచుండ స్వేచ్ఛతో బుద్ధి పుష్పపై వ్రాలి యందలి మధువును గ్రహించు తేనెటిగ విధముగ

స్వయం సహాయముతో విద్య నార్జించు పద్ధతి గ్రంథాలయములలో నడచుచుండును. మఱియు గ్రంథాలయములు తమ కడకు రాని వారిని సహితము స్వయముగ దర్శించి వారికి వలయు విజ్ఞాన సామగ్రిని పంచిపెట్టుచు, ఉపేక్షావంతుల కపేక్షను గలిగించు తమ నిత్య నూతన విభాసముల ద్వారా యత్యంత ప్రచారములోనికి వచ్చి, బహులలో చదువు బాలురతోబాటన్నివర్గముల వారికిని నందు బాటలో నున్నవి.

ఇక గ్రంథాలయములు పిన్నవయస్కులకు, ముఖ్యముగ విద్యార్థుల కెట్లుపకరించునో విచారితము. ఇతర దేశములలో ఆధునిక గ్రంథాలయము లన్నింటను నేడు బాలశాఖలు విరివిగ వెలసి పని చేయుచున్నవి. చదువుకొనుటకు పుస్తకములే గాక, శారీరక మానసిక వికాసముల గలిగించు క్రీడా వినోదములును వారి నిమిత్త మిందేర్పాటు చేయబడుచున్నవి. ప్రత్యేక శిక్షణమును బడసిన భాండాగారుల యధీనమున నడచు నీ బిడ్డల గ్రంథాలయములలో వారి నాకర్షించు పద్ధతులు దినదినము మార్పు గాంచుచున్నవి. చక్కని చిత్రములతో నలంకరింపబడిన యందమైన మందిరములు, నందు సొగసుగ దక్కువ యెత్తులో చుట్టును నచ్చటచ్చట నుంచబడిన బీరువా లలో నమర్పబడిన పుస్తకములు, వీనిమధ్య నచ్చటికి వచ్చు పసివారికి దలులవలె దోడుపడుటకు సిద్ధముగనుండు నగుమోము నుందరులతో వివిధదేశములందలి పిన్నలకు నచ్చటి గ్రంథాలయములు సత్యము దర్శన స్థానము లగుచున్నవి. వివిధములగు చిత్రపటములతో రంగురంగుల పుటలతో అందమగు పై యట్టలతో నలరారుటయే గాక అచ్చటి గ్రంథములు పిన్నవయస్కులలో నన్నియంతరువుల వారి కి త గి న య నే క వి ష య ము ల పై వ్రాయబడి యుండుటయు, అప్పుడప్పుడు వారికి కథాప్రసంగములు, మ్యాజిక్ లాంతరు, నాటకాది ప్రదర్శనముల యేర్పాటు చాల

దేశములందలి పిల్లల గ్రంథాలయములలో నాచారముగ నున్నది. ఈ పరిస్థితులు మనకిప్పుడు పూజ్యములు. త్వరలో యేర్పడు సూచనలును కానరావు*.

అయినను వీనిలో కొన్నింటిని మన మనలంబించ వచ్చును. ప్రభుత్వసాయమున్నచో పై పనులన్నియు మనకు సుసాధ్యము లగును. ఇక ప్రస్తుతమున్న పరిస్థితులలో మన గ్రంథాలయములను విద్యార్థులెట్లుపయోగించుకొన దగునో తెలుప బ్రయత్నింతును. వీనిని విద్యార్థులేల యుపయోగించుకొనవలెనో ముందు చెప్పెదను. నేటి పాఠశాలల బోధనా విధానపు బాధనుండి కొంతకాలమైన విముక్తి బొందుటకును, అచ్చట నేర్చు విషయముల యథారతను పరిశీలించి అందలి లోపములను సవరించుకొనుటకును, అందు బాతుగ జెప్పని అవసర విషయములను, భారతదేశ భవితవ్యమును నిర్ణయించు ప్రపంచ పరివర్తనములనుజెలిసికొని చేతనైనంతవరకు దేశ సేవయందు తమ విధిని నిర్ణయించుకొన గలుగుటకును విద్యార్థులు తప్పక గ్రంథాలయముల సాయమును బడయు టవసరము. పిల్లల శారీరక వికాసమునకు బాల్యమున క్రిడలాదిగాగల వినోదము లెట్లుపసరమో తాము పెద్దవారై పౌరధర్మములను గుఱెరిగి ప్రవర్తించు కొనుటకును తగినశిక్షణము ముఖ్యముగ నుండవలెను. దీనికి ప్రతీకా పతనము, సద్గ్రంథ కాలక్షేపము, వివిధ విషయములపై యనుభవజ్ఞుల యుపన్యాసములు, వాగ్విని సభలు, విజ్ఞాన గోష్ఠులు యాత్రలు చాల తోడ్పడగలవు. ఈ సాధనము లన్నింటికి గ్రంథాలయములు ప్రత్యక్షముగను పరోక్షముగను సాయపడు

* మదరాసు ప్రభుత్వమువారు విద్యార్థులు జైలెక్కురు పర్యవేక్షణక్రింద 1951 వ సంవత్సరం పిల్లల గ్రంథాలయము నొకదానిని ఆధునిక పద్ధతులపై నిర్వహించుటకు తొప్పెట్లను తెలియుచున్నది. దీని నిర్వహణ చక్కగా సాగుటపై యీ యుద్యమ భవితవ్య మౌధాంపడి యున్నది.

చుండును. పుస్తక ప్రచారముతోబాటు గ్రంథాలయము లొనర్చు నీకృషిని గ్రంథాలయ వ్యాపనక్రియ యందురు.

ఈ సందర్భమున చెప్పవలసిన విషయము మరొకటి గలదు. 'గ్రంథాలయభూమి' యని పేరు గాంచిన అమెరికా ఖండమందును, గ్రంథాలయోద్యమము బాగుగ వ్యాప్తిగాంచిన తదితర దేశముల లోను విద్యాలయములకు గ్రంథాలయములకు మధ్య నుండదగు సంబంధముచుగూర్చి చక్కని శ్రద్ధ గైకొనబడుచున్నది. పలుతావులలో పాఠశాలల నిర్వాహకుల యాధ్వర్యమున నడచుచున్న ప్రత్యేక పాఠశాలా గ్రంథాలయముల విషయమటుంచి, వివిధ దేశములందలి గ్రంథాలయములు తమ సేవను సమీప పాఠశాలలకు ప్రత్యక్షముగ నందజేయుచున్నట్లు మనము వినుచున్నాము. అప్పుడప్పుడు బడులలోని యొక్కొక్క తరగతి విద్యార్థులను గ్రంథాలయములకు పిలచుకొని పోయి యచ్చటి గ్రంథభాండాగారుల సాహాయ్యమున నందలి యేర్పాటుల నవగాహన చేసికొనుటకు వారికి వసతులు కల్పింపబడుచున్నవి. ఇంటికడ విద్యార్థులు తయారు చేసికొనవలసిన పాఠములు, లెక్కలపని చూచుకొనుటకు గ్రంథాలయము లుపయోగపడుచున్నవి. పైన జెప్పిన కథాప్రసంగములు, మ్యాజికు లాంతరు ప్రదర్శనము లాదిగాగల కార్యకలాపములు, పిల్లలను గ్రంథాలయముల కాకర్పించి వారి మనముల నందలి పుస్తకముల వైపుకు త్రిప్పుటలో జాల సహాయపడుచున్నవి, పాఠశాలలందలి వివిధ తరగతుల యుపయోగార్థము ప్రత్యేకము నిర్ణయింపబడిన గ్రంథ సముదాయమును బోధనా సమయమున విద్యార్థులకు గనబడులాగున బ్రదర్శించుచు, మధ్య మధ్య గ్రంథభాండాగారులు తమకు సమీపమునగల పాఠశాలల కేగి యందలి యుపాధ్యాయులు తమకు సాయపడునట్లు ప్రోత్సహించుచు, విద్యార్థులకు తమ తమ గ్రంథాలయ

ముల యుపయోగ ప్రాశస్త్యములను గూర్చి వినిపించుచు, వారి నందఱను తమ యభిమానులుగ జేసికొనుచుందురు.

ఇట్లు గ్రంథాలయములలోని పుస్తకములను బాల్యముననే చదువ నలవాటైన విద్యార్థులు బడివిడిచిన పిమ్మటసైత మెప్పటివలె గ్రంథాలయములను తా ముపయోగించు కొనుటయే గాక తమ పెద్దలకుగూడ వీనితో నన్నిహిత సంబంధమును సమకూర్తురు. ఇంత కార్యక్రమమును పాతశాలా సహకారము మూలమునగదా గ్రంథాలయములు సాగించగలుగుచున్నది ! వివేకవంతులగు పరసీమలందలి గ్రంథాలయ నిర్వాహకు లీ సహకారపద్ధతి నవలంబించి తమ యాశేయములను జక్కగ సాధించుచుండుట యెరిగియు మన మేల వారిననుకరించరాదు ?

గ్రంథాలయ మూర్తులు

గ్రంథాలయమన్నప్పుడు పుస్తకాలు, బీరువాలు సాధారణంగా గమనికకు వస్తాయి. కొంచెం చదువుకున్నవారి సడిగితే పుస్తకాలుదే కలం గ్రంథాలయమని నిర్వచనం చెబుతారు. కనుక పుస్తకాలు, బీరువాలు భవనంచేరి గ్రంథాలయ మాతుందనే భ్రమ మనకు కలుగవచ్చు. కాని కాలగమనంతోపాటు దినదినాభివృద్ధి చెందుతూ మానవ సంఘాని కనేక విధాలుగా ఉపయోగపడుతూ వున్న ఈ మహాసంస్థకు చదువరులు ప్రాణంవంటి వారనిన్నీ, పైన తెల్లని అంగాలు దీనికి తకిరాన్ని పోలినవనిన్నీ అనుభవాన్ని బట్టి తెలుస్తూవుంది. ఈ విధంగా సకల జనుల ఉపయోగం నిమిత్తం ఒకటోట చేర్చిపెట్టిన గ్రంథసముదాయం గ్రంథాలయంగా నేను పరిగణించబడుతూవుంది. సముదాయం అన్న పదాన్ని బట్టి గ్రంథ సంఖ్య అధికంగా వుంటేనే గ్రంథాలయ మవుతుందనుకోవలసిన విషయం. గ్రంథమంటే చక్కగా అట్టకట్టిన అచ్చు పుస్తకమే కాన క్కకలేదు. గ్రంథాలయంలోని పుస్తకాలన్నీ పెద్దవిగనే ఉండవలె వున్నవియమంటేదు. నేటి పుస్తకాలు, పత్రికలు కరపత్రాలతోపాటు తాటిమాకులు, రాగిచేదులు, రాతిపలకలపై లిఖించిన ప్రాతకాలపు కవనాసామగ్రి అంతా విజ్ఞాన సముపారన కుపకరించేటంతవరకూ గ్రంథాలక్రిందనే లెక్కకువస్తాయి. గ్రంథాలతోపాటు దేశపటాలు, చిత్రపుటలు, ఛాయలు, గ్రాఫులు, అంకెలశ్రేణులు సహితం నేటి కాలంలో విషయనేకరణకు అనేక విధాలుగ ఉపయోగపడుతూ వుండడంచేత యిన్నటి గ్రంథాలయాలలో యిన్నీ నేకరింపబడుతు వ్నాయి. ఇంకా యెన్నటికప్పుడు మారుతూవుండే వాతావరణ శీతోష్ణస్థితిగతులు, గాలివత్తిడి మార్పులను సూచించే ఉష్ణమాపకము

(ధర్మామీటరు), భారమితి (బరామీటరు) వగైరా శాస్త్రపరికరాలు గూడ గ్రంథాలయాలలో నుండవలసిన సాధనాలుగ నిర్దేశించిన రీసులో జరిగిన అవ ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయమహాసభకూడా తీర్మానించినది. ఉపయుక్తమైన పైపరికరాల నన్నింటిని సమకూర్చుకొని సాతకులకివి బాగా ఉపయోగపడేట్లు చూడవలసిన విధి గ్రంథాలయ కార్యకర్తలపై వుంది. ఈ విధంగా గ్రంథాలయం పుస్తకాలు, పాతకులు, సిబ్బంది అనే మూడు మూర్తులతో కుడి, యివి మూడున్నూ చక్కగా దోర్బడడంతో తన ధర్మాన్ని క్రమంగా నిర్వహించుకొనక సమర్థమవుతుంది. కనుక గ్రంథాలయానికి ప్రధానంగాలైన పుస్తకాలు, పాతకులు, సిబ్బంది అనే యీ మూర్తుల దోర్బాటునుగూర్చి యీ వ్యాసంలో సూక్ష్మంగా వివరించడమైనది.

పుస్తకాలు

సర్వసాధారణంగా గ్రంథాలయాలలో మనగ్రంథాలయాల వలంబించే విధానాల మూలంగా పేరుగల పుస్తకాలకొరకు నచ్చించే పెద్దమొత్తాలలో చాలభాగం న్యర్థమవుతున్నది. ఎవరి నిమిత్తం గ్రంథాలయాల పేర్పాటు చేస్తామో అది అనవసరాలు, అభిరుచులు, వ్యాసంగాలు, చమపుల అంతనులు తెలుసుకోకుండా, 'ఎక్కువ జనాభాకు తక్కువ న్యయంతో' చక్కని పుస్తకాలనే గ్రంథాలయావర్సాన్ని గెలుచుచుండా గ్రంథాలయ పాలకుల చిత్తవృత్తిపై ఆధారపడి జరుగుతున్న గ్రంథాలయమూలంగా మనగ్రంథాలయాలు తమ ధర్మాన్ని క్రమంగా నిర్వహించలేక పోతున్నవి. గ్రంథాలయం నిమిత్తం మనం చేర్చుకుట్టే ప్రతిపుస్తకాన్నీ వివిధ నృకృతాలనుండి పరిశీలించవలసిన అవసరం చాలా వుంది. ఒక్కొక్క విషయానికి సంబంధించిన పుస్తకాలను కొనే సందర్భంలో పాతకుల అంతనును ముఖ్యంగా పరిగణించాలి. ఒక

విషయాన్ని గూర్చి ఏమీ తెలియని శ్రాత్తవారికి ప్రాథమిక గ్రంథాలు, కొంచెం పరిచయంగలవారికి మరికొన్ని విశేషాలుండే మధ్యతరగతి పుస్తకాలు, ఇంకా యెక్కువగా తెలిసినవారికి ప్రవీణుల రచనలు, ఆ విషయానికి సంబంధించిన శ్రాత్తపరిశోధనలను వెల్లడించే పండితుల గ్రంథాలు ఉపయోగిస్తాయి. వివిధదశలలోని పాఠకులకు వేరువేరుగా ఉపయోగపడే రకరకాల గ్రంథాలను సంపాదించడంతో ఆయా వర్గాల పాఠకుల సంఖ్యను బట్టిస్తే, ప్రాధాన్యతనుబట్టిస్తే ఒక్కొక్క శాఖలో సేకరించదగిన గ్రంథ సామగ్రిని నిర్ణయించదగినది. ఈ సిద్ధాంతం పైకి సులభంగా కనబడినప్పటికీ దీనిని ఆచరణలో పెట్టటప్పుడు మనం చాలా చిక్కులను యెదుర్కోవలసి వస్తుంది. వీటి పరిష్కారవిషయంలో పాఠకులకు న్యాయం జరగాలంటే పాలకులు చాలజాగ్రత్తతో మెలగాలి. ఒక్కొక్క గ్రంథాలయమూ ఉపకరించే ప్రదేశంలోని జనుల పరిస్థితుల పరిగణనం (సర్వే) గ్రంథ వరణానికి చాలా దోహదకారిగా వుంటుంది. ఈ సర్వేలో దిగువ విషయాలను సమగ్రంగా పరిశీలించి వీటి లెక్కలను తేల్చి, జనాభా నిష్పత్తి ప్రకారం ఆయావర్గాల ఉపయోగానికి తగినట్లు గ్రంథాలు వగైరా సామగ్రిని సమకూర్చవలసిన బాధ్యత గ్రంథాలయపాలకులపైవుంటుంది.

౧. నైసర్గిక, చారిత్రక, పారిశ్రామిక, వ్యవసాయ, వ్యాపార పరిస్థితులు.

౨. జనాభాస్వభావము.

(అ) వయోజనులు—పురుషులు, స్త్రీలు - వారిలో అక్షరాస్యులు, నిరక్షరాస్యులు.

(ఆ) బడికిపోయే పిల్లలు-బాలురు, బాలికలు.

(ఇ) వ్యవసాయదారులు, పారిశ్రామికులు, వర్తకులు, వృత్తి-
ములు చేసుకునేవారు, నిరుద్యోగులు.

గ్రంథవరణ కార్యక్రమం ప్రయోజనకరంగా వుండాలంటే
విషయవిషయాలపై ఆయిభాషలలో వెలువడే రకరకాల పుస్తకాల
జాబితాలు, గ్రంథ ప్రకటనలు, సమీక్షలు సేకరించి పాఠకులు
వీటిని తరచు పరిశీలిస్తూ వుండాలి. నూతన పుస్తకాలపై వ్రాసే
క్రొత్తపుస్తకాలపై సహజంగా వుండే మోహను బట్టికాక, ప్రతి
పుస్తకం విషయం బాగా తెలుసుకొని అది పాఠకులకు ఉపయోగి
స్తుందనీ, దానిసేకరణ మూలంగా అంతకంటే యెక్కువ ప్రయోజన
కారులైన యితర గ్రంథాల సంపాదనకు యేలాటి ఆటంకంగాని
ఉండదనీ నిర్ణయించుకొన్న తర్వాతనే యే పుస్తకాన్నిగానీ సంపా
దించడం మంచిది.

పాఠకులు

ఇక పాఠకుల విషయమై ఆలోచిద్దాం. “గ్రంథాలయంలో
పాఠకులకు కావలసినసౌకర్యాలను కల్పించడం” గ్రంథాలయ నిర్వా
హకుల విధి. ఇందుకుగాను చదువులగది యేర్పాటు పెక్కం
వుండాలి. పాఠకుడు ఎంత స్థిరమైనా సుఖంగా కూర్చోని చదువుకోడాని
కనుకుంటున్నా కుర్చీలు, వ్రాతకు - పుస్తకాలు పెట్టుకోడానికి
బాగా వ్రవయోగపడే విశాలమైన మేజులేగాక మరి కన్నులకింపైన
బొమ్మలూ, విగ్రహాలూ, పూలూ, లతలూ మున్నైన అలంకారం
లతో చదువులగది కోర్కెల్లాంటిది. గ్రామ గ్రంథాలయాలలో బల్బులు,
కుర్చీలూ లేక పోయినా చదువరులు సుఖంగా కూర్చోని చదువుకో
డానికి అనుకుంటామేమోత్రముండాలి. వీటికోర్కెల్లాంటి కుండీల
వరులు గ్రంథాలయాల ప్రయోజనాన్ని పొందడానికి వీలుగా జీవాల
యేర్పాటు కూడ అవసరం. ప్రత్యేకం కోర్కెల్లాంటి, విద్యార్థులు

దీనికి బాగా అనుకూలపడతాయి. పాఠకులకు అలసట గలిగినప్పుడు విశ్రాంతి నిమిత్తం కావలసిన యేర్పాట్లను కూడ గ్రంథాలయ నిర్వాహకులు చేయాలి. దీనికి పడకకుర్చీలు, ప్రయివేటుగదులు, పంకాలు సాయపడతాయి. దాహానికీ, కాలుసేతులు కడుగుకొనడానికీ చల్లటినీరు సరఫరాకావాలి. ఈ సౌకర్యాలు సమీపంలో లేకుంటే మంచిపట్టులో తమచదువుకు స్వస్తిచెప్పి చదువరులింట్నికి నడువవలసి వస్తుంది. ఇందుమూలంగా పుస్తకాల పుపయోగానికి కొంత భంగపాటు కలుగుతుంది. కాబట్టి వీటిని వేడుకలక్రింద త్రోసివేయక అవసరాలుగ పరిగణించి తప్పక యేర్పరచాలి. పత్రికల గది, ఉపన్యాస మందిరం, ప్రదర్శన శాలల ప్రభావంకూడ తక్కువదికాదు. ఇవి గ్రంథాలయానికి చాలమంది చదువరులను సమకూర్చగలుగుతాయి *.

పాఠకులను గ్రంథాలయాల కధికంగా ఆకర్షించడానికి అనేక ఉపాయాలున్నవి. నిర్ణీతమైన ప్రచార పద్ధతులీపనికి చాలా ఉపకరిస్తాయి. ప్రజల మనస్సులను గ్రంథాలయాల వైపుకు త్రిప్పే కార్యక్రమాన్ని ఆంగ్లంలో 'పబ్లిసిటీ' అంటారు. ఈ పబ్లిసిటీ ఆధునిక జీవితరంగాలన్నింటిలోనూ ప్రధాన స్థాన మాక్రమిస్తున్నది. గ్రంథాలయ సంబంధంగా యిది రెండురకాలుగావుంది. గ్రంథాలయాల ఉపయోగ ప్రాశస్త్యాలను గూర్చి సర్వసాధారణంగా వివరించే ప్రచారపద్ధతి మొదటి తెగకు చెందినది. ఈ విధానాన్ని గ్రంథాలయోద్యమ ప్రచారం కొరకు కృషిచేసే ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘంవంటి సంస్థలు అవలంబిస్తాయి. పోతే ఒక్కొక్క గ్రంథాలయం వ్యక్తిగతంగా తమతమ కార్యక్రమ వివరాలను ప్రజలకెరుకపరచడముంటుంది. ఇది రెండవ రకపు ప్రచారం. దీనిని ప్రతిగ్రంథా

* గ్రంథాలయ శాస్త్ర ప్రథమ పాఠములు. పేజీలు ౧౦, ౧౧.

ప్రకాశకులు : సేవాశ్రమము, పెదపాలెము (వయా) దుగ్గిరాల, గుంటూరుజిల్లా.

లయమూ చేపట్టడ మవసరం. ఈ కార్యంలో పత్రికలు బాగా ఉపయోగిస్తాయి. గ్రంథాలయ నిర్వాహకు లప్పుడప్పుడు తమ గ్రంథాలయాల వృత్తాంతాలను ప్రకటనార్థము పత్రికలకు పంపుతూ వుండాలి.

నూతనంగా గ్రంథాలయానికి చేరిన పుస్తకాలజాబితాలు, పాఠకులు, వారుచదివిన పుస్తకాల మాసవారీలెక్కలు, గ్రంథాలయం తెరచివుండే సమయాలు, పుస్తకాల నరువిచ్చే పద్ధతులు, పాఠకులకుండే ప్రత్యేక సౌకర్యాలు, ప్రదర్శనాల యేర్పాట్లు మొదలైన విషయాలు గ్రంథాలయాలకు పాఠకుల నాకర్షించడంలో తోడుపడతాయి. స్వయంగా కరపత్రాలను, ప్రకటనలను, చిరుపాత్రాలను ప్రకటించడంద్వారాకూడ గ్రంథాలయాలు పై విషయాలను ప్రజల కెరుకపరచవచ్చును. ప్రత్యేక పత్రికా పతనము, ప్రదర్శనాల నిర్వహణము, ఉపన్యాసాల యేర్పాట్లు గ్రంథాలయానికి చదువరులను సమకూర్చడంలో చాల ఉపకరిస్తాయి. గ్రంథాలయ సిబ్బంది జనంలో తిరుగుతూచేసే ప్రచారం ఉత్తమోత్తమమైనది. గ్రంథాలయాలను ప్రజల కందు బాటులో వుండే స్థలాలలో యేర్పాటుచేసి వారి తీరికసమయాలలో వీటిని తెరచియుంచి, గ్రంథాలయంలోనల ప్రతివారూ తమకుకావలసిన పుస్తకాలను బీరువాలనుండి స్వయంగా తీసి చూచుకొనడాని కనుకూలముంటే కూడ ప్రజలెక్కువగా గ్రంథాలయాలకు రావడం పొసగుతుంది.

సి బ్బింది

ప్రజలను గ్రంథాలయాలకు రప్పించడంతో గ్రంథాలయ నిర్వాహకులపని తీరినట్లెంచరాదు. ఒకపర్యాయం గ్రంథాలయానికి వచ్చినవారు మరల మరల వచ్చునట్లు చేయడ మవసరం. వారడిగిన పుస్తకాలనిస్తూ, వారి సందేహాలను ఎప్పటికప్పుడు తీరుస్తూ,

వారిరువులను, అవసరాలను గమనించి తదనుగుణ మైన గ్రంథసామగ్రిని వారికందిస్తూ, క్రొత్త పుస్తకాలవైపుకూ ఉపయుక్త గ్రంథపఠనంవైపుకూ వారిమనసులను మరలిస్తూ, తమకడకు వచ్చే పాఠకులకూ, గ్రంథాలయంలోని పుస్తకాలకూ సక్రమమైన సంబంధాన్ని కల్పిస్తూ వుండవలసిన విధి గ్రంథాలయ నిర్వాహకులపై వుంది.

ఈవిధి నిర్వహణ సక్రమంగా సాగాలంటే దీనికి బాధ్యులైన గ్రంథ భాండాగారులు సమర్థులుగా వుండాలి. ఒక్కొక్క చదువరికి తగిన పుస్తకాన్ని సూచించి, జనంలో పఠనాభిలాషను పెంపొందించి, అబాలగోపాలమూ ఒక్కొక్కరు తమ జీవిత పర్యంతమూ సాగించవలసిన విద్యాసముపారణ కార్యంలో తోడ్పడవలసిన భాండాగారి సామాన్యంగా చదువు వ్రాతలు నేర్చియున్న చాలదు. విజ్ఞాన విశేషాలు తెలిసినవాడూ, పుస్తకాలపరిచయం బాగా వున్న వాడూ ప్రపంచజ్ఞానపూర్తి గాకలవాడూ మాత్రమే పైచదువులనుసమర్థతతో సాగించగలడు. ప్రత్యేకం ఒకవిషయంలో ప్రావీణ్యత గలవానికంటే అన్నిసంగతులూ కొంచెంకొంచెంగా తెలిసినవాడిపనికి బాగా ఉపయోగపడతాడు. బోధనాశక్తి, వివేకము, పరిశీలనా సామర్థ్యము, గ్రంథభాండాగారి కుండవలసిన గుణములలో ముఖ్యమైనవి. గ్రంథాలయశాస్త్రాభ్యాసంతోపాటు గ్రంథాలయ నిర్వహణానుభవంకూడ వుంటే యితనిపని రాణిస్తుంది. సుందరరూపము, నగుమొగము, శాంతస్వభావము, సంఘసేవా తత్పరత, మానసికశాస్త్ర పరిచయము, ప్రజల చిత్తవృత్తుల పరిశీలనా పాటవము భాండాగారుల కున్నట్లయితే వారి కార్యక్రమం చక్కగా సాగడాని కవకాశముంటుంది. భాండాగారి అలసత్వాన్ని, అహంకారాన్ని దరికి చేరనీయరాదు. అధికారధోరణి నితడవలంబించ కూడదు. అవకాశం చిక్కినపుడంతా విజ్ఞానసేకరణపట్ల శ్రద్ధవహిస్తూ, ఇతఙ్గెల్లపుడూ విద్యాధి

వలె కాలం గడచింది. క్రొత్తపుస్తకాల సమాచారాన్ని తెలుసుకుంటూ, ప్రజలతో సంబంధం ఏర్పాటు చేసుకుంటూ, తన విధినిర్వహణానికవసరమైన బలాన్ని యితడు చేకూర్చుకోవాలి. ఈ కార్యక్రమాన్ని నడపడానికి వయసుచెల్లిన వృద్ధునకు శక్తియుండదు. అనుభవం చాలని పిన్న వయస్కులు కూడా యిత బాధ్యతను సరిగ్గ నిర్వహించలేరు. కనుక అనుభవంగల నడివయస్కులనే ఈ పనికి నియోగించాలి. గ్రంథాలయాలపని అవిచ్ఛిన్నంగా సాగాలంటే పై యోగ్యతలుగల వ్యక్తికి గౌరవంగా బ్రతకడానికి చాలిన ఉపాధిని కల్పించడ మవసరం. స్వల్ప వేతనాలకు సమర్థులైన వారు లభించడం సాధ్యంకాదు. కనుక సంఘటింపనివికాసానికి తోడుపడవలసిన భాండాగారి వేతనం సమర్థుల నాకర్పించడానికి తగినదిగా వుండాలి. అప్పుడే గ్రంథాలయాల ఉనికి సార్థకమవుతుంది. మనజాతి పిరమైన అభివృద్ధిని పొందగలుగుతుంది.

గ్రంథాలయ నిర్వహణము

ఇరవయ్యో శతాబ్దం ప్రారంభంనుండి ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘ స్థాపననాటికి ౧౯౧౪ ఏప్రిల్ ౧౦ వ తేది, తెలంగాణముతో కలుపుకొని ఆంధ్రదేశం మొత్తంపైన యేర్పడిన గ్రంథాలయాల సంఖ్య ౧౫౦కి మించలేదు. మాతృభాషారాధకుల కృషి ఫలితంగానూ, కీ.శే. దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులు వంటి దాతల ఆదరాభిమానాల వలననూ, ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘము యొక్క యెడతెగని ప్రచార ఫలితంగానూ, ఆంధ్రదేశం నలుమూలల గ్రంథాలయాలు వందలకొలదిగ బయలుదేరినవి. పూర్వంకంటే వీటి సంఖ్య అనేక రెట్లు పెరిగినది. కాని ఆదర్శంగా నడుస్తూ జనసామాన్యానికి పూర్ణంగా వినియోగపడుతూవున్న గ్రంథాలయం ఆంధ్రదేశంలో నేడొక్కటికూడ లేదని తెలుపుటకు విచారంగా వుంది. ఈ సెటికి కారణాలను మనం తెలుసుకొని మన గ్రంథాలయాలను ఆదర్శ స్థాయిగా మార్చడానికి, ఊరూరా వీటిని వ్యాపింపజేసి ప్రజలంతా వీటి నుపయోగించుకొనేటట్లు చేయడానికి మనం కృషి చేయవలసియున్నది.

చాలాకాలం బానిసలుగా వున్న మనం సంఘాభివృద్ధికి అత్యంతావసరమైన విద్యావ్యాప్తి విషయంలో ఎక్కువగా కృషి చేయలేక పోయినాము. నూటికి పదిమందిమాత్రం చదువుకొన్న జనాభాలో మన గ్రంథాలయాలు పనిచేస్తూ వుండడంచేత వీటిపని ఉత్సాహంగా సాగలేదు. మన పూర్వగ్రంథాలను, ఆధునిక గ్రంథాలలోకూడ అధికభాగమును చక్కగ అర్థంచేసుకోగల శక్తి పంతులుకూడ మన అక్షరాస్యులలో యెక్కువగా లేనందునను, మన గ్రంథాలయాలు తగినంత ఉపయోగానికి రాలేదు. మన జనులలో అత్యధిక సంఖ్యా కులుగావున్న వ్యవసాయదారులు, తదితర వృత్తులవారి కుపకరించే

వృత్తినబంధమైన గ్రంథాలు చాలినన్ని తెలుగులో లేనందువలన కూడ గ్రంథాలయాల అభివృద్ధికి పెద్దఆటంకమేర్పడింది. మనలో చదువులు నేర్చినవారిలో చిన్నతనంనుండి గ్రంథ పఠనాభ్యాసం కల వారు చాల తక్కువగానున్న కారణంచేత మన గ్రంథాలయాలలోని పాఠకుల సంఖ్యలోకూడ ప్రమాణుగతమైన అభివృద్ధి కనబడడంలేదు. మనవారి చదువు లెంతసేపూ కాలక్షేపంకొరకు సాగుచున్నవేగాని, ఉపయుక్తపఠనంవైపుకు వీరిమనసులు మరలడంలేదు. సమర్థులైన నిర్వాహకులు లేకకూడ గ్రంథాలయనిర్వహణం మిక్కిలి లోప భూయిష్టంగావుంటూ వున్నది. నిన్న మొన్నటిదాకా యీపుద్యమం పట్ల సవతితల్లిప్రేమను చూపుతూ వచ్చిన విదేశ ప్రభుత్వ విధానం కూడ మన గ్రంథాలయాల అభివృద్ధిని చాల అరికట్టింది. అక్కడక్కడ స్థానికసంస్థలు-ముఖ్యముగ పంచాయితీబోర్డులు-నెలకొల్పిన గ్రంథాలయాలొకప్రక్క అనవసరమైన నిర్వహణకు గురియై పాడు వారినట్లే, గ్రంథాలయాదర్శాన్ని పూర్తిగగ్రహించని పరిపాలకుల ఆధ్వర్యం నడచిన భాండారాలుకూడ నామమాత్రంగా తమ జీవితాన్ని సాగించినవి. ప్రభుత్వంవలెనే ప్రజలు కూడ వీటిని నిర్లక్ష్యం చేయడంతో ఆర్థిక సంబంధమైన చిక్కులకు గురియై మన గ్రంథాలయాలు వికాసవంతంగా సాగలేదు.

ప్రభుత్వ విధులు

గ్రంథాలయ నిర్వహణంలో ప్రధానమైన 'అధ్యయనం కొరకు పుస్తకాలు', 'అందరికీ పుస్తకాలు' అనే రెండు సూత్రాలు పూర్తిగా అమలు జరగడానికి ప్రభుత్వము, గ్రంథాలయ పాలకులు, సిబ్బంది, పాఠకులు-అందరూ తమతమ బాధ్యతలను సరవేర్చుకొని పూర్ణమైన శ్రద్ధను చూపవలెను. ఇందు మొదట పేర్కొన్న ప్రభుత్వవిధులలో

ముఖ్యమైనవి ఆర్థికసహాయము, శాసననిర్మాణము, సహకారసమన్వయ విధానము.

మదరాసు రాష్ట్రంలో దాదాపు ముప్పది సంవత్సరాలనుండి గ్రంథాలయాలకు ప్రభుత్వము నామమాత్రపు విరాళాలను యిస్తువున్నది. లాంఛనప్రాయమైన యీ సహాయం గ్రంథాలయాల కంతగా ఉపకరించడంలేదు. ఈ విరాళాలు రాష్ట్రంలోని అన్ని గ్రంథాలయాలకు లభించడంలేదు. వీనిని పొందుతూవున్న గ్రంథాలయాలు కూడ యెన్నో ప్రతిబంధకాలను యెదుర్కొనవలసి వస్తున్నది. వీరి పంపకానికి ప్రభుత్వం యంతవరకు నిర్ణీతమైన నిబంధనలను చేయలేదు. ఈ విషయంలో ప్రభుత్వం శ్రద్ధవహించి సరియైన యేర్పాట్లను చేయవల్లు గ్రంథాలయ సేవకులు, ఉద్యమాభిమానులు కృషిచేయవలసి యున్నది. కోట్లకొలది ధనాన్ని ప్రాథమిక విద్యావ్యాప్తి కొరకు వెచ్చిస్తూ వున్న మన ప్రభుత్వాలు దీని అభివృద్ధికి విశేషంగా తోడుపడే గ్రంథాలయాలకు లక్షలనైన వెచ్చించేలాగు మనము చూడవలసి యున్నది.

ప్రపంచములోని ప్రధాన దేశాల గ్రంథాలయ చరిత్రలను పరిశీలిస్తే జనసామాన్యంలో విద్యావ్యాప్తికి ప్రధాన సాధనాలైన గ్రంథాలయాల అభివృద్ధికై అచ్చటి గ్రంథాలయశాసనా లేవిధంగా తోడ్పడుచున్నదీ విశేషమాతుంది. ఈ విషయాన్ని మదరాసు రాష్ట్రంలోని గ్రంథాలయ సంఘాలు ప్రభుత్వదృష్టికి తేగా, వీటి ప్రాముఖ్యతను గుర్తించిన యిచ్చటి మాజీ విద్యామంత్రి శ్రీ అవినాశలింగం చెట్టిగారు రాష్ట్రీయ శాసనసభలో 'మదరాసు పౌర గ్రంథాలయ చిత్తుచట్టాన్ని' ప్రవేశపెట్టడమూ, దీనిని శాసనసభవారు సెలెక్టకమిటీకి పంపడమూ జరిగినది. ఈ చట్టమును విమర్శించుటకై ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘమువారు ౧౬-౧-౪౮వ తేదీన

పటమటలంకలో శ్రీ గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావుగారి అధ్యక్షతను ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ ప్రత్యేక మహాసభను జరిపి కొన్ని తీర్మానముల గావించిరి. ఈ తీర్మానముల ననుసరించి ప్రభుత్వము ప్రకటించిన చిత్తుచట్టమునకు సవరణలు తయారుచేసి ప్రభుత్వమునకు నివేదించుటకై యీ సభవారొక ఉపసంఘమును నియమించిరి. ఈ ఉపసంఘమువారు మహాసభవారి ఆదేశం ప్రకారం సవరణలను ప్రభుత్వమున కందజేయడమేగాక వీటిని సమర్థిస్తూ శ్రీ హరిసర్వోత్తమరావుగారు ప్రభుత్వమువారు నియమించిన సెలెక్షన్ కమిటీయే దుటసాక్ష్యము నహితమిచ్చిరి. సెలెక్షన్ కమిటీవారి సిఫారసులతో యీ చట్టము ౧౯౪౮ వ సంవత్సరాంతమున తీర్మానమైనది. దీని ననుసరించి రాష్ట్ర గ్రంథాలయకమిటీ, మదరాసు నగరములోనూ జిల్లాలలోనూ స్థానిక గ్రంథాలయసంస్థలూ నిర్మింపబడినవి. ౧౯౫౦ వ సంవత్సరం ఏప్రిల్ ౧ వ తేదీనుండి యీ చట్టము అమలులోనికివచ్చినది. రాష్ట్రంలో ప్రభుత్వ పక్షమున జరుగవలసిన గ్రంథాలయ కార్యక్రమాల నిర్వహణకు కావలసిన నిబంధనలనుగూడ ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించినారు. పై చట్టములోను, దీనిననుసరించి చేయబడిన నిబంధనలలోనూ కొన్ని లోపములున్నప్పటికీ అవసరమైనప్పుడు వీనిని సవరించుకొనుట కవకాశమున్నది. కనుక యీ శాసనము మొత్తముపై మదరాసు రాష్ట్రంలో గ్రంథాలయోద్యమ వ్యాప్తికి దోహదంగా పరిణమించునని విశ్వసించవచ్చును. ప్రస్తుతం హైదరాబాదు విద్యామంత్రులుగానున్న మాన్యశ్రీ బూరుగుల రామకృష్ణారావుగారు విద్వాంసులు; బహుభాషాభోవిమలు; గ్రంథాలయోద్యమాభిమానులు. కనుక వీరి యుద్యోగకాలములో హైదరాబాదు రాజ్యము భారతదేశములో ఆదర్శ పూర్వకమైన గ్రంథాలయ

శాసనమును నిర్మించి ప్రజాసామాన్యం యొక్క విద్యావ్యాప్తికి, విజ్ఞాన వికాసానికి తోడుపడగలదని ఆశించవచ్చును.

ప్రభుత్వము గ్రంథాలయాలకు చేయవలసిన మహాకార్యోద్ఘాటన హాకారవిధానము. దీనిద్వారా దేశంలోపున్న గ్రంథాలయాలలోని ప్రతి పుస్తకమూ కోరినవారి కందజేసే యేర్పాటులుండాలి. ఇందు మూలంగా చిన్న గ్రంథాలయాలు సహితం తమ చదువరుల కోరికలను తీర్చడానికి వీలేర్పడడమేగాక, 'ఎక్కువ జనాభాకు తక్కువ వ్యయంతో చక్కని పుస్తకాలను సరఫరాచేయడం సాధ్యమౌతుంది. గ్రంథాలయ సహకారం సక్రమంగా సాగడానికి మదరాసు రాష్ట్రప్రభుత్వం యేర్పరచిన ఫిర్కాగ్రంథాలయ ప్రణాళికను ప్రాతిపదికగా గ్రహించవచ్చు. రాష్ట్రంలోని ప్రతిఫిర్కాలోను ఒక కేంద్రగ్రంథాలయాన్ని నెలకొల్పి, ఆయా ఫిర్కాలలోని స్థానిక గ్రంథాలయాల సహకారంతో గ్రామాలలోని జనులందరికీ వారి వారికి కావలసిన గ్రంథాలను అందజేయవచ్చు. ఈ ఫిర్కా గ్రంథాలయాలపైన ప్రతి జిల్లాకు ఒక్కొక్క కేంద్ర గ్రంథాలయ మేర్పడి ఫిర్కా గ్రంథాలయాలు కొనలేనట్టియు, ఎప్పుడోగాని ఉపయోగానికి రానట్టియు, ఫిర్కాగ్రంథాలయాలలో లేనట్టియు ముఖ్యమైన గ్రంథాలను సేకరించి, కోరినప్పుడు ఫిర్కాగ్రంథాలయాలకు సరఫరాచేయవలెను. ఈ జిల్లా గ్రంథాలయాలపైన ఒక్కొక్క భాషాప్రాంతానికి ఒక్కొక్క రాష్ట్రీయ కేంద్రగ్రంథాలయ మేర్పడి ఆయాభాషలలో ప్రకటింపబడే గ్రంథాలను పూర్తిగా సేకరించవలెను. అదేవిధంగా దేశం మొత్తానికి జాతీయ కేంద్రగ్రంథాలయ మేర్పడి అన్ని భాషలలోని ప్రధాన గ్రంథాలను, వివిధ వృత్తులకు సంబంధించినట్టిన్నీ పండితులకూ పరిశోధకులకూ ఉపకరించునట్టిన్నీ గ్రంథాలను, అచ్చు పుస్తకాలతోపాటు వ్రాతప్రతులను, విజ్ఞాన సాధనకుపకరించే శాసనాలు

మొదలైన రకరకాల ఉపకరణాలను జాగ్రత్తపరచి, జాతీయ కేంద్ర గ్రంథాలయము పండితులకు, పరిశోధకులకు ముఖ్యముగ తోడ్పడుచుండవలెను. ఫిర్కా, జిల్లా కేంద్ర గ్రంథాలయములకు సానికముగ ప్రకటితమగు పుస్తకములు, తదితర ప్రచురణములునూ, రాష్ట్రీయ, జాతీయ కేంద్ర గ్రంథాలయాలకు ఆయా రాష్ట్రములలోనూ, దేశం మొత్తంపైసరు వెలువడు పుస్తకములు, తదితర ప్రచురణములును ఉచితముగ లభించుట కనువైన శాసనము లేర్పడవలయును. ఈ గ్రంథాలయములన్నీ పరస్పర సహకారంతో పనిచేయడానికి సహాయపడు సంయుక్త గ్రంథ పట్టికలు కూడ విరివిగ తయారు కావలెను.

ఒక్కొక్క ఫిర్కాలోని అన్ని గ్రంథాలయాలలోనూగల పుస్తకాల సంయుక్త గ్రంథపట్టికలు ఫిర్కా గ్రంథాలయాలలోను, ఫిర్కా గ్రంథాలయాల సంయుక్త గ్రంథపట్టికలు జిల్లా గ్రంథాలయాలలోను, జిల్లా గ్రంథాలయాల సంయుక్త గ్రంథపట్టికలు రాష్ట్రీయ గ్రంథాలయాలలోనూ, రాష్ట్రీయ గ్రంథాలయాల సంయుక్త గ్రంథపట్టికలు జాతీయ కేంద్ర గ్రంథాలయంలోనూ చేర్చి పెట్టిన వివిధ ప్రాంతాలలోని చదువరులు కోరిన పుస్తకాలను వారికందజేయడానికి అనుకూలా లేర్పడును. దేశంలోని వివిధ నృత్తులు, వరాల అచనరాలను తీర్చడానికేర్పడే ప్రత్యేక గ్రంథాలయాలతో కూడ ప్రగ్రంథాలయాలు సంబంధంపెట్టుకొనవలెను. దీని కనుగుణమైన యేర్పాట్లను ప్రభుత్వం చేయవలెను.

పాలకుల బాధ్యతలు

ప్రభుత్వం పైన తెలిపిన యేర్పాట్లను నన్నింటినీ చేసినప్పటికీ గ్రంథాలయపాలకులు తమ ధర్మాన్ని గుర్తించి అనుసరించనియెడల

గ్రంథాలయాలు ప్రజలకు సరిగా ఉపయోగపడవు. పాలకులు గ్రంథాలయ ధర్మాన్ని శ్రద్ధతో అమలు జరిపిననాడు గ్రంథాలయాలు సజీవంగా సాగగలవు. పాలకుల విధులలో ప్రధానమైనవి సిబ్బంది నియామకమూ, గ్రంథసంపాదనమూ నైయున్నవి. మన దేశంలోని గ్రంథాలయ పాలకులు పలువురు భవనముల నిర్మాణము లోనూ, ఉత్సవాల నిర్వహణంలోనూ చూపే శ్రద్ధలో పదవ పుతైనా సిబ్బంది నియామకముపట్ల చూపకపోవడం శోచనీయం. గ్రంథాలయ నిర్వహణంలో సిబ్బందికిగల ప్రాధాన్యతను మన పాలకులు గుర్తించనంతవరకు మన గ్రంథాలయాలు అభివృద్ధిరానేరవు. మనుష్యశరీరంలో హృదయ మెటువంటిదో గ్రంథాలయ సంస్థకు గ్రంథభాండాగారి అట్టివాడు. గ్రంథభాండాగారి సిబ్బందికి పెద్దగమిక గ్రంథాలయ పాలకులు భాండాగారుల నియమించునప్పుడు మెలకువతో ప్రవర్తింపవలెను. చక్కని చదువు, గ్రంథాలయ నిర్వహణకు కావలసిన శాస్త్రజ్ఞానము, అచుభవము, వివిధ విషయముల సామాన్య పరిచయము, రకరకాల గ్రంథాలను గూర్చిన జ్ఞానము, మానసిక శాస్త్రమునందభినివేశము, తోడిమానవులయెడ ప్రేమ, సంఘసేవానురక్తి, బోధనాశక్తి, వివేకము, క్రమశిక్షణ మొదలయిన అర్హతలుగల వ్యక్తులను వెదకి వారికి తగినవేతనముల నిచ్చి పోషించుటకు పాలకులు పూనిననాడు గ్రంథాలయాలు అభివృద్ధిరాగలవు.

పుస్తక సేకరణలో కూడ సంఖ్యకంటె గుణానికి, విలువకంటె ఉపయోగానికి గ్రంథాలయ పాలకులు ప్రాధాన్యత నివ్వవలెను. మధురకవి శ్రీ నాళము కృష్ణరావుగారు తమ 'గ్రంథాలయ సూక్తుల'లో తెలిపినట్లు "ఎన్నియో చెత్తపాత్రములున్నకన్న, ఉత్తమ గ్రంథ మొక్కటియున్న చాలు". పాఠకులెన్నఁచును తెరువనట్టి గ్రంథాలు ఎంతగొప్పవైనప్పటికీ, గ్రంథాలయాలు వీటిని సేకరించడానికై వెచ్చించే డబ్బంతా వృథావ్యయంగా పరిణమిస్తుంది.

చదువరుల రుచులు, కోరికలు, అవసరాలు, నృశ్నులు, వయోభేదములు, చదువుల అంతస్తులచుట్టి పుస్తకాలను కొనవలసిన పాలకులు తమ యిష్టానుసారం వీటిని క్రానడం మూలంగా వీటి ఉపయోగానికి భంగపాటు కలుగుట సహజం. ఒక్కొక్క గ్రంథాలయం పుస్తకాల నిమిత్తం వెచ్చించగల స్వల్పముత్తంలో వీలయినంత అధిక ప్రయోజనాన్ని సాధించడాని కనుపైస గ్రంథాలయ క్రానడం పాలకుల కర్తవ్యం. పాఠకుల కుచయోగవశే పుస్తకాలతో పాటు వారి నెక్కువగా ఆకర్షించే సత్రికలనుకూడ వీరు కొనవచ్చును. ఒక్కొక్క గ్రంథాలయం పుస్తకాలు, సత్రికలతోపాటు ప్రజల విజ్ఞానవ్యాప్తికి సాయపడే ఉపకరణాలను సేకరించడానికి కూడ తమధనంలో కొంతభాగాన్ని ప్రత్యేకించడ మవసరం.

గ్రంథాలయాల పాలకులు పుస్తకసంపాదనతో తమవని తీగిన ట్టుచక ప్రజానీకంలోని ప్రతియొక్కరూ తమ గ్రంథాలయాలను ఎక్కువగా వినియోగించుటకు తగిన యేర్పాట్లను చేయవలెను. స్త్రీల శాఖలు, బాల శాఖలు, వయోజన పాఠశాలలు, విజ్ఞాన గోష్ఠాలు, కథా కాలక్షేపములు, ప్రవర్ణనములు మొదలైన కొర్య క్రమాలను చేపట్టి వీటి నిర్వహణకు కావలసిన ధనాన్ని సంతోషంతో ఖర్చుపెట్టుటకు సిద్ధపడవలెను. తమగ్రంథాలయాలకు జనుల సధికంగా ఆకర్షించే సిద్ధతులను వీరవలంబించవలెను. ఇందుకోసం కేర్పడ పబ్లిసిటీ (ప్రచార) విధానాలు మనగ్రంథాలయాలకు పొత్తుతెలియదు. కనుకనే యివి పెనుకబడియుంటున్నవి. అమెరికా మొదలైన దేశాలలోని గ్రంథాలయా లిందుకై పేలకొలది చాలరను వెచ్చిస్తూవుంటే దీనినిమిత్తం మన గ్రంథాలయాలు పట్టుమని పదిరూకలనైన ఖర్చుపెట్టేపాపానపొనడంలేదు. కనుకనే వీటినిమిత్తం మన ఖర్చుకు అనుగుణంగానే వుంది.

సిబ్బంది ధర్మాలు

“దేవుడు వరమిచ్చినా పూజారి వరమీయడ”న్న సామెత మన మెరిగినదే. సుఘంలోని ప్రతివ్యక్తికి విజ్ఞానాన్ని అందుబాటులో వుంచాలనే పట్టుదలతో ప్రభుత్వమూ, పాలకులూ యెంత ప్రయత్నంచేసినా గ్రంథాలయ నిర్వహణ బాధ్యతను వహించే భాండాగారీ, తదితర సిబ్బంది తమతమ విధులను క్రమంగా పాటిస్తేనేతప్ప ప్రయోజనముండదు. చదువరులడిగే పుస్తకాలను బీరునాలనూడి తీసి వారి కందించడంమాత్రమే సిబ్బంది పనిగాదు. సుఘంలోని వివిధ వ్యక్తులతోనూ గ్రంథాలయాలలోని దశరకాల పుస్తకాల తోనూ చక్కని పరిచయాన్ని సంపాదించి, పుస్తకాలకూ మనుష్యులకూ మధ్య సంధానకర్తలుగ యేర్పడి భాండాగారియు, అతని సహాయకులును పనిచేయగలిగిన నాడు గ్రంథాలయాలు ప్రజలకు సవ్యంగా ఉపయోగపడగలవు. చదువరుల సందేహాలను సవిమర్శగా తీరుస్తూ, వారిరుచులకూ అవసరాలకూ అనుగుణమైన గ్రంథసామగ్రిని వారికందిస్తూ, ప్రజలకు గ్రంథాలయాలకు ఆకర్షిస్తూ, పబ్లిసిటీద్వారానూ వైజ్ఞానిక కార్యక్రమాలద్వారానూ గ్రంథపాఠకులసంఖ్యను పెంపొందిస్తూ, కేవలం కాలక్షేపనిమిత్తం పుస్తకాలకు చదివేపాఠకులకు ఉపయుక్త గ్రంథ పఠనంవైపుకు త్రిప్పుతూ, గ్రంథాలయసిబ్బంది నిరంతరాయంగానూ హృదయపూర్వకంగానూ కృషిచేయగలిగినప్పుడే గ్రంథాలయాల ప్రయోజనం లోకానికి బాగా వెల్లడియౌతుంది. గ్రంథ భాండాగారులు పై పనులను సమర్థతతో నిర్వహించాలంటే దేశదేశాలలో గ్రంథాలయాలెట్లు నడుస్తూవున్నదీ యెప్పటికప్పుడు తెలుసుకుంటూ వుండవలెను. దీనికి గ్రంథాలయ సుబంధంగా వెలువడే పుస్తకాలు, పత్రికలు చాల సాయపడగలవు. దీనితోపాటు దేశంలో బాగా పనిచేస్తున్న గ్రంథాలయాల దర్శనమూ, వీటి నిర్వాహకులతో పరి

చయమూ భాండాగారుల పనికి దోహదమౌతాయి. గ్రంథాలయ సంఘాల సభ్యత్వమూ, గ్రంథాలయ మహాసభలలో పాల్గొనడమూ గ్రంథాలయ నిర్వాహకుల పనిని ఫలవంతం చేస్తాయి.

చదువరుల విధులు

గ్రంథాలయాలు సక్రమంగా పాగాలంటే చదువరుల తోడ్పాటుకూడా అవసరం. పుస్తకాల అరుదు వస్త్రాలకు సరియైన ధించిన గ్రంథాలయ నిబంధనలు యేనగినిగాని యిబ్బందిపట్టుటకు గాక, సంఘంలోని సర్వజనులకు గ్రంథాలయం నమంగా ఉపయోగించేలాగు చేయుటకే దోర్బాధనన్న సంగతిని చదువరులు గ్రహించాలి. కేవలం స్వార్థానికి లోనుగాక, లోడి పాఠకుల అవసరాలను కూడ గుర్తించి, తనవలన అవసరంగా యితరుల కేలాటి విఘటనలుగకండా ప్రతిపాతకుడు కావలెనట్లు. తమ విధులను పాటించు సందర్భాలలో గ్రంథభాండాగారుల నూచనలను వీరు సంతోషంతో ఎదుర్కొనాలి. అప్పుడే గ్రంథాలయాలు తమ విధిని చక్కగా కరవేర్చగలుగుతాయి. గ్రంథాలయ నిర్వహణలో ఆదర్శంగా గుతుంది.

స్త్రీలు - గ్రంథాలయములు

మానవసంఘంలో స్త్రీలజనాభా సగానికి పైగా వుంది. వివిధ దేశాలలో నడుస్తూవుండిన సాంప్రదాయాల ఫలితంగా సంఘంలో స్త్రీస్థానం కొంత న్యూనావస్థలో పడింది. కాని లోకంలో అక్కడక్కడ బయలుదేరిన సంఘ సంస్కర్తల పుణ్యమ అంటూ మానవసమాజంలో స్త్రీకిగల ప్రాధాన్యత రానురాను పెరగడాని కవకాశ మేర్పడింది. ఒక్క భారతభూమిలోమాత్రం చాలకాలానికి ముందే మాతృస్థానానికి చెందిన స్త్రీమూర్తి గణ్యతను సంపాదించింది. నేడబలగా పరిగణింపబడుతున్న స్త్రీ యుద్ధభూమిలో మహాశక్తియై విజృంభించి శత్రుసంహారం చేసి విజయపతాకము నెత్తిన ఘటనలు, అవిద్యకు నేడటపట్టుగానున్న మహిళ క వి త ల్లడంలోనూ, పాండితీప్రకర్షలోనూ ఘనతకెక్కడమేగాక హిందూమతానికి మూలగ్రంథాలైన వేదాలలోని కొన్ని ఋక్కులకు సహితం కర్తగా వుండిన సమాచారాలు, పూర్వకాలంలో శారీరకంగాను, మానసికంగానూ, ఆధ్యాత్మికంగానూడ భారతస్త్రీలు అభివృద్ధిపథాన నడిచినట్లు మనకు తెలియజేస్తూ వున్నవి. ఇట్టి మహర్దశనుండి పతనమైన భారతనాటిలోకం వుద్ధరింపబడాలంటే స్త్రీ ల లో విద్యావ్యాప్తి ముఖ్యంగా జరగాలి.

ఆధునిక విద్యా వ్యాపక సంస్థలలో ప్రథమంగా పేర్కొనదగినవి పాఠశాలలు, కళాశాలలు మున్నగుసంస్థలే. కాని వీటికి గల నియమ నిబంధన మూలంగా స్వేచ్ఛా వాతావరణంలో ప్రజానీకం తమ తమ అవసరాలకు, అభిరుచులకు, శక్తి యుక్తులకు అనుగుణంగా విద్యాసముపార్జన చేయడానికి వీలులేకుండావుంది. పాఠశాలలు వగైరా విద్యాసంస్థల యిబ్బందులను గమనించిన బుద్ధి

మంతులు వీటి కతీతమైన నూతన వ్యవస్థను కనిపెట్టి ప్రచారం లోకి తేవడంతో లోకంలో జనసామాన్యం సులభంగా విద్య నార్జించడానికి చక్కని అవకాశం చిక్కింది. సంఘంలోని సర్వులనూ సమంగా ఆదరించడాని కన్నవైన సార్వజనీన విశ్వవిద్యాలయంగా పేరుపొందిన గ్రంథాలయంద్వారా లోకంలో విజ్ఞాన ప్రచారం విరివిగా సాగుతున్నది. విద్యాలయాలలోని తరగతులు, హాజరు షరతులు, పాఠ్యక్రమాలు, పరీక్షలు, జీతాలు వగైరా నిర్బంధాలు గ్రంథాలయాలలో లేనందువలన ఇచ్చట పుత్సాహంగా చదువులు సాగడానికెంతో అవకాశాలేర్పడ్డాయి. ఈ అవకాశాలను నాగరక దేశాల ప్రజలు చక్కగా వినియోగించుకుంటూ అన్నివిధాలా అభివృద్ధిపొందుతూ వున్నారు. వినోదాన్నీ, వివేకాన్నీ, విత్తాన్నీ దేశం ర్చడానికి ఆయా దేశాల గ్రంథాలయాలు ప్రజల కెంతో ఉపయోగపడుతూ వున్నవి. పెద్దలకూ-పిన్నలకూ, పండితులకూ-పామరులకూ, పట్టణవాసులకూ - పల్లెటూరి వారికీ, ధనికులకూ-పేదలకూ, ఆరోగ్యవంతులకూ - రోగులకూ మంత్రమేగాక కడకు కండ్లలేని అనాధులైన అంధులకు సహితం ఆధునిక గ్రంథాలయాలు సమంగా ఉపకరిస్తున్నాయి. చాల దేశాలలో స్త్రీలును పురుషులతోపాటు వాటి సుపయోగించుకొంటూ, తమ జీవయాత్రను సుఖంగానూ పురుషార్థ సాధకంగానూ నడుపుకొంటున్నారు.

ప్రస్తుతావస్థలో మనదేశ పురుషులలోనే గ్రంథాలయాల కార్యక్రమం సక్రమంగా సాగడం లేదంటే విద్యావిహీనత హెచ్చుగా నున్న స్త్రీలవిషయం వేరే చెప్పవలసిన పనిలేదు. దేశం బాగుపడాలంటే పురుషులను ఆపియైనా ఒకతరంలో స్త్రీలనందరినీ విద్యావంతులుగా చేయడమనవలసి ఆంధ్రావనికి యుగపురుషుడగు శ్రీ వీరేశలింగంగారు చెప్పిన మహావాక్యాన్ని మనం మరువరాదు. స్త్రీలు

విద్యావతులు కావడమంటే సామాన్యంగా వ్రాయను, చదువను నేర్వడంతో సరిపోతుందనుకోగూడదు. ఉత్తమ మాతగా, ఆదర్శ గృహిణిగా జీవయాత్రను సాగించడానికి కావలసిన సర్వవిధ పరిజ్ఞానాన్నీ ప్రతిస్త్రీ సంపాదించాలి. ఇండ్లను భూతల స్వర్గాలుగా మార్చి ప్రపంచ కల్యాణానికి ప్రాతిపదికలను నిర్మించడాని కనువైన యోగ్యతలకు స్త్రీలు సంపాదించాలి. దీని కనుకూలించే సమస్త విజ్ఞాన సాధనాలకు గ్రంథాలయాలు సమకూర్చి వీటిని స్త్రీలలో వివిధగా ప్రచారం చేయాలి. ఈ పని చక్కగా సాగడాని కనుకూలమైన కార్యక్రమాన్ని మన గ్రంథాలయాలు చేపట్టాలి.

మన స్త్రీలు పురుషులవలె స్వేచ్ఛగా గ్రంథాలయాలకు వెళ్లి, తమకు తగిన గ్రంథముల నెంచుకొని వీటిని ఉపయోగించుకోవడం పొసగదు. కాబట్టి వీరినిమిత్తం గ్రంథాలయాలే తమ పుస్తకాలను ప్రత్యేక మిండ్లకు ఇంపేషన్లతోని అమలుచేయడ మవసరం. ఈ కార్యక్రమం సక్రమంగానూ నిరంతరాయంగానూ సాగితే తప్ప ప్రయోజనముండదు. స్త్రీల అభిరుచులకు అవసరాలకు అనుగుణమైన అన్ని రకాల గ్రంథాలను పెట్టెలలోపెట్టి అప్పుడప్పుడు యిండ్లకు పంపుతూ వుంటే ఎవరి యోగ్యతలకు రుచులకు తగిన గ్రంథాలను వారు స్వయంగా యెంచుకొని తీసుకొని చదువుకొంటారు. ఈ పుస్తకాలతో పాటు గ్రంథాలయంలో వున్న పుస్తకాల పూర్తి జాబితాలను-విషయాన్ని బట్టి విభజించి వ్రాసిన గ్రంథపట్టిక (కేటలాగు) లను కూడా స్త్రీలకు చూపుతూవుంటే జాబితాను చూచుకొని వారి కనుకూలించే గ్రంథాలను వారడిగి తెప్పించుకోడానికి అవకాశముంటుంది. ఇంత మాత్రంతో సంతృప్తి చెందక అప్పుడప్పుడు ప్రదర్శనాలు, పండుగలు, వేడుకలు యేర్పాటుచేసి ఆసమయాలలో స్త్రీలకు ప్రత్యేక వసతులను కల్పించి వారు స్వయంగా గ్రంథాలయాలలోని పుస్తకాల నన్నింటినిచూడడానికి వీలుకల్పించడ మవసరం.

వీలును బట్టి నెలలో కొన్ని దినాలుగాని, వారంలో కనీసం ఒకరోజుగాని స్త్రీలకు మాత్రమే గ్రంథాలయాన్ని ఉపయోగపెట్టి ఆదినాలలో స్త్రీలు హెచ్చుగా గ్రంథాలయానికి వచ్చేటట్లుచేసి, పుస్తకాలిచ్చి పుచ్చుకోవడంతోపాటు పురాణ కథాకాలక్షేపాలు, ఆటపాటలు, విజ్ఞానయంత్రమైన యిష్టాగోష్టులు, చర్చలు, రేడియో కార్యక్రమాలు, స్త్రీలకుపయోగించే వివిధ వ్రసనంగాలు యేర్పాటు చేయడం చాలా ప్రయోజనకారిగా వుంటుంది.

అవకాశమున్న తావులలో స్త్రీలకు ప్రత్యేక గ్రంథాలయాలను ఏర్పరచడం ద్వారాగాని, మామూలు గ్రంథాలయాలలో బాలశాఖలతో చేర్చి స్త్రీల శాఖలను నెలకొల్పడం ద్వారాగాని, ప్రతినిత్యమూ నిశ్చీతసమయాలలో-ముఖ్యంగా స్త్రీలకు వీలుగావుండే మధ్యాహ్నపు వేళల్లో-వారిని చేర్చి వయోజన విద్యావ్యాప్తి కను వైన కార్యక్రమాలను యేర్పరచడం లెప్పుయైనపని. మామూలు చదువులకు తోడుగా నడకుట, కుట్టుపని, అల్లికపని, ముగులు వేయడం, చిత్రలేఖనము, సంగీతము మున్నగు కళలను, గృహనిర్వహణానికి సంబంధించిన యితర విషయాలను అభ్యసించడానికి అనుకూలాలను యేర్పరచడం ద్వారా స్త్రీల గ్రంథాలయాల కార్యక్రమం చక్కగా సాగుతుంది.

ఈ కార్యకలాపాలన్నీ సవ్యంగా సాగాలంటే సమర్థతైన కార్యకర్తలు కావలెను. విద్యావినయములకు తోడుగా శాంత చిత్తము, ప్రసన్న ముఖము, ప్రేమస్వభావము, శీలము, సేవాపర తంత్రత, పరోపకారబుద్ధి కలిగి ఓపికతోనూ పట్టుదలతోనూ వీరు పనిచేయగలిగినప్పుడే యీ కార్యక్రమ ముత్సాహముగ నడచును. పై యోగ్యతలకు తోడుగా వీరు సాంఘిక శాస్త్రంలోనూ మానసిక శాస్త్రంలోనూ పరిచయాన్ని, గ్రంథాలయశాస్త్రంలో ప్రవేశ

శాన్ని సంపాదించినట్లైన బంగారానికి సువాసన అబ్బినట్లుండును. ఈ అర్హతలుగల విద్యుషీమణులను అచ్చటచ్చట నియమించి వీరి పోషణ బాధ్యతను ప్రభుత్వం స్వీకరిస్తూ, తక్కిన కార్యభారాన్ని స్థానిక గ్రంథాలయాలు పైన పెట్టుకున్నట్లైన మనస్త్రిలకు అదర్శమైన గ్రంథాలయ సేవను అందుబాటులో వుంచడానికి అవకాశముంటుంది. ప్రజారాజ్యంలో ప్రభుత్వము, ప్రజలు పరస్పరసహకారంతో కార్యక్రమాలు సాగించగలిగినప్పుడే దేశ మభివృద్ధి చెందుతుంది.

గ్రంథాలయాలు : ఆచూకీశాఖ *

గ్రంథాలయంలోని కొన్ని గ్రంథాలను - విషయాన్ని బట్టి నరుసగా మొదటినుండి చివరవరకు - యేక దీక్షగా చదవడానికి వీలు లేనట్టివాటిని, తరుచు పాఠకులు కోరే అనేకవిషయాలను తెలుపుతూ వారి సందేహాలను తీర్చి సమర్థమైనవాటిని, వివిధకారణాలచేత ఇంకా కివ్వడానికి అనుకూలంగా లేని వాటిని - తక్కిన గ్రంథాలనుండి వేరు పరచి ప్రత్యేకంగా వీరువాలలో వేర్చిపెట్టడం వేటి గ్రంథాలయాల నిర్వహణలో విధిగా చేపట్టబడింది. ఈవిధంగా వేరుపరచిన గ్రంథాలను పయోగించుటకు గ్రంథాలయములో ప్రత్యేకవసతులు లుండును. పైన పేర్కొన్న గ్రంథాలు ప్రధానంగా ఆచూకీ (Reference) నిమిత్తం ఉపయోగపడును గనుక వీటిని వేర్చిన విభాగమును 'ఆచూకీశాఖ' (Reference section) అంటారు. సామాన్యంగా పాఠకుల కిండ్లకిచ్చే పుస్తకాలు వేర్చిన భాగానికి 'ప్రచార శాఖ' యని వేరు. ఈ రెండు శాఖలలోని గ్రంథాలను విషయాన్ని బట్టి విభజించి ఈ విషయాలను అనుకూలమైన క్రమంలో వేరుస్తారు.

ఆచూకీశాఖలోని గ్రంథాలను ప్రధానంగా మూడు తరగతుల క్రింద విభజించవచ్చును.

౧. తక్షణ ఆచూకీ గ్రంథములు-వీటిని ఆంగ్లంలో 'రెడీ రిఫరెన్సు' పుస్తకాలంటారు. నిఘంటువులు, విజ్ఞానసర్వస్వాలు వగైరాయీ తరగతిలో చేరును.

౨. వివిధసమాచారములను తెలిపే ఉద్దేశగ్రంథాలు - ప్రపంచ దర్శిని, ఇండియన్ ఇయర్ బుక్ మొదలైనవి యీతరగతిలో చేరును.

* సంయుక్త వ్యాసకర్త : ప్రీమతి యలామంచి సహకృతీతో

3. ఇండ్ల కరు వియ్యడానికి వీలులేని అన్నిరకాల గ్రంథాలు- సులభంగా అటూ యిటూ త్రిప్పడాని కనుకూలంగాని బరువుపాటి పెద్దపైజువీ, పోతే మళ్ళీ దొరకనివీ, మిక్కిలి వెలగలవీ యీవర్గంలో చేరును.

ఇందులో ఒకటి రెండు తరగతుల పుస్తకాలు ఆచూకీశాఖ యొక్క ప్రధానాదర్శమైన సమాచారములను కావలసినవారి కంద జేయుచుండును. ఆచూకీ శాఖకు ఆధారభూతమైనవి తక్షణ ఆచూకీ గ్రంథాలు. నిఘంటువులు, విజ్ఞాన సర్వస్వాలు, వాఙ్మయసూచికలు, విషయ సంగ్రహణసూచికలు (Concordances), దేశపటముల పుస్తకాలు (అట్లాసులు), పంచాంగాలు, వివిధ గ్రంథాలయాల కేటలాగులు మొదలైనవి తక్షణ ఆచూకీ గ్రంథాలలో చేరును. వీటిలో కొన్ని ఉత్సాహంగా మొదటినుండి చివరవరకూ చదవడానికి యోగ్యమైనవికావు. కొన్నింటిని వరుసగా చదవడానికి బాతుగా కుదరదు. ఇందులో అత్యధిక భాగమును పాఠకులు సందేహానివారణకై తరచు అడుగుచుదురు. కనుక ఇతర పాఠకుల అనుకూలానికి భంగంకలగకుండా వుండాలంటే వీటిని అరువీయరాదు. ఇట్టి గ్రంథాలను నిర్ణయించి వీటిని ప్రత్యేకంగా ఆచూకీ శాఖలో పేర్చిపెట్టుటవసరం.

ఆచూకీ శాఖలో చేర్చదగిన మొదటి రెండుతరగతులకు చెందిన వివిధగ్రంథముల నిచ్చట జాబితాచేయ బ్రయత్నింతుము.

(అ) వివిధభాషలలోని నిఘంటువులు.

(ఆ) వివిధవిషయములకు ఉమ్మడిగాను, ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగాను చెందిన విజ్ఞాన సర్వస్వములు.

(ఇ) అట్లాసులు, దేశపటములు (మ్యాపులు), గణితీరులు

(ఈ) వాఙ్మయ సూచికలు - ఒక్కొక్క దేశమునకు సంబంధించినవి, గ్రంథవిక్రేతలవి, సర్వసాధారణమైనవి, ఒక్కొక్క విషయమునకు సంబంధించినవి.

(ఉ) వార్షికసంచికలు, పంచాంగములు, వార్షిక లెక్కలు (Statistical annuals)

(ఊ) వివిధవృత్తులయ, సంస్థలయ డైరెక్టరీలు

(ఋ) అనుక్రమణికలు (ఇండెక్సులు)

(ఋ) ఇతర గ్రంథాలయాల కేటలాగులు

ఇక మూడవ తరగతిలో చేరువు స్తకాల వినరాల నిచ్చి వీటిని ఆచూకీశాఖలో చేర్చుటకుగల కారణాలను తెలుప బ్రయత్నింతుము.

అధికమైన బరువు, విస్తారమైన పరిమాణము మూలంగా ఒక చోటనుండి మరొకచోటికి సులభంగా చేరవేయడానికి అనుకూలంగాని గ్రంథముల నిండ్లి కిచ్చేయెడల యివి భద్రముగ నుండుట పొసగదు. ఇట్లే మిక్కిలి విలువగల గ్రంథములనుకూడ అరువిచ్చిన వీని కేదైన భంగపాటు కలుగవచ్చును. అప్పుడు పాఠకులు వీని విలువను చెల్లించవలసినప్పుడు యిబ్బందియగును. అపురూప గ్రంథములలో చేరు ప్రాచీన గ్రంథములు, వ్రాతప్రతులు, పత్రికల పాత సంపుటములు ప్రమాదమువలన పోయినచో తిరిగి సంపాదించుట కష్టము. బొమ్మలు అధికంగా వున్న పుస్తకాలను అరువిచ్చేపక్షంలో తగుజాగ్రత్తతో పాఠకులు వీటి నుపయోగపరచుకొని భద్రంగా గ్రంథాలయానికి చేర్చుట కుదరదు. పై దర్జాకు చెందిన సాంకేతిక గ్రంథములు, ప్రభుత్వ ప్రచురణలు, పరిషత్తుల ప్రచురణలు సాధారణముగా పండితులకు పరిశోధకులకు మాత్రమే ఉపయోగపడును. ఒక్కొక్క గ్రంథాలయము సేకరించు

ప్రత్యేక గ్రంథావళులు ఆ యా విషయములనుగూర్చి తెలియగోరు వారికి మాత్రముపకరించును. ఇందుకొరకై యెవ్వరెప్పుడు వచ్చి అడిగినను వారికి కావలసిన గ్రంథములు గ్రంథాలయంలో సిద్ధంగా వుండవలెను.

పుస్తకరూపంలో నున్న విజ్ఞానసాధనాలతోపాటు గ్రంథాలయాలు సేకరించే అన్యవిధసాధనాలును కొన్ని గలవు. వివిధవిషయాలను గూర్చి పత్రికలలో వ్రాయబడిన వ్యాసములు, వృత్తాల కత్తిరింపులు, కరపత్రములు, అచ్చుచీటీలు, మ్యాప్సు లాంతరు సైదులు, బొమ్మలు, గ్రామఫోనురికార్డులు యీ వర్గంలోనివి. ఇందు కొన్ని అపురూపమైనవి; కొన్ని నలుగురూ చేరినప్పుడు సయోగించదగినవి. కనుక వీటిని గ్రంథాలయంలోనే సురక్షితమైన తావున భద్రపరచడ మవసరం.

మరీ చిన్నసైజు పుస్తకాలను ప్రచారశాఖలో వుంచేయడల కొంచెం చేయాడింపు స్వభావంగలవారు వీనిని దొంగిలించవచ్చు. లేదా పెద్దపుస్తకాలలో యివి కలిసిపోయి చదువరులకు దొరకకుండా పోవచ్చు. కనుక వీటిని ప్రచార శాఖనుండి తొలగించి గ్రంథ భాండాగారి అధీనములో నుంచుకొని అడిగినవారి కిచ్చుచుండవలెను.

నిషిద్ధగ్రంథాలు రెండురకాలు. రాజకీయ కారణాలచేతగాని, నైతిక కారణాలచేతగాని ప్రభుత్వం నిషేధించినవి; స్త్రీ పురుష సంబంధమైనవి. ఇందులో మొదటి రకానికి చెందిన రాజకీయ గ్రంథాలను గ్రంథాలయాలలో ఉంచరాదనడం మనకంతా తెలిసిన సామాన్య విషయమే. కాని కలకత్తా హైకోర్టులో కొంతకాలం క్రితం యీ విషయమై ఒక తీర్పు జరిగినట్లు తెలిసినది. ప్రభుత్వం నిషేధించిన గ్రంథాలను కూడా గ్రంథాలయాలలో నుంచవచ్చుననీ, అయితే వీటిని మామూలుగా ప్రచారంలో పెట్టక, పరిశోధకులకు

కావలసినప్పుడు పయోగించుకొనడానికనుకుంటారు. కట్టించినప్పుడు నీ పై తీర్పులో సున్నట్లుకూడ విన్నాము. ప్రభుత్వం నిషేధించిన శృంగార ప్రబంధాల విషయంలో ప్రజాసామాన్యంలో ప్రచారానికి గాక పండితుల ఉపయోగం కొరకు వీటి సచ్చితేయడానికి ప్రభుత్వ మంగీకరిస్తుంది. కనుక నిషేధ గ్రంథాల సన్నిధిని ప్రచారశాఖనుండి తొలగించి భాండాగారి అధీనంలో నుంచుకొని అరుప్రసవం చెడిగి నప్పుడు యిచ్చుచుండవచ్చును.

ఇక తెండనవర్గానికి చెందిన స్త్రీపురుషసంబంధమున గ్రంథాలను వివిధ వయస్సుల పాఠకులు స్వేచ్ఛగా ఉపయోగించుకొనుట కవకాశమున్న ప్రచారశాఖనుండి తొలగించి ఆచూకీశాఖలో గ్రంథ భాండాగారి అధీనంలో వుంచుకొనాలను.

ఆచూకీశాఖలో నుంచదగిన గ్రంథాలలో కట్టిన ఉపకరణము హెచ్చుగిరాకీగల పుస్తకాలు. ఒక్కొక్క సమయంలో కొన్ని గ్రంథాలను చదువరులు పలుపురిచుకొనుట వూరరు. వరుస ప్రకారం యిట్టి పుస్తకాలను అరువిచ్చినప్పుటికి వీటిని కోరినవారందరూ పదన డానికి కొన్ని నెలలు పడుతుంది. పాఠకుడు చదివే యే కొంత సమయంలోనూ తప్ప తక్కిన వేళలలోనెంతో యీ పుస్తకాలని యింటివద్ద నిరుపయోగంగా పడివుంటాయి. కనుక వీటికి గిరాకీ హెచ్చుగా వున్నట్లుగా గ్రంథాలయంలోని ఆచూకీశాఖలో ఉంటే గ్రంథాలయం తెరిచివున్నప్పుడు యెవరి అనుకుంటున్నా వీటిని అరుచ్చి కికి వచ్చి చదువుకోవచ్చునంటే అందరికీ సమానమైన అవకాశ మిచ్చి గ్రంథాలయధర్మం నెరవేరుతుంది.

సంచార గ్రంథాలయాలు

సంఘంలోని ప్రతి వ్యక్తికీ పుస్తకాల నందజేయవలసినవిధి గ్రంథాలయాలపై నున్నది. విద్యాప్రియులైన పట్టణవాసులు తమ విజ్ఞానాభివృద్ధికై శ్రద్ధతో గ్రంథాలయాలకు వెళ్లి తమకు కావలసిన పుస్తకాలను తీసుకొని వీలున్నప్పుడు అచ్చటనే చదువుకోవడం, అవసరమైనప్పుడు ఇండ్లకు తెచ్చుకోవడం సహజంగా జరుగుతూ వుంటుంది. శ్రద్ధలేని కారణంచేత స్వయంగా గ్రంథాలయాలకు వెళ్లని జనానికి, దేశాచారాన్ని బట్టి పురుషులవలె గ్రంథాలయాలకు స్వేచ్ఛగా వెళ్లడం అలవాటులేని స్త్రీలకూ, గ్రంథాలయాలు అందుబాటులోలేని పల్లెప్రజలు వగైరాలకూ సేవచేయడం నిమిత్తం యేర్పడినవే సంచార గ్రంథాలయాలు. ఇవి స్వయంగా ప్రజలను సమీపించి, వారిలో జ్ఞానపిపాసను రేకెత్తించి, వారికి విజ్ఞానంతో పాటు వివేకాన్నీ విమోచాన్నీ ప్రసాదించును. వీటి ప్రయోజనాన్ని చవిజూచిన ప్రజానీకం కొంతకాలానికి తమ కందుబాటులో గ్రంథాలయాలను నెలకొల్పుకోవడం కూడా జరుగును. కనుక గ్రంథాలయ సేవలో సంచార గ్రంథాలయ పద్ధతి మిక్కిలి శక్తివంతమైనదని చెప్పవచ్చును.

మదరాసు ప్రభుత్వ ప్రణాళిక

ప్రస్తుత పరిస్థితులలో మన దేశంలో ఊరూరూ గ్రంథాలయాలను నెలకొల్పి వీటిని సర్వాంగ సౌష్టవంగా సాగించడం సాధ్యంగాని పని. గ్రామగ్రామానగర పదుల చదువరులకోసం వందలాది ధనం వెచ్చించి విడివిడిగ గ్రంథాలయాలను నిర్వహించడానికి తగిన అనుకూలాలు మనకిప్పుడులేవు. అరికంగా కూడ యీ పద్ధతి నష్టదా

యక మైనది. కనుక పల్లెప్రాంతాలలో ఫిర్కా కొక్కటి చొప్పున కేంద్ర గ్రంథాలయాలను స్థాపించి, ఈ కేంద్ర గ్రంథాలయాల నుండి ఆయా ఫిర్కాలలోని గ్రామాలకు సంచార గ్రంథాలయపద్ధతి ద్వారా పుస్తకాలను అందజేసే కార్యక్రమం చాలా మంచిది. ఈ విధానం ద్వారా ఎక్కువ జనాభాకు తక్కువ వ్యయంతో చక్కగా గ్రంథాలయ సేవను చేయడానికి కవ కాశముంటుంది. దీనిని మదరాసు ప్రభుత్వంలోని ఫిర్కా డెవలప్ మెంటు డిపార్టుమెంటు వారవలంబించి గ్రామాలలో గ్రంథాలయ సేవకు పూనుకొన్నారు. అయితే ప్రస్తుతం వీరు జిల్లాకొక్క ఫిర్కాను మాత్రమే చూచుకొని యీ ప్రణాళికను సాగిస్తున్నారు. వీరిద్వట్టి విద్యార్థులవైపుకూ, అక్షరాస్యులైన వయోజనులవైపుకూ మరలించి. ఫిర్కా ప్రధాన గ్రామంలో కేంద్ర గ్రంథాలయాన్ని స్థాపించి దీని నిర్వహణ కొక గ్రంథభాండాగారిని, గ్రామాలకు పుస్తకాలను చేర వేయడానికొక సేవకుని వీరు నియమిస్తున్నారు. ఫిర్కాలోని ప్రతి గ్రామంలోనూ స్థానిక గ్రంథభాండాగారులను నియమించి వీరిద్వారా గ్రామాలలో పుస్తకాలను పంపడానికేర్పాట్లు చేస్తున్నారు. ఈ ఫిర్కా గ్రంథాలయాలకు ఫిర్కా డెవలప్ మెంటు డిపార్టుమెంటువారు యాజ మాన్యం వహిస్తున్నారు. వీటి నిర్వహణ బాధ్యతను ఫిర్కా డెవలప్ మెంటు ఆఫీసర్లు వహించి కేంద్ర గ్రంథాలయాలకూ, గ్రామాలకూ సరఫరాచేసే పుస్తకాల వినియోగానికి నిబంధనలను తయారు చేస్తారు. స్థానికంగా వుండే స్కూళ్ల డెప్యూటీ ఇన్ స్పెక్టర్లు యీ గ్రంథాలయాలను తనిఖీచేసి వీటి అభివృద్ధి విషయంలో సలహాలిస్తూ వుంటారు.

గ్రంథ భాండాగారులు

ఇన్ని యేర్పాటులున్నా యీ ప్రణాళిక విజయవంతంగా సాగుతున్నట్లు కనబడదు. కారణం దీనికి ప్రాణాధారులైన గ్రంథభాండా

గారుల విషయంలో ప్రభుత్వం చిన్న చూపు చూడడమే. ఈ పనిని సమర్థతతో సాగించడానికి చాలిన విద్యాబుద్ధులు, గ్రంథాలయ శాస్త్రవిజ్ఞానము, నిర్వహణానుభవము లేనివారిని మాత్రమే ఆకర్షించుట కనువైన స్వల్పవేతనముపై కేంద్ర గ్రంథాలయాధికారియు, ఉచితముగ స్థానిక గ్రంథ భాండాగారులును పనిచేయవలసి వచ్చుటచే యీ కార్యక్రమం ఉత్సాహంగా నడవడంలేదు. ప్రజలకు హెచ్చుగా యీ సేవ పనికివచ్చుటలేదు.

సాయీగ్రంథాలయాలను నిర్వహించే భాండాగారులకువలెనే జనసామాన్యంలోని అధిక సంఖ్యాకుల అంతస్తుకు మిగిలిన విద్యార్హత, గ్రంథాలయ శిక్షణము, ప్రపంచజ్ఞానము, మనోవిజ్ఞానము, ఆకర్షణతమైన వయోరూపశీలములు, సేవాబుద్ధి సంచారగ్రంథ భాండాగారికి అవసరం. వీటికి తోడు శరీరదౌర్బల్యము, క్రమబద్ధ జీవనము, సాంఘిక విజ్ఞానము, కలుపుగోలుతనము యితనికుండవలెను. స్థానిక సేవకులలో ఉత్సాహాన్ని, విశ్వాసాన్ని, విజ్ఞానాన్ని ప్రబోధించగల నేర్పు యితని అర్హతలలో ప్రధానమైనది. ఉపన్యాసపాటనము, బోధనా సామర్థ్యము ప్రజల నాకర్షించి వారిని పుస్తకాలవైపుకు మరల్చుటకు తోడుపడును.

పై అర్హతలుగల వ్యక్తి సంచార గ్రంథభాండాగారిగా యేర్పడి తన కార్యక్షేత్రంలోని వివిధ సాంఘిక, విద్యాసంస్థలతో సంబంధాన్ని పెంపొందించుకొంటూ పాఠకసంఘాలను సాపించి వాటి నిర్వహణకు సాయపడుతూ, గ్రంథాలయ ప్రచారానికనుకూలిస్తూ ప్రజల విజ్ఞానాభివృద్ధికి తోడుపడే కార్యక్రమాలను సాగిస్తూ, చుట్టుముట్ట గ్రంథాలయాలతో పరస్పర సహకారాన్ని నెరపుతూ, గ్రంథాలయ యాత్రలలోనూ, మహాసభలలోనూ, గ్రంథాలయ సంఘాల సమావేశాలలోనూ పాల్గొంటూ, విద్యాశాఖోద్యోగులతో

న్నేహంచేస్తూ, స్థానిక గ్రంథభాండాగారులను తరచు కలుసుకుంటూ కార్యక్రమాన్ని సాగించిననాడు ఎట్టి ప్రశ్నాళికగాని సత్ఫలితములను ప్రసాదించగలడు.

సంచార గ్రంథాలయాల నిర్వహణంలో స్థానిక భాండాగారుల నియామక మొక చిక్కునమస్య. సలుకుబడి పున్నప్పటికీ అధికార ధూర్వహత్వమును ప్రదర్శించు గ్రామాధికారులు మొదలైన పెత్తన దార్లుగానీ, తమ మెత్తదనంవల్ల ప్రజల దృష్టిలో చులకనగావుండే కేవల సాత్విక బుద్ధులుగానీ యీయుద్వోగానికి పనికిరారు. కేవల పండితులకన్న ప్రజాదరణ, పరోపకారబుద్ధి, ప్రపంచజ్ఞానముగల సామాన్య వీషదవికి అర్హులుగా వుండురు. గ్రామములలో పార్టీలున్నప్పుడు అందరికీ అనుకూలుజ్ఞానవ్యక్తి లభించనియెడల ఒకరికంటె యెక్కువమందిని స్థానిక భాండాగారులుగ నేర్పరచుట నబజైనపని. యోగ్యత, ఆసక్తిగల ఉపాధ్యాయులను స్థానిక భాండాగారులుగ నియమించి, ఇందుక్రింద చారికి కొంత భృతిని చెల్లించి పనిచేయించు కొన్న నాడు సంచారగ్రంథాలయసేవ చక్కగా సాగుతుంది.

గ్రంథవరణం

గ్రంథాలయనిర్వహణంలో గ్రంథవరణ ప్రథమకార్యం ప్రధాన కార్యంకూడ. నేటి మనగ్రంథాలయాలలోని పుస్తకాలు చాల నిరుపయోగంగావుండేవిడం మనంచూడవచ్చు. 'అధ్యయనంకొరకు పుస్తకాలనే గ్రంథాలయప్రథమసూత్రాన్ని విస్మరించి, సంఖ్యకొరకు ఘనత కొరకు పుస్తకాలను సేకరించే పద్ధతివలననే మన గ్రంథాలయాల కార్యకర్తలు తమ గ్రంథాలయాల ఉపయోగాన్ని పెంపొందించ లేకున్నారు. గ్రామసీమలలోని ప్రజాసీకం రుచుటూ, అవసరాలూ, అంతస్తులూ గమనించి వీటికనుకూలంగా గ్రంథములను సేకరించిన యెడల వీటిని ప్రజలెక్కువగా చదువుతారు. సామాన్యంగా అన్ని

విషయాలలోనూ ప్రాథమిక గ్రంథాలే ప్రజాసామాన్యానికి అనుకూలంగా వుండును. సులభశైలిలో, సుఖంగా చదవడానికి యోగ్యమైన పరిమాణంగల అక్షరాలలో, ఆకర్షణతమైనట్టియు విషయానుగుణమైనట్టియు బొమ్మలుగల గ్రంథాలు సామాన్యులకు చక్కగా నచ్చును. గ్రామీణప్రజల కాలక్షేపాని కనుకూలించే నవలలు, కథలు, ఖండకావ్యములు, నాటకాలు, యాత్రల పుస్తకాలు; జనుల నిత్యజీవితావసరాలకు సంబంధించిన వ్యవసాయ, ఆరోగ్యగ్రంథాలు; ప్రత్యేక వృత్తులవారి కుపయోగించే వివిధ పారిశ్రామిక గ్రంథాలు; సృష్టివైచిత్ర్యాలను విప్పి చెప్పే సామాన్య వైజ్ఞానిక గ్రంథాలు; జీవితవికాసానికి దోహదాన్నిచ్చే మహాపురుషుల జీవిత చరిత్రలు సంచార గ్రంథాలయాలకు హెచ్చుగా ఉపయోగపడతాయి. బాలవాఙ్మయమును, కుటుంబని - అలిక పని - పాకకళ - గృహనిర్వహణము - పిల్లల పెంపకము - ఉద్యానకృషి మొదలైన విషయాలకు సంబంధించిన స్త్రీల సారస్వతమును సంచార గ్రంథాలయాలు తగినంత సేకరించవలెను. భారతం వగైరా పురాణగ్రంథాలు పద్యంలోకంటే వచనంలోవుంటే యెక్కువ వాడుకలోకి వస్తాయి. గ్రామాలు, అందలి పాఠకుల సంఖ్యను బట్టి ఎక్కువమంది కోరే పుస్తకాల ప్రతులు తగినన్ని కొనాలి. భాషలో కొంతలోటున్నా పదిమందీ అడిగే గ్రంథాలను (నిషిద్ధం కాన పుడు) విధిగా కొనవలసివుంటుంది. లేకుంటే పాఠకు లసంతృప్తిపడి గ్రంథాలయాలకు దూరమవుతారు. తాత్కాలిక ప్రాధాన్యతగల విషయాలకు సంబంధించిన పుస్తకాల ప్రతులను గిరాకీ యెక్కువగా వున్నదని అధికంగా కొనగూడదు. ఎవ్వరూ అడగడంలేదుగదా అని యెప్పటికైనా ఉపయోగించే ముఖ్య గ్రంథాలను విడిచిపెట్టరాదు. ఈ రకం గ్రంథాలను ముందు సంపాదించి పాఠకులను వీటివైపుకు త్రిప్పే ప్రయత్నం చేయాలి. గ్రామీణుల, గ్రంథ పాఠ

కుల సందేహాలను తీర్చగల నిఘంటువులు, విజ్ఞాన సర్వస్వాలు మొదలైన ఆచూకీ గ్రంథాలను, స్థానిక గ్రంథాలను * ముఖ్యంగా సేకరించవలెను. సంఘసేవకులైన ఉపాధ్యాయులు, వైద్యులు, గ్రంథభాండాగారులు మొదలైనవారి సంఖ్య స్వల్పంగా వున్నప్పటికీ, వీరి కుపయోగించే పుస్తకాలను తప్పక సమకూర్చవలెను.

గ్రామస్థుల అవసరాలను తీర్చడానికి కావలసిన అన్ని విషయాలపై నను తగిన గ్రంథములు లేని లోపాన్ని పత్రికలు తీర్చగలవు. కనుక ముఖ్యమైన పత్రికలను ప్రధానంగా ప్రాంతీయ భాషలలోను, కొంచెంగా హిందీ అంగ్లములలోను తెప్పించి గ్రామముల కందజేయడం ఉపయోగకారి. దిన, వార పత్రికలలోని ఉపయక్తమైన వ్యాసాలను కత్తిరించి విషయవిభజనజేసి విడివిడిగ అంటించి వీటిని కూడ పుస్తకాలనువలెనే ప్రచారంలో పెట్టినట్లైన నూతన విజ్ఞానాన్ని యెప్పటికప్పుడు ప్రజల కందజేయడమవుతుంది.

సంచారగ్రంథాలయాలలోని పుస్తకాలు తరచు సంచారంలో వుండవలసిరావడమేగాక, గ్రామీణప్రజల చేతులలో నివి భద్రంగా వుండడాని కవకాశముండదు. కనుక యీతాకిడులను తట్టుకొనడానికి యోగ్యమైన మందపాటి కాగితాలు, గట్టిబెండ్లుగల గ్రంథాలయముద్రణాలనే వెల కొంచెం యెక్కువైనా తీసుకొనడ మవసరం.

గ్రంథాలను చేరవేసే సాధనాలు

సంచార గ్రంథాలయానికిగల ఆర్థిక వసతీ, దాని కార్యక్షేత్రం యొక్క వైస్థితి స్వరూపమూ, రవాణా సౌకర్యాల ననుసరించి పుస్తకాలను చేరవేసే సాధనా తేర్పడతాయి. గ్రామ గ్రంథా

* స్థానికులు రచించినట్టియు, స్థానికముగ ప్రచురించినట్టియు, స్థానికవిషయములు గలవియు నగు వివిధ గ్రంథములు.

లయాలు స్త్రీల నిమిత్తం ఇండ్లకు పుస్తకాలు పంపడానికి కేవలం మనుష్యులనే నియోగిస్తున్నవి. కట్టకట్టుకొనిగాని, చిన్న పెట్టెలో పెట్టుకొనిగాని గ్రంథాలయ సేవకుడు పుస్తకాలను గ్రంథాలయము నుండి తీసుకపోతాడు. దూరభారాలు తక్కువగా వున్నప్పుడీ పద్ధతి అనుకూలంగా వుంటుంది. పోతే చిన్న బ్రోపుడు బండిలో పుస్తకాలను చక్కగా సర్దిపెట్టి ఇంటింటికీ వెళ్లి పాఠకులకు కావలసిన గ్రంథాలనిచ్చి రావడం మనోకమార్గం. ఇది ఆకర్షవంతంగానే వుంటుంది. కాని మొదటి పద్ధతిలోవలె ప్రతియింటిలోనూ ప్రవేశించడానికి వీలుండదు. పెట్టె (ఎద్దుల)బండి, మూడుచక్రాల హైకిలు, మోటారు వాను ఒక దానికిమించి ఒకటి వేగంగా రోడ్లపైన వందలాది గ్రంథాలకు తీసుకపోవడానికి ఉపకరిస్తాయి. అయితే వీటి నిర్వహణ ఖర్చులు కూడ అధికంగానే వుంటాయి. కాలువలు హెచ్చుగా వున్న తావులలో పడవలు, రోడ్లులేని మిట్టపల్లాల ప్రదేశాలలో గుర్రాలు, గాడిదలు, ఎడారులలో ఒంటెలు, దూరం హెచ్చుగా వున్నప్పుడు రైళ్లు, దేశాలమధ్య ఓడలు, ఆకాశ విమానాలు సంచార గ్రంథాలయ సేవకు అనుకూల సాధనాలు.

స్థానిక కేంద్రాలు

గ్రంథాలయ భూమిగా ప్రసిద్ధిజెందిన అమెరికాలో సంచార గ్రంథాలయాలు పుస్తకాల సందించడానికి పచారి దుకాణాలు, తపాలాకచ్చేరీలు, పాఠశాలలు, బ్యాంకులు వగైరా స్థానిక కేంద్రాలుగా ఉపయోగపడుతున్నవి. ఈ కేంద్రాల విషయమై ప్రజలకు బాగా తెలిసేటట్లు అచ్చట విరివిగా ప్రచారం సాగుతుంది. ప్రజలకు కావలసిన పుస్తకాల వివరాలను స్థానిక భాండాగారుల ద్వారా తెలుసుకొని సంచార గ్రంథాలయ నిర్వాహకులు వీటిని వాయిదాల ప్రకారం సరఫరా చేస్తువుంటారు.

తెలుగునీమ గ్రామాలలోని రచ్చబండలు, రామమందిరాలు, సత్రాలు, గ్రామచావట్ల, గ్రంథాలయాలు, పంచాయతీబోరులయ - సహకారసంఘాలయ - తదితర ప్రజాసంస్థలయ కార్యాలయాలు స్థానిక కేంద్రాలుగా యేర్పడడాని కవకాశమున్నది. ఈ కేంద్రాలకు వాయిదాలప్రకారం పుస్తకాలకు కొన్నింటిని తెప్పించి పాఠకులకిచ్చి పుచ్చుకొంటూ పనితీరిన వాటిని కేంద్రగ్రంథాలయానికి పంపుతూ వుండవచ్చు. దీనికి కావలసిన నిబంధనలను స్థానిక భాండగారుల సలహాలతో సంచార గ్రంథాలయ నిర్వాహకు లేర్పాటు చేయవలెను. ఈ నిబంధనలు గ్రంథాలయ సేవకు విస్తరింపజేయుట కనువుగా నుండవలెను.

ఆధునిక గ్రంథాలయ కార్యక్రమంలో ప్రచారం చాలా ప్రధానమైనది. సంచార గ్రంథాలయ నిర్వహణంలో కూడ దీని ప్రాముఖ్యం యెన్నదగినదే. దేశం జనసంఖ్యలో అత్యధిక భాగంగా వున్న గ్రామీణుల కొరకేర్పడే సంచార గ్రంథాలయాలు సక్రమంగా వినియోగం కావాలంటే ప్రజలలో గ్రంథాలయాన్ని సూక్ష్మ ప్రచారం నిరంతరాయంగా జరుగుతూ వుండాలి. దీనిమూలంగా గ్రామస్థుల మనస్సులు పుస్తకాల వైపుకు బాగా ఆకర్షింపబడాలి.

చదువులు నేర్చినవారు పుస్తకాలను స్వయంగా చదువుకొని తమకు కావలసిన జ్ఞానాన్ని ఆరించుకొంటూ హాయిగా కాలక్షేపం చేస్తూవుంటే, దీనికి నోచుకోని జనం చిక్కమొగాలతో చూస్తూ వుండనక్కరలేకుండా మరోరకం కార్యక్రమం గ్రంథాలయ నిర్వహణలో యేర్పాటువుంది*.

* వివరాలు 'గ్రంథాలయ ప్రచారం; విజ్ఞానవ్యాప్తి' అనే గ్రంథంలో చూడవగును. ఇది అయ్యంకివారి పప్టిఫూర్తి ప్రచురణలలో నాల్గవగ్రంథం. ప్రకాశకులు : ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయసంఘము, పటమటలంక (వయా)విజయవాడ.

ప్రజానీకంలో విజ్ఞానవ్యాప్తికిది సాయపడుతుంది. దీనిని ఆంగ్లంలో 'లైబ్రరీ ఎక్స్‌పెన్సన్‌షర్క్' అంటారు. పత్రికలను - పుస్తకాలను చదివి వినిపించడం, ఉపన్యాసాలు, విజ్ఞాన గోష్ఠులు, చర్చలు, ప్రదర్శనాలు, రేడియోప్రసంగాలు, సినిమా - మ్యూజికు లాంటివి ప్రదర్శనాలు, పురాణ-నాటక - హరికథాది కాలక్షేపాలు వగైరా కార్యక్రమం దీనిలో చేరుతుంది. సంచార గ్రంథాలయాలకి కార్యక్రమం చాలా సహాయపడుతుంది.

గ్రంథాలయ నిబంధనలు

“ నిబంధనలవలననే మన పాఠశాల పుస్తకాల ముఖ్యముగా గ్రంథాలయ పాలకులకు తెలుపవలెను. ప్రజలకు కావలసినది సమాచారము, దీనిని పొందుమార్గము; మాచనలు, సుఖములు. గ్రంథాలయము వారికి ప్రసాదించగల విలువను గూర్చి, దీనిని పూర్తిగా వినియోగించుకొనదగు విధానమును గురించి నిబంధనలు వారికి నొక్కి చెప్పవలెను”.

భిన్నసామాన్యమందు విద్యాభిలాష, గ్రంథాలయావశ్యకతను గుర్తెరిగి తన్నిర్వహణకై అవసరమైన ధనమును ప్రేమతో సేకరింపగల - ఇవి గ్రంథాలయాభివృద్ధి కెంతయు సాయపడుననుట నిస్సంశయము. దీని కనుగుణముగ అభివృద్ధి కాటవట్టులుగనున్న అమెరికా, బ్రిటను మున్నగు పాశ్చాత్య దేశములందు గ్రంథాలయచట్టము లేర్పడి అచ్చటి గ్రంథాలయముల పెంపుచాల సహాయకారులుగ నున్నవి. ఈ చట్టములు గ్రంథాలయ సావనకు పోషణకు నెంతదోహదములుగ నున్నవో ఆయా దేశముల గ్రంథాలయోద్యమ చరిత్రలను పఠించిన తెలియగలదు.

గ్రంథాలయముల నిర్వహణమునకు చదువరులకు రుచించు వివిధవిషయములను గూర్చిన ముఖ్యగ్రంథములు, వానిని భద్రపరచుటకు యోగ్యములైన భవనములు, ప్రతిచదువరికి తగిన పుస్తకమును ప్రతిపుస్తకమునకు తగిన చదువరిని జాగ్రత్తగ సమకూర్చుచు అందరికి తన గ్రంథాలయ మెట్లుపకరించునో యోచించి, అందు కనువగు పద్ధతుల నెప్పటికప్పు జాచరణలోనికి దెచ్చుటకై నిరంతరము ప్రయత్నించు గ్రంథాలయపాలకులు ముఖ్యముగ నుండవలెను. పై అంగముల పరిపాలనకు, గ్రంథాలయ నిర్వహణమునకు తోడ్పడునవి సక్రమముగ గ్రంథాలయ నిబంధనలు. కఠినములు, అనవసరములు

నగు నిబంధనలు గ్రంథాలయాభివృద్ధి కెంత ఆటంకములుగనున్నవో నేటి మన గ్రంథాలయముల పరిస్థితులు ఋజువు చేయగలవు. చందాదారులకు తప్ప పుస్తకము లిండ్లకివ్వబడవను నొక చిన్న నిబంధన మన గ్రంథాలయములలోని పుస్తకముల నెట్లుపయోగమునకు రాకుండ చేయుచున్నవో, వానినెట్లు బీరువా లలోనుండి బయటకు తీయవలసిన అవసరముగాని, శ్రమగాని లేకుండ గావించుచున్నవో గ్రంథాలయ సేవకులందరికి దెలిసిన విషయమే. కాన గ్రంథాలయ నిబంధనల విషయమయి వాని సాధక బాధక ములనుగురించి గ్రంథాలయ నిర్వాహకులు తెలిసికొనవలసినట్టియు, అనుసరించదగినట్టియు విషయము నిట ప్రస్తావించడమైనది.

నిబంధనలు - నిర్మాణ చట్టము

నిబంధనలను పదము గ్రంథాలయముపట్ల ఇష్టమువచ్చినట్లు వాడబడుచున్నది. 'ఆంగ్లమునరూల్సు' అను దానికిదిపర్యాయపదము. కాని గ్రంథాలయ సంస్థ నిర్మాణ చట్టములనే కొందరు నిబంధనలని వాడుటయేగాక అసలు గ్రంథాలయ నిబంధనలనే నిర్మాణ చట్టములలో నిరికించుటయు జరుగుచున్నది. నిర్మాణచట్టము ఆంగ్లమున 'కాన్స్టిట్యూషన్' అని పిలువబడుచున్నది. దీని ప్రయోజనము పేరు. నిబంధనల యుద్దేశముపేరు.

నిర్మాణచట్టము లేక 'కాన్స్టిట్యూషన్' గ్రంథాలయోద్దేశముల నిర్వచించి అవి కార్యరూపమును దాల్చుటకేలాటి ప్రయత్నములు సలుపవలయునో, గ్రంథాలయ మెవ్వరి యధీనమున నడువవలెనో, పాలకవర్గమువారి అధికారమెట్టిదో, అందలి వివిధో

ద్యోగుల విధులెట్టివో తెలియజేయును*. నిబంధనలు లేక 'రూల్సు' గ్రంథాలయము తెరచియుండుకాలము, గ్రంథాలయ ప్రవేశము, ఇంక్లకు పుస్తకము లిచ్చుట మొదలుగాగల గ్రంథాలయ నిత్యవిధులనుగూర్చి వివరించును. నిర్మాణ చట్టము గ్రంథాలయ నిర్వహణమును సూచించుచో, నిబంధనలు గ్రంథాలయోప యోగమునకు దారితీయును.

నిబంధనల అవసరము

గ్రంథాలయ నిబంధనలను గూర్చి ప్రస్తావించుటలో ముందు నేను నేర్చిన, నాకు నచ్చిన యొక శాస్త్రాంశమునుద్ఘాటించును. అదే దన-The less the rules the more the service అనుసూత్రము. దీని యర్థము నిబంధనలెంత తక్కువగనున్న గ్రంథాలయోపయోగమంత విస్తరించునని. నిబంధనలు తక్కువగ నుండుటయేగాక సులువుగకూడనున్న నట్టి గ్రంథాలయము తన యాదర్శమునకు మిక్కిలి సమీపమున నుండునని వేరే చెప్పనక్కరలేదు. దీనిని బట్టి అసలు నిబంధనలే నిమిత్తము లేదని చెప్పినను తప్పులేదు. కాని ఆచరణలో నిట్టిసితికి మనమువచ్చుటకు మానవస్వభావ మొత్తయు నాటంకముగ గన్పట్టుచున్నది. ప్రపంచములోని ప్రతి గ్రంథాలయమువారును తమ ఆదర్శమును పూర్తిగ గ్రహించి దానిని నూటికి నూరుపాళ్ళు అమలు

* గ్రంథాలయ మాడిరి నిర్మాణచట్టము 'గ్రంథాలయములు : నిర్మాణము' అను గ్రంథము ౧౨-౧౩ పుటలలో గలదు. ఇది ఆంగ్లభాష గ్రంథాలయ సంఘము వారి శ్రీ గాడినర్ల హరిసర్వోత్తమరావుగారి పట్టిపూర్తి ప్రచురణలలో మొదటి గ్రంథము.

♦ నిబంధన అనునవి సమవయస్కులను పుస్తకములవైపుకు ఆకర్షించునట్లుచేసి, గ్రంథాలయోపయోగమును విస్తరింపజేయునిరీతి వేర్వేరుచేయునట్లు కొందరి పదమునకు బదులు 'సలహాలు' లేక 'సూచనలు' అని వాడుట బాగుండునని గమించుచున్నారు.

జరుపుచు, పౌరులుకూడ తమహక్కులనిమిత్తము పోట్లాడుటకు మాత్రమేగాక తమవిధులనుసయితము పూర్తిగనెరిగి వానికి విధేయులై నడచినతప్ప యీ పరిస్థితిని మనము పొందజాలము. కనుక సక్రమ నిర్వహణకై యేవేని కోన్ని నియమములకు లోబడి గ్రంథాలయ పాలనజరుగవలసిన అవసరము మనకు కన్పట్టుచున్నది. అయిన నీ నియమము లేర్పడవలసిన విధము, ఇది నిర్వహింపబడవలసిన పద్ధతినిగూర్చి కొంచెము విచారితము. ఇందుకు గ్రంథాలయ ప్రధానసూత్రములను ముందు పరిశీలింతము.

గ్రంథాలయ సూత్రములు

‘పుస్తకము లధ్యయనము నిమిత్తము చేర్చబడినవి’ అనునది గ్రంథాలయ ప్రథమసూత్రము. గ్రంథాలయమందున్న యేపొత్తము గాని నిరుపయోగముగ పడియుండరాదు. అందలి ‘ప్రతిపుస్తకము నకు తగిన చదువరిని - ప్రతిచదువరికి తగిన పుస్తకమును’ సమ కూర్చవలసిన బాధ్యత భాండాగారిపై గలదు. దీనికాటంకములుగ నుండక గ్రంథాలయములోని పుస్తకముల నెక్కు డుపయోగకరములుగ జేయుట కనువుగ నిబంధన లేర్పడవలసియుండును. అట్లుగాక గ్రంథాలయములోని పొత్తముల భద్రతకు భంగము కలుగునను తలంపుతో వానిని బయటికి రానీయక నిరోధించు గ్రంథాలయ నిబంధనలు నిర్బంధనలగునేగాని, అవసరమైన కట్టుబాట్లు - ప్రయోజనకరమైన పద్ధతులు కాజాలవు.

‘కాలముయొక్క విలువను బాగుగ గ్రహించిన పాశ్చాత్యులు గ్రంథాలయ శాస్త్రవిషయమున సహితము కడుశ్రద్ధతో, కాలము వృథా గాకుండవలెనను సంకల్పముతో, అందును గూర్చి ముఖ్య సూత్రము నొకదానిని నిర్వచించి గ్రంథాలయలోకమునకు ప్రసాదించియున్నారు. ‘చదువరులయొక్కయు, గ్రంథాలయ సిబ్బంది

యొక్కయు కాలమును వృథాకాశీయక' కాపాడవలసిన ధర్మమును వారు సిద్ధాంతీకరించి గ్రంథాలయాభివృద్ధికి సుకరమైన పద్ధతులను సూచించియున్నారు. మఱియు 'సుని ప్రాణివలె గ్రంథాలయము కూడా పెరుగుదల స్వభావముగా గలిగియున్నదని చెప్పుటద్వారా ఆదర్శగ్రంథాలయ స్వరూపమును నిర్వచించియున్నారు. అట్టిస్వభావము లేనినాడు రోజురోజు సుకచక్ర పరిగిపోవుచున్న విజ్ఞానరాశి నెక కొంతయైన చవిజూడ నిచ్చుగించు పాఠశాలోకమునకు నిత్యాభివృద్ధిలేని గ్రంథాలయము, నిబంధనయోగముద్వారా తగిన యుత్సాహమును కల్పించని కారణమున నిర్ముయాగమైపోవును. ఇందువలన అసలు గ్రంథాలయాదర్శమునకే భంగముగలిగి మనము దాని నేయుద్దేశముతో నారంభింతుమా దానికి ముప్పువాటిల్లును.

నిబంధన లెట్లుపెట్టెను ?

ఈసూత్రముల దృష్టిపెట్టమున నుంచుకొని మన మెప్పుడు నిబంధనలే సరియైనవిగ నెంచదగియున్నవి. కొని గ్రంథాలయ ధర్మమునుమరచి సంకుచితాదర్శముతో మనము చేయు నియమములెప్పుడును సరిగనుండవు. అందుచే గ్రంథాలయ పాలకులైనవారు గ్రంథాలయాదర్శమును పూర్తిగా గ్రహించి దానిని బాండునిముత్తమవసరమైన నిబంధనలనుమాత్రమే చేయుట సరియైనవని. ప్రచుడమైన సైనిక శాసనమునబోలు నిబంధనలు గ్రంథాలయాభివృద్ధికి తోడ్పడవుగాన దానిని ప్రోత్సహించరాదు. నిబంధనల సేర్పాటు చేయుటలో గ్రంథాలయ నిర్వాహకు లేఖనమును ముఖ్యముగ గమనించవలెను. మఱియు మొదట సూచించినవిధమున నిబంధనలతిగానుండక కానలసిసంతవరకే యుండుటయు, క తి న ము గా నుండక ఆదర్శనిర్వహణమునకు అనుకూలమైనంత సులభముగ నుండుటయు, అత్యురపితముగ నుండక ఆలోచనాపూర్వకమైన

ఉద్దేశజనితములగుటయు చాలఅవసరము. ఇవి నిషిద్ధవిషయములను సూచించు జాబితాలుగాగాక చదువరులకు ప్రోత్సాహమునుగల్పించు సందేశములుగ నుండుట మంచిది. గ్రంథాలయ డైనందిన జీవితమున నవసరమైన యీ నిబంధనలు నిర్మాణచట్టమున నిరికింపబడక దేశ, కాల, పాత్రముల ననుసరించి అప్పటికప్పుడు వలయువానిని గ్రంథాలయ పాలకులే నిర్ణయించుట, మార్పుట, చేర్పుట మంచిది. ఇందువిషయమై గ్రంథభాండాగారి కెక్కువ స్వతంత్ర ముండవలయును. లేకున్న ఒకయంత్రమువలె పనిచేయవలసినస్థితి యాతనికి సంభవించుటయు, నందువలన చదువరుల క సం తృప్తి జనించి తద్వారా గ్రంథముల ఉపయోగము నన్నగిల్లుటయు జరుగును. భాండాగారి స్వతంత్రుడైన చదువరుల యభిరుచులను, శక్తి యుక్తులను జాగ్రత్తగ పరిశీలించువాడుగాన, తా నేర్పరచు నియమముల ద్వారా గ్రంథాలయధర్మమును పూర్ణముగ నెరవేర్చగలడు.

నిబంధనలు - చదువరులు

గ్రంథాలయపాలకులు నిబంధనల నేర్పాటుచేయువిషయమున గమనించవలసిన విధులను సూక్ష్మముగ డెలిసికొన్నపిదప వీనివల్ల చదువరుల హృదయ మెట్లుండునో యొకింత చర్చించి వారివిధులను సహితము కొంత విస్తరించు టవసరము.

౧. ఇండ్లకు తీసికొనిపోవునట్టి గ్రంథముల సంఖ్య విషయమై చదువరుల యభిప్రాయములను మున్ముందు పరిశీలించు. ప్రతి గ్రంథాలయమునందును సర్వసాధారణముగ ఇన్ని పాత్రములకంటె మించి యిండ్లకియ్యమను నిబంధనను మనము తీసికొందము. ఈసంఖ్య యొక్క అవసరమును సరిగా గ్రహించని కారణమున చాలమంది దీని కభ్యంతరము తెలుపుదురు. అయితే యీ నిబంధన వ్యక్తుల కిబ్బంది గలిగించునిమిత్తముగాక అందరికి సమానావకాశమును కల్పిం

చుటకే యేర్పడినదను సంగతినిచదువరులుగమనించునట్లుచూడవలెను. ఒక్కని యింటిలోనున్న గ్రంథాలయ పుస్తకము తక్కినవారి కందరికి ఉపయోగపడదు గనుక యీ యిబ్బందిని తగ్గించుటకే యీ నిబంధన అవసరమైనది. ఉపయోగములేక ఒకరియింటనున్న పాత్రము అనవసరముగ తన ప్రయోజనమును గోల్పోవుచున్న దనుసంగతి నెరిగినప్పు డెవరుగాని యీ నిబంధనను నిరసించజాలరు. అప్పుడు గ్రంథాలయ పాతకు లెదురాడక దీనిని విధిగా శౌరవింతురు.

౨. ఇండ్లకు తీసికొనిపోయిన పాత్రములను తిరిగి గ్రంథాలయమునకు చేర్చవలసిన కాలపరిమితిని గూర్చిన నిబంధన ప్రాధానికంతు నెక్కుడు చిక్కుగా నెంచబడుచున్నది. నియమితకాల మతిక్రమించిన పిమ్మట గ్రంథాలయమునకు వచ్చు పుస్తకములపై విధింపబడు జరిమానా చదువరులకు చాల బాధకరముగ నుండును. తాము గ్రంథాలయమునుండి తెచ్చుకొను పుస్తకమును తిరిగి యివ్వవలసిన గడువును నిత్యము స్మరించవలసిన దేనాయని కొందరు ప్రశ్నింతురు. మఱికొందరు జరిమానాలను చెల్లించియైనను పుస్తకములను నియమిత కాలమునకు మించి తమకడనే యుంచుకొందురు. ఇందు విషయమై చదువరులు తమ తోడిపాఠకులపట్ల ప్రవర్తింపవలసిన విధమును గమనించునట్లు చేయుటకై గ్రంథాలయ పాలకులు పూనుకొనవలెను. తోడి చదువరుల కష్టనిష్ఠురములను సౌమ్యవద్ధతుల ద్వారా తెలియజేయుటవలన వారు దారికివచ్చి యీ నిబంధనను సంతోషముతో పాలింతురు.

౩. గ్రంథాలయములందలి పుస్తకములలో కొన్ని తలుచుగ నుపయోగింపవలసినవిగ నుండును. అపురూప గ్రంథములు, లావు పాటి బరువైన పుస్తకములు, చిత్రములతోకూడిన పుస్తకములు కొన్నియుండును. వీనిని సర్వసాధారణముగ నిండ్లకివ్వరు. నిఘంటువులు, విజ్ఞానసరస్వములు మొదలుగాగల కొన్ని గ్రంథములు

వరుసగ సంతము చదువుట కనుకూలించవు. ఇవియు నిష్కలీయ బడవు. పై పుస్తకములలో కొన్నింటి రకరకముల విజ్ఞానముండి అది బహుజనమునకు తరచు అవసరపడుటయు పొసగును. ఇట్టి గ్రంథములను గ్రంథాలయముచుండి బయటికి తీసికొనిపోయినయెడల గ్రంథాలయములో పాని నుపయోగించదలచు వారందరికిని యిబ్బంది కలుగుటయేగాక రోజులో చాలకాలము పాటవి వ్యర్థముగ పాత కుల యిండ్లకడ పడియుండుటయు సంభవించును. కనుక యెక్కువ జనుల ఉపయోగార్థ మేర్పడిన యీ నిబంధనసైత మవశ్యాచరణీయ మనుసంగతిని చదువరులు గమనించునట్లు చేయవచ్చును.

౪. పత్రికలు విజ్ఞాన విషయముల నెప్పటికప్పుడు తెలియ జేయుచు చదువరుల మనముల కానందము గొల్పుచుండును. క్రొత్త పత్రికలను పై పుస్తకములవలెనే యిండ్లకు తీసికొనిపోరాదను నిబంధనయు పైదానివలెనే తప్పక అనుసరించదగియున్నది. ప్రత్యేక విషయములపై వ్రాయబడు వ్యాసములతోనిండియున్న సంచికల నితరులు చదువరని సాకుచెప్పుటకంటె వారు తనపటివారేయనుకొని తన సౌకర్యమునిమిత్త మితరుల నిబ్బంది పరచకుండునట్లు ప్రతి పాఠకుని ప్రోత్సహించవలెను.

కొన్ని ముఖ్యములు

పదుగుర సౌకర్యమునిమిత్త మొకవ్యక్తి సాంఘికవిషయములన్నిటిలోవలెనే గ్రంథాలయ నిబంధనలవట్లకూడ కొంతత్యాగమును చూపుటవసరమని తెలిసికొంటిమి. ఇక గ్రంథాలయ నిబంధనలలోని ముఖ్య విషయములనుగూర్చి విచారించుము.

అధునిక గ్రంథాలయములలో దేని నిబంధనలను పఠించినను, లేక గ్రంథాలయశాస్త్ర గ్రంథములందలి మాదిరి గ్రంథాలయ నిబంధనలను గ్రాంచినను మున్నందు మనకు గన్నట్లునంశము గ్రంథాలయము తెరచియుండుకాలమునకు సంబంధించినదై

యుండును. ఈ కాలమువిషయమై పాటించవలసిన సిద్ధాంతము, అందు నిమిత్తమైన ఆచరణ విషయములో మన గ్రంథాలయము లేవియు సరిగ నడచుకొనుటలేదు. మన గ్రంథాలయములు తెరచి యుండు సమయములు చదువరుల కనుకూలముగ నుండుటకు బదులు గ్రంథాలయముల నడపువారి యిచ్చ ననుసరించి యేర్పడు చున్నవి. సర్వసాధారణముగ పగలంతయు పొలముపనులలో మునిగి యుండు తైత్తి కూలీజనమున కాలవాలమగు పల్లెటూళ్ళలోని గ్రంథాలయాలను రాత్రిలందుగాక పగటివేళలో కొంతకాలము మాత్రమే తెరచియుంచుట మన యెరుకలోని విషయమే.

గ్రంథాలయములో ప్రవేశించి యందలి విజ్ఞానసామగ్రిని స్వేచ్ఛతో నుపయోగించుటకై ఆదర్శ నిబంధన లందరి నాహ్వానించుచు. కాని మనస్థిమితము లేకట్టియు, అపరిశుభ్ర దేహులయి నట్టియు, మర్యాదకరమగు చుట్టుల ధరించనట్టియు వారల కేగ్రంథాలయ నిబంధనలుగాని ప్రవేశము నెసంగ నిరాకరించును. గ్రంథాలయములో ప్రవేశించు ప్రతిచదువరియు, ప్రేక్షకుడును మున్ముందు గ్రంథాలయ నిబంధనల సంగీకరించిన విషయమును సూచించుచు ప్రవేశద్వారమువద్ద నుంచబడు 'అగమన సూచిక'లో సంతకము చేయవలసియుండును. ఎవరును తమతో కుక్క మొదలగు పెంపుడు జంతువులనుగాని, చంటిపిల్లలనుగాని గ్రంథాలయయలోనికి తీసికొని పోరాదు. గ్రంథాలయములో నున్నంతకాలము పెద్దగా మాట్లాడుటకుగాని, పొగత్రాగుట - ఉమ్మివేయుట మొదలుగాగల పనుల నెసరించుటకుగాని, అమర్యాదగ మాట్లాడుటకుగాని అవకాశము లుండవు సరిగదా - గ్రంథాలయమును వీడిపోవునప్పుడు ప్రతియొక్కరును తామెట్లు లోపల ప్రవేశించెదరో అట్లనే బయటికి పోవలెను. పుస్తకములను సహితము గ్రంథ భాండాగారి యనుమతి లేనిదే యెవరును బయటకు తీసికొనిపోవుటకు వీలుండదు.

చందాదారులకుతప్ప పుస్తకము లిండ్లకివ్వబడవను నిబంధన సర్వసాధారణముగ గ్రామ గ్రంథాలయములకును, కొంతమొత్తమును భరావతుగా నుంచినవారుమాత్రమే పుస్తకముల నిండ్లకు తీసికొనిపోవచ్చునను నిబంధన పట్టణ గ్రంథాలయములకును మామూలుగ నున్నవి. వీనివలన దారిద్ర్యమునకు, దారిద్ర్యమును మించిన విజ్ఞాన లోపమునకు నివాసమైన మనదేశమున గ్రంథాలయ సంస్థలు నిష్ప్రయోజనమగుచున్నవి. ధనవంతులకు చదువునందాసక్తి లేకపోవుట, చదువుకొనవలెననెడి కుతూహలము గలవారికి ధనలోపము చాల చిక్కుగ పరిణమించుచున్నది. కనుక చదువరుల నడవడులను గమనించి, గ్రంథముల భద్రత కవసరమైన జాగ్రత్తను తీసికొనుచు, గ్రంథాలయమందలి పాత్రములెంత యుపయోగపడుట కవకాశములుండునో అందు కనుకూలములయిన నిబంధనల నమలుజరుపు టుత్తమము. సాధారణముగ అంటుజాడ్యములుగల రోగులకుగాని, అట్టిరోగులున్న యిండ్లకుగాని పుస్తకముల నివ్వక పోయినను, సమదేశముతోకూడిన పకనాభిలాషగల ప్రతియొక్కరికీ వారివారి శక్తి సామర్థ్యముల ననుసరించి వలయు గ్రంథముల నిండ్లకిచ్చుట ధర్మము.

ఈ సందర్భమున నొకవిషయమును మన గ్రంథాలయముల కార్యకర్తలు ముఖ్యముగ గమనించవలెను. చదువరుల విధులను వివరించుటలో ప్రతియొక్కరును గ్రంథాలయమునుండి తీసికొను పుస్తకముల కనీససంఖ్య, వానిని తిరిగి గ్రంథాలయమునకు చేర్చవలసిన కాలనిర్ణయముల విషయములో గ్రంథాలయ నిబంధనలను ఎదురాడక వారు పాటించవలెనని చెప్పుకొంటిమి. ఈవిషయమున గ్రంథాలయ పాలకులును తమ బుద్ధిని వినియోగించి అవసరమని తోచినప్పుడును, ఇతరుల కిబ్బంది లేనప్పుడును చదువరులకు కొన్ని ప్రత్యేక సౌకర్యములను కల్పించవలసియుండును. అట్టియవసరములను జాగ్రత్తగ గమనించి గ్రంథాలయ నిర్వాహకులు తమ

ధర్మమును నేమరక పాలించుచుండవలెను. ఒక్కొక్కరి కియ్యదగిన వానికంటె నెక్కువ గ్రంథముల నిచ్చుటకును, అట్టిచ్చు పుస్తకములు తిరిగి గ్రంథాలయమునకు చేర్చదగిన కాలనిర్ణయమును పొడిగించుటకును నిర్వాహకుల కవకాశమున్న, వారును తమ విచక్షణ నుపయోగించి చదువరుల కోర్కెలను దీర్చుచుండగలరు. గ్రంథాలయ ప్రయోజనము సిద్ధించుటకై నిర్వాహకు లొక్కొక్కప్పుడు నిబంధనలను మీరవలసివచ్చుటయు తటస్థించును. ఇట్టి సందర్భములకు పాలకు లెదురు చూడగలిగిననాడే గ్రంథాలయము తన యాదర్శమును పూర్ణముగ నెరవేర్చగలుగును.

నిబంధనలలో భేదములు

గ్రంథాలయములు పలురకములు. జనసామాన్యమున కంతటికీ సాధారణముగ నుపయోగించు పౌర గ్రంథాలయములుగాక వేరువేరు సంస్థలకును, ప్రత్యేక పరిస్థితులలోనుండు వ్యక్తులకును సంబంధించిన ప్రత్యేక గ్రంథాలయములును ప్రపంచమున చాల గలవు. యూనివర్సిటీ, కాలేజీ, స్కూలు లైబ్రరీలు - స్త్రీ, బాల భాండాగారములు - న్యాయశాస్త్ర, వాణిజ్య పుస్తకాలయములు - బోటు, బందీ, వైద్యాలయ గ్రంథాలయములు - అంధుల గ్రంథాలయములు ప్రత్యేకగ్రంథాలయములుగ పేర్కొనబడుచున్నవి. వీనియన్నిటికిని ఒకేవిధమగు నిబంధనలుపయోగించవు. స్థానిక పరిస్థితుల ననుసరించి పౌరగ్రంథాలయముల నిబంధనలును, సంస్థ ఆదర్శములనుబట్టి ప్రత్యేక గ్రంథాలయ నిబంధనలును మారవలసియుండును. అయినను మొత్తముపై ప్రపంచమందలి యే భాండాగార నిబంధనలైనను గ్రంథాలయ సూత్రములకు కట్టుబడి యే నడువవలసియుండును.

పైన నిర్వచించిన సూత్రముల ననుసరించి తయారుచేయబడిన మాదిరి గ్రంథాలయ నిబంధనలను గ్రంథాలయముల నిర్వాహకులకు పకరించునను తలంపుతో దిగువ సుదహరించడమైనది.

శ్రీ శారదా గ్రంథాలయము, లక్ష్మీపురము

నిబంధనలు

పనిచేయుకాలము :

౧. ఈ గ్రంథాలయము ప్రతి దినము ఉదయము ౮ గంటలనుండి సాయంత్రము ౬ గంటలవరకు తెరచి యుండును.

ప్రేక్షకులు :

౧. గ్రంథాలయము తెరచియుండు సమయమున నింనలి గ్రంథములను, పత్రికలను సర్వజనులు ఉచితముగ చదువుకొనవచ్చును.
2. గ్రంథాలయములోను, దానియావరణయందును ప్రేక్షకులు నిర్భయముగ నుండవలెను. పొగత్రాగకుండు ఉమ్మివేయకుండు నుండువలెను.
౪. గ్రంథాలయమునకు వచ్చు ప్రేక్షకులు ప్రవేశద్వారముకడ ఇంగు నిమిత్తము ప్రత్యేకముంచబడు 'ఆగమన సూచిక'లో చేవ్రాలు చేయవలెను. చంటి బిడ్డలను పెంపుడు జంతువులను గ్రంథాలయము బయటనే వదిలిరావలెను.
౫. ప్రేక్షకులు గ్రంథాలయములోని పుస్తకములను, పత్రికలను బాగ్రత్తగా చదువుకొని తాము బయటికి పోవునప్పుడు వానిని గ్రంథభాండాగారి కప్పగించవలెను.
౬. గ్రంథాలయమందు తాముపయోగించిన పుస్తకములకు, పత్రికలకు ఏమిటి నష్టము కలిగినను చదువరులు దానికి బాధ్యులై యుందురు.
7. పుస్తకములు వగైరా గ్రంథాలయ పరికరములు వేనిని గాని భాండాగారి ఆనుమతి పొందిన సిమ్మటనే బయటకు తీసుకొనిపోవలెను.
౮. గ్రంథాలయమునకు చేర్చదగిన పుస్తకములను గురించియు, గ్రంథాలయ నిర్వహణమందలి లోపములను గూర్చియు సూచించనెంచు ప్రేక్షకులు తమ ఆభిప్రాయములను 'చదువరుల సలహాల పుస్తకము' లో వ్రాయవలెను.

గ్రంథముల అరువు :

౯. గ్రామమునందలి చదువనేర్చిన శ్రీ పురుషులెల్లరును గ్రంథాలయ సాంతులుగా చేరి యిందలి గ్రంథముల నుచితముగ నరువు తీసికొనవచ్చును.

౧౦. గ్రంథాలయ సందాహారులు కానివారును, గ్రంథసృష్టికములకు లోబడిన వయస్సువారును నియమిత నమూనాలో దగ్గభాగముచేసి పాఠకవర్గమువారి ఆమమతిని బొందిన నే గ్రంథాలయ పాఠకులుగ నెంచబడుదురు.

౧౧. ఒక్కొక్క పాఠకుడు తనవరు ౨ గ్రంథములకును ఆరువు తీసికొనవచ్చును. వీనిని వాపసచ్చి వారు మరల క్రొత్తగ్రంథములను తీసికొనవచ్చును.

౧౨. పాఠకులు తాము గ్రంథాలయమునుండి ఆరువుతీసికొన్న గ్రంథములను ౧౦ దినములలోపల వాపసు చేయవలెను. ఒకసారి తీసికొన్న గ్రంథములే మరల కావలసియున్న గడువులోపల వాపసుచేసి అప్పటికి మరెవ్వరుగాని వానినడగి యుండనిపక్షమున తిరిగి తీసికొనవచ్చును.

౧౩. భాండాగారి కోరినచో గడువులో నిరుత్తము లేక నే పాఠకులు తమవద్దనున్న గ్రంథములను వాపసు చేయవలెను.

౧౪. పాఠకులు తాము చెరువుట పూర్తికాగానే గ్రంథములను గ్రంథాల సాయనకు నాపసు చేయవలెను. పాఠకులు తమవద్దనున్న గ్రంథముల నడుగుచో తాము వీనిని ముందు గ్రంథాలయమునకు వాపసుచేసి వారి నచ్చుటకుండి తెచ్చుకొను నట్లు చెప్పవలెను.

౧౫. గ్రంథాలయ పుస్తకములలో వ్రాయుట, గీతలు గీయుట మున్నగు పనుల ద్వారా తాము తీసికొన్న గ్రంథముల కెలాటినష్టము గలిగినను, పాఠకవర్గము వారు నిర్ణయించు పరిహారము పాఠకులీయకలసి యుండుదురు.

౧౬. పరిశోధనాదికములకు ప్రత్యేకింపబడిన గ్రంథములు, అచ్చులోలేని పుస్తకములు, జీర్ణావస్థయందుండుటచేగాని అత్యంతభారముగలవి యగుటచేగాని భద్రముగ నుపయోగించబడుటగాని పొత్తములు, వ్రాత ప్రతులు మున్నగువానిని పాఠకులు గ్రంథాలయవరణమునందే చెరువుకొనవలెను.

౧౭. ప్రత్యేకవసతులు కావలసినవారు పాఠకవర్గమువారికి నిజేడించుకొనవలెను. పరిశోధకుల కవసరమైనవసతులను గ్రంథాలయ పాలకులు కల్పింతురు.

గ్రంథాలయాలు : పుస్తకాల తొలగింపు

గ్రంథాలయ నిర్వహణలో పుస్తక సేకరణ మొత్తం ముఖ్యమైన కార్యమో వీని తొలగింపు ఎనికూడ అంత ప్రధానమైనదే. నేటి గ్రంథాలయాదర్శం క్రమంగా అమలుజరగాలంటే గ్రంథాలయంలోని ప్రతిపుస్తకం పాఠకుల కుపయోగపడుతూ వుండాలి. కనుక చాలాకాలం బొత్తుగా ఉపయోగపడని పుస్తకాలను ముందువెనుక లాలోచించకుండా గ్రంథాలయంలోనుండి తొలగించడం మవసరం. ఎప్పటికప్పుడీ కార్యక్రమం చక్కగా సాగుతూవుంటే గ్రంథాలయం సజీవంగావుండి చదువరులను చక్కగా సేవించగలుగుతుంది.

గ్రంథాలయంలోని పుస్తకాలను తొలగించవలసిన పరిస్థితి యెట్లర్పడుతుంది? దీని అవసరమేమి? అను ప్రశ్నలకు సమంధానములను ముందు తెలుసుకొందాం. గ్రంథాలయం పుస్తకాల గిడంగిగాగాక ప్రజల విజ్ఞానసాధన కుపకరణాలైన గ్రంథరాజాలు గల సాంఘిక కేంద్రంగా నేడు దేశదేశాలలోనూ వ్యాప్తిలోవుంది. కనుక ప్రజల కేవిధంగాగాని ఉపకరించని గ్రంథాలను గ్రంథాలయాలనుండి తీసివేయవలసిన పరిస్థితి కలుగుచున్నది. మితితప్పిన వాడుకమూలంగాగాని, కాలము గడచుటచేగాని శిథిలమైన గ్రంథములు కనుల కింపుగా నుండకపోవడమేగాక ఉపయోగానికీకూడ అనువుగానుండవు. ఏటేట క్రొత్తగా గ్రంథాలయానికి చేరేగ్రంథాల సంఖ్య పెరగడంద్వారా కొంతకాలానికి మొత్తం గ్రంథాలను భద్రపరచడానికి కావలసిన బీరువాలూ, బీరువాలు పెట్టడానికి అవసరమైన స్థలమూ లేకపోవడంకూడా సంభవిస్తుంది. ఏవోకొన్ని సందర్భాలలోతప్ప తాతలనాటి పాతపుస్తకాలలోనూ, ఒక్కొక్క శాస్త్రంలో క్రొత్తగా బయలుదేరే విప్లవకరములైన పరిశోధనల

ఫలితంగా అంతకుముందు ప్రకటింపబడ్డ శాస్త్ర గ్రంథాలలోనూ, కొన్ని సంవత్సరాలక్రితం అచ్చైనందున నేటివరకుగల విశేషాలు చేరిన చరిత్ర గ్రంథాలలోనూగల విషయాలు సంపూర్ణంగా వుండని కారణంచేత ఇవన్నీ కాలంగడచినకొద్దీ నిరుపయోగాలవడం సహజం. ఇట్టి గ్రంథాలను అప్పుడప్పుడు గ్రంథాలయంనుండి తొలగించి యెప్పటికప్పుడు గ్రంథాలయాన్ని ఆధునికంగా వుంచడ మవసరం. పదిసంవత్సరాల కొకసారిగాని, క్రొత్తకేటలాగులను ప్రచురించు నప్పుడుగానీ యీ తొలగింపు పని విధిగా జరగడం గ్రంథాలయాలలో పరిపాటి.

వివిధ విషయములకు చెందిన పుస్తకాలు

అయితే యిట్టి గ్రంథాలను తొలగింపడంలో అవలంబించ వలసిన విధాన మేమి? ఈ తొలగింపు సూత్రములు అన్నిరకాల గ్రంథాలకూ ఒకేవిధముగ నుండునా? వేరు వేరు విషయాలకు వేరు వేరు సూత్రాలున్నవా? అను ప్రశ్నలు సహజముగ మనల నెదుర్కొనును. దిగువ విషయా లీ ప్రశ్నలకు సరియైన సమాధాన ముల నీయగలవు. వాఙ్మయముయొక్క వివిధ శాఖలకు చెందిన గ్రంథముల తొలగింపు విషయమై అరుధవజ్ఞులు నిర్ణయించిన అంశ ముల నిచ్చట పొందుపరచడ మైనది.

ముందు ప్రపంచ గమనములో ప్రధాన స్థానము నాక్రమించు విజ్ఞాన శాస్త్ర గ్రంథముల సంగతి విచారితము. ఉత్తమ శ్రేణికి చెందక, అందలి విషయాలలో విశేషంగా మార్పులు వచ్చిన అన్ని శాస్త్ర గ్రంథములను నిరాటంకముగ గ్రంథాలయమునుండి తొల గించవచ్చును. గణితమును, గుప్తవిద్యను మినహాయించి తక్కిన శాస్త్రము లన్నింటిలోనూ పదేండ్ల క్రితము ప్రకటించిన గ్రంథములను నిరాక్షేపముగ తొలగించవచ్చును.

శాస్త్ర గ్రంథముల విషయంలో చెప్పబడిన పై సూత్రములు ఉపయుక్త కళలకు కూడ అన్వయించును. ఉపయుక్త కళలలో ముఖ్యమైనవి - వ్యవసాయము, వైద్యము, ఇంజనీరింగు, గృహ నిర్వాహకత్వము మున్నగునవి. పెద్ద గ్రంథాలయాలవారు వైద్య గ్రంథాలలోని పేటెంటులకు, ఔషధ యోగములకు సంబంధించిన పుస్తకములకు, గృహపరిశ్రమలనుగూర్చిన గ్రంథములను సాధారణంగా తొలగించరాదు.

లలిత కళలలోని గ్రంథాలను బాత్తుగా పనికిమాలినవైతే తప్ప సర్వసాధారణంగా తొలగించరు. అచ్చుపటముల సంపుటాలను, మంచి మంచి బొమ్మల పుస్తకాలను, సంగీత విభాగంలోని కీర్తనల గ్రంథాలను, ఏ పరిస్థితులలోగాని తొలగించరాదు. ఉద్యానకృషి, రేఖాచిత్రణము (డ్రాయింగు), గృహాలంకరణము, చెక్కడపుపని, ఫోటోలు తీయుట, చిత్రలేఖనము (Painting), సంగీతాది వినోదములు లలిత కళలకు చెందినవి.

మతము, తత్వ శాస్త్రములకు సంబంధించిన గ్రంథాలలో ప్రసిద్ధుల రచనలను, ఇందులో ముఖ్యముగా అచ్చులోలేని అపురూప గ్రంథాలను మినహాయించి తక్కిన పాతబడ్డవాని నన్నింటిని తొలగించవచ్చును. దర్శన (Systems of Philosophy) గ్రంథములను తొలగించరాదు. ఈ వర్గాలలోని పాతచరిత్రలను, పురాతన వ్యాఖ్యానములను, బైబిలు - భగవద్గీత వగైరా గ్రంథముల సామాన్య టీకలను, పాక్షిక గ్రంథములను విరివిగ తొలగించవచ్చును.

సమాజ శాస్త్రగ్రంథములను, ఇందు ముఖ్యముగ అర శాస్త్రము, ప్రభుత్వవిధానము, న్యాయశాస్త్రము వగైరాలకు జెందిన పుస్తకములను తరచు పరిశీలించడ మవసరం. తాత్కాలిక ప్రాము

ఖ్యతగల విషయాలకు సంబంధించిన పుస్తకాలలోని సంగతులు తర్వాత ప్రచురింపబడే చరిత్రలలో చేరునుగనుక వీటిని నిస్సంకోచముగా తొలగించవచ్చును.

అమలులో లేనట్టిన్నీ, పాఠశాలలలోని విద్యార్థులకు పాఠ్య గ్రంథములుగా నున్నట్టిన్నీ వ్యాకరణ గ్రంథాలను, చిన్న నిఘంటువులను తొలగించుట కేలాటి అక్షేపణమూ వుండదు. కాని ప్రముఖ నిఘంటువులను, సాహిత్యచరిత్రలను, వాఙ్మయసూచికలను, గ్రంథాలయ శాస్త్రగ్రంథములను వీలైనవరకు గ్రంథాలయమునుండి తీసివేయరాదు.

వాఙ్మయ చరిత్రలలో స్థానం సంపాదించుకొన్న ప్రసిద్ధ రచయితల నవలలను, చదువరు లభికంగా ఉపయోగించుకొనే కథావాఙ్మయాన్ని తొలగించరాదు. వరుసగా రెండేండ్లు బొత్తుగా ఉపయోగంలోలేని ముఝూలు రచయితల నవలలను తీసివేయవచ్చును. హెచ్చుమంది తరచు ఉపయోగించు నవలలుగాని, కథలు గాని గ్రంథాలయంలో వుంచడానికి అర్హమైనవి. కనుక ఇట్టి గ్రంథములను తొలగించరాదు.

పూర్తిగా పాతబడి ఉపయోగరహితములై తేతస్వ సంపుటి కరణం పొందిన పద్యకావ్యాలనుగాని, నాటకాలనుగాని గ్రంథాలయంనుండి తొలగించరాదు. సాహిత్యచరిత్రల కెక్కక, చదువరు లెన్నడును కోరని కవులయు, నాటకకర్తలయు రచనలను ముందు వెనుక లాలోచించకుండ తొలగించవచ్చును.

మూలగ్రంథములను మినహాయించి వీటి నాధారంచేసికొని వ్రాయబడ్డ చరిత్ర గ్రంథములను పరిశీలనచేసి తొలగించవలెను. మాత్రాగ్రంథములలో స్థానికమైనవాటిని వదలి మామూలు వర్ణనలతోకూడిన తక్కినవాటిని పడేండ్లు గడచినతరువాత తీసివేయ

వచ్చును. నూతనప్రదేశాలను కనిపెట్టిన వివరాలున్న గ్రంథాలయ తొలగింపరాదు. చిన్నగ్రంథాలయాలలోని పాతగజెటీరులను తొలగించి వీటిని పెద్దగ్రంథాలయాలవారు జాగ్రత్త చేసేటట్లుంటే వారి కివ్వవలెను. చరిత్ర గ్రంథాలలో కొన్ని భాషావిషయకంగా ప్రశస్తమైనవి పున్నట్లయిన వాటిని గ్రంథాలయంలోనే పుంచవలెను.

జీవితచరిత్రలలో బహుళసంఖ్యాకుల చరిత్రలున్న పుస్తకాలను గ్రంథాలయమునుండి తొలగించరాదు. కాని తమ ప్రాముఖ్యతను కోల్పోయిన వ్యక్తుల జీవితచరిత్రలను రం యేండ్లు దాటిన తదుపరి నిరాశ్చేషముగ తొలగించవచ్చును.

విజ్ఞాన సర్వస్వముల తొలగింపుపనిని చాల ఆలోచించి చేయవలెను. స్థానిక గ్రంథాలశాఖకు చేరని వార్తాపత్రికలను, జైరెకర్లను స్వేచ్ఛగా తొలగించవచ్చును. మాససంచికలు వగైరా సంపుటాలను చేర్చునప్పుడే ఆలోచించి నిర్ణయింతురుగనుక వీటిని నులభంగా తీసివేయరాదు.

అసంపూర్ణ గ్రంథములు

విషయాన్ని బట్టి గ్రంథాలను తొలగించడాని కనువైనసూత్రాలను పైన తెలుసుకొన్నాము. ఇదిగాక కొన్ని పుటలో, జామ్మలో, మరేవో ఉపయక్తమైన భాగములో లోపించిన గ్రంథాలను గ్రంథాలయంలో వుంచి ప్రయోజనంలేదు. ఇందు కొన్నిటిని పూర్తిగా తొలగించుటకేదైన సందేహమున్న పక్షమున వీటిని ప్రచారశాఖ నుండియైన తప్పించడమవసరం.

ఒక పుస్తకంలో కొన్ని పేజీలు పోయినప్పుడు గ్రంథప్రకాశకులకు వ్రాసి వీటిని సంపాదించు ప్రయత్నమును చేయవచ్చును. ఇది సాధ్యం కానియెడల మరొక గ్రంథాలయమునుండి దీని ప్రతిని

తెప్పించి లేనివేటిలను వ్రాయించి దీనిలో చేర్చినప్పుడు. బొమ్మలకు కూడ ఫోటోలు తీయించి జాగ్రత్త చేయవచ్చును.

పూర్తిగా మురికియైన పుస్తకాలు చదువరులకు యేవగింపుగా వుండడంసహజం. కనుక యిట్టివాటిని తప్పనిసరియైతేతప్ప గ్రంథాలయాలలో నుంచుట మంచిదికాదు.

బొమ్మ లెక్కువగానున్న పుస్తకాలలోని విషయం పూర్తిగా పాతబడ్డదైనప్పు డీబొమ్మలను భద్రంచేసి తక్కిన గ్రంథభాగాన్ని తొలగించడం బాగుంటుంది.

నేటి గ్రంథాలయా లొక్కొక్కదానికి స్థానిక గ్రంథాలను భద్రపరచడ మొకవిధిగాయేర్పడినందున యేవిషయానికి సంబంధించిన వైననూ వీటిని తొలగించరాదు. ఒక్కొక్క ప్రదేశానికి సంబంధించి సట్టియా, ఆ ప్రదేశంలోనివారు రచించినట్టియా, ఆ ప్రదేశంలో అచ్చెనట్టియా లేదా తదితర విధములుగా తయారైనట్టియు గ్రంథాలను స్థానిక గ్రంథాలంటారు.

పై తొలగింపు సూత్రాలు అపురూప గ్రంథాలకు గానీ, ఒక్కొక్క గ్రంథాలయం ప్రత్యేకం నేకరించు వేరువేరు గ్రంథాలకు గానీ, చిత్రవస్తువులకుగానీ వర్తించవు. కాలంతోపాటు పాతబడే అచ్చుగ్రంథాలలో నూటి కేబదివంతులుండు ముఝాలువాఙ్మయానికిమాత్రమే యీసూత్రములను వర్తింపజేయడాని కవకాశమున్నది. చెత్తపుస్తకాలను, ఉపయోగించడానికి బాత్తుగా వీలులేని శిథిల గ్రంథాలను మిసహాయించి, ఒక్కొక్క గ్రంథాలయం తాను తొలగించు పుస్తకాలొకవేళ ప్రక్కగ్రంథాలయాలకుగాని, కేంద్ర గ్రంథాలయాలకుగాని ఉపయోగించేటట్లుంటే తెలిసికొని అప్పగించుట మంచివద్దతి. ఇట్లు తొలగించే ప్రతిపుస్తకంపైన అది గ్రంథాలయంనుండి తొలగించబడుట దానిపై ముద్రవేసే ఆచారంకూడ ఆచరణయోగ్యంగా కన్పడుతూ వుంది.

గ్రంథాలయములు : పుస్తకములను సరిచూచుట

అన్ని వ్యాపారములందును, పదిమందికిచేందిన సంఘములవిషయములోను ఏడాది కొకపర్యాయము లెక్కలు చూచుకొనుట సర్వసామాన్యముగ జరుగుచుండును. ఈవిధానము గ్రంథాలయములందును అంతోయింతో అమలులోనున్న విషయ మందలిగినదే.

ప్రతి నివేదిక వత్సరాంతమున ఆయాగ్రంథాలయముల కార్యదర్శులు, ఆయాసంవత్సరములలో తమతమ గ్రంథాలయముల పక్షమున నడచిన కార్యక్రమమును తెలుపు నివేదికలను తయారుచేయుదురు. ఈనివేదికలలో ఒక్కొక్క సంవత్సరాంతమున గ్రంథాలయమునగల గ్రంథములు, బీరువాలు, తదితర పరికరములను గూర్చిన వివరణము (Statement) ముఖ్యముగనుండును. తమ గ్రంథాలయముయొక్క అభివృద్ధిని ఇబ్బందులను వివరించుటలో గడచిన సంవత్సరారంభమునగల పుస్తకములు, నివేదికకాలములో క్రొత్తగ చేర్చినట్టియు పోయినట్టియు పొత్తములు మున్నగువానికి సంబంధించిన విషయములు తెలుపబడుట సహజముగదా! అగుటచే సంవత్సర నివేదికల తయారుచేయుటకుపూర్వ మొకపర్యాయము గ్రంథాలయములందలి పుస్తకాదులలెక్క సరిచూడవలసిన అవసరముగలదు.

ప్రయోజనము

గ్రంథాలయములో మొదటినుండియు సంపాదించిన గ్రంథములున్నవో లేవో తెలిసికొనుటకుమాత్రమేగాక ఈపరిశీలన నడుచునప్పుడు మఱికొన్ని ప్రయోజనములును సిద్ధించుచున్నవి. పుస్తకములసిద్ధిని తెలిసికొనుచు బీరువాల అరలలో క్రమము తప్పించి పెట్టబడిన గ్రంథముల గనిపెట్టుటకుమాత్రమేగాక ఈపరిశీలన మూలమున

అరలు శుభ్రముచేయబడి అట్టకట్టవలసినట్టియు, బాగుచేయవలసినట్టియు, మార్చినేయవలసినట్టియు, తొలగించవలసినట్టియు పుస్తకములను వేరుగ తీసియుంచుటకుకూడ నవకాశ మేర్పడుచున్నది. మఱియు నీపరిశీలనములో పుస్తకములెట్లు పోవునదియు గ్రహించి మున్ముందట్టి పొరపాటులు జరుగకుండునట్లు కట్టుదిట్టము చేయుటకు సహితము వీలగును.

విధానము

గ్రంథాలయములందలి పుస్తకముల పరిశీలనవలని ప్రయోజనముల దెలిసికొన్నపిమ్మట దీని విధానమునుగూర్చి విచారించవలసియున్నది. ఈపరిశీలన యెప్పుడు జరుగవలెనను విషయము నివాస గ్రస్తమైనది. కొన్ని గ్రంథాలయములలో నేటిట నాదికోత్సవమునకు ముందు 3 మొదలు 2 దినములవరకు గ్రంథముల నెరువిచ్చుట మాని, చదువరులనుండి రావలసిన గ్రంథములనున్నట్టిని వసూలుపఱచి, మొత్తముగ్రంథములను సరిచూచుకొన్నతరువాత గ్రంథములను తిరిగి యిండ్లకిచ్చు వాడుకగలదు. తమ వీలునుచూచుకొను గ్రంథభాండా రుల కీవిధానము సుఖముగ దోవనచ్చును. ఎక్కువ ఉపయోగములో లేని గ్రంథాలయములలో దీనిమూలమున నప్రమంతగ లేకపోవచ్చును. కాని గ్రంథాలయముయొక్క సేవయే ప్రధానమని యెంచు నేటి భాండాగారు లెవ్వరుగాని పుస్తకములను సరిచూచు నిమిత్తము గ్రంథాలయమును మూయుప్రయత్నమున కేమాత్రమును సమ్మతించరు. పెద్దపెద్ద గ్రంథాలయములలో కొన్ని వారములు వరుసను గ్రంథములు సరిచూడవలసియున్న పైవిధానమువలన చదువరుల కిబ్బందికలుగునను తలంపుతో ఈచిక్కును తొలగించి గ్రంథాలయముయొక్క దైనందిన కార్యక్రమమున కేమాత్రము భంగము కలుగకుండునట్లు సంవత్సరముపొడవునను - మధ్యమధ్య కొన్నిదినము లీవనిమిత్తము కొంతకాలమును ప్రత్యేకించుచున్నారు.

పుస్తకముల సరిచూచునిమిత్తము ప్రత్యేకించబడవలసిన దినములు, పని జరుగవలసినకాలము గ్రంథాలయములోగల సంపుటముల సంఖ్యపైనను, ఇందునిమిత్తము వినియోగింపబడు మనుష్యుల పైనను, సంవత్సర కాలములో ఈపని ఎన్నిపర్యాయములు జరుగవలెనో దీనిపైనను ఆధారపడి యుండును. పెద్దపెద్ద గ్రంథాలయములలోని గ్రంథములు విషయముననుసరించి విభజింపబడి, ఆయావిషయములకు సంబంధించిన గ్రంథములు చదువరుల అచుకూలము ననుసరించిన వరుసలలో నమర్చబడును. ఇందు కొన్ని వరుసల కడకు చదువరులు నేరుగపోవచ్చును. కొన్నింటివిషయమై చదువరుల కే సౌకర్యముండకపోవుటయు గలదు. ఇట్లేర్పఱచబడిన వరుసలలో స్వేచ్ఛోపలబ్ధిగలవి ఈసౌకర్యములేని వానికన్న ఎక్కువపర్యాయములు సరిచూడబడవలెననుట నిర్వివాదాంశము. ఇరువురు మనుష్యులు వారమునకొక దినముచొప్పున పనిచేయుచు సంవత్సర కాలములో లక్ష గ్రంథములుగల గ్రంథాలయమునందలి పొత్తములన్నింటిని రెండుపర్యాయములు సరిచూచుట జరుగును.

ఇక అసలు పనిని పరిశీలింతము. నేటిప్రముఖ గ్రంథాలయములన్నింటిలోను గ్రంథవివరణపట్టికలు, గ్రంథవిభజనపట్టికలు మున్నగు నవి పుస్తకరూపముననుండు రిజిస్టరులలోగాక కార్డులరూపమున సౌరుగులలో నమర్చబడి తిరుగవేయుటకు నులుపుగను, చూచుటకు హాయిగనుండును. ఈకార్డులపద్ధతి కాలముయొక్క విలువను గమనించి, చదువరులయొక్కయు సిబ్బందియొక్కయు కష్టమును తగ్గించుటలోను, పాఠకులకెక్కుడు ప్రయోజనమును కలిగించుటలోను తోడుపడునట్లేర్పరుపబడిన నూతనవ్యవస్థ (Invention) యని చెప్పవచ్చును. ప్రతిగ్రంథాలయము నందును బీరువాలు, వానియందలి పుస్తకములవరుస ననుసరించి తయారుచేయబడిన కార్డులపెట్టెయొకటి యుండును. దీనినే 'షెల్ఫ్ రిజిస్టరు' అందురు.

ప్రచారములోనున్న గ్రంథములు

మనము సరిచూడదలచిన బీరువాలోని పుస్తకముల కార్డులు గల సౌరుగును షెల్ఫ్ రిజిష్టరునుండి బయటకు తీయవలెను. నేటి గ్రంథాలయములలో పుస్తకము లిచ్చి పుచ్చుకొను పద్ధతులుకూడ కార్డులతోనే జరుగుచుండును. ఒక్కొక్క పాతకుడు గ్రంథాలయమునుండి ఒక్కసారిగ నెన్ని పుస్తకముల నింటికి దీసికొనిపోవ వీలుండునో అన్ని టిక్కెట్టులు వానికియ్యబడును. అతనికి పుస్తకమేదైన కావలసిన తన టిక్కెట్టును గ్రంథభాండాగారికిచ్చి తనకు వలయు గ్రంథమును చూపినను లేక చెప్పినను సదరు గ్రంథమును భాండాగారి చదువరికిచ్చి గ్రంథములోని కార్డును పాతకుని టిక్కెట్టుతో చేర్చి ఈ రెంటిని తేదీలవారిగను, మరల ఒక్కొక్కతేదీ ఇండ్లకు గొంపోబడిన గ్రంథములను వర్గీకరణపు వరుస ననుసరించియు చిన్నిసౌరుగులలో పేర్చును. గ్రంథాలయమునకు వచ్చు వారిని, ఇందుండి బయటికి పోవువారిని కనిపెట్టి చూచుచు, వాపను గ్రంథములను పుచ్చుకొనుచు, వలయువారికి గ్రంథములనెరవిచ్చుచు, ఇందుకు సంబంధించిన రికార్డునంతటిని తన యధీనమున నుంచుకొని గ్రంథాలయ ముఖద్వారమున నుండు సహాయ భాండాగారిని పరివేష్టించియుండు ప్రదేశమును ఆంగ్లమున 'కౌంటర్' అందురు. పైన తీయబడిన షెల్ఫ్ రిజిష్టరు సౌరుగును కౌంటరువద్దకు గొంపోయి అచ్చట నున్నవారికి తానానాడు సరిచూడబోవు గ్రంథములవర్గము, ఈ వర్గము యొక్క పరిచయ సంఖ్యలవరుస తెలుపవలెను. తమపరి కౌంటరులోనున్న యాతడు తన యధీనమునందున్న కార్డులనుచూచి ఒక్కొక్కతేదీలో పై చెప్పబడిన వరుసకు సంబంధించిన పుస్తకముల పరిచయసంఖ్యలను చదువునట్లు చేయవలెను. ఈకార్డులలో

* ప్రతి పుస్తకమునకు వర్గసంఖ్య, పుస్తకసంఖ్య ఉండును. ఈ రెండుడు కలసిన సంఖ్యయే పరిచయ సంఖ్య. దీని నాంగ్లములో 'కాల్ నంబర్' అందురు.

పుస్తకముల పేర్లున్నను సంఖ్యలను చదువుటవలన కాలము కలసి వచ్చును. అతడట్లు చదువుచున్న సంఖ్యలకాదులను పెల్స్ఫెరిజిప్టరు కారులతో పైకి త్రిప్పియుంచవలెను. ఈ కారులు మామూలుగ అక్షముగ నమర్చబడి ఎడమచేతి పైమూలయందు ప్రతిదానిపైనను పరిచయసంఖ్య వ్రాయబడియుండును. కారులను పైనచెప్పినట్లు త్రిప్పుటలో పరిచయసంఖ్యలు స్పష్టముగ కనరావలెను. ఈ పని ముగిసినపిమ్మట పైకి త్రిప్పియుంచిన కారులు ప్రచారములోనున్న గ్రంథములకు చెందినట్లు భావించవలెను.

బీరువాల పరిశీలన

పైపని ముగియులోడల ఒకరిని గ్రంథాలయములో నాడు సరిచూడవలసిన బీరువాలలోని గ్రంథముల క్రమమును చక్కబఱచు నట్లేర్పాటు చేయవలెను. వాపసు చేయబడిన గ్రంథములలో నుండి ఈ విభాగమునకు చెందిన గ్రంథముల నన్నిటిని తెప్పించి బీరు వాలలో పెట్టించవలెను. ప్రచారములోనున్న గ్రంథములను కాంటరు నద్దగుర్తు పెట్టుకొన్నపిదప ఈ బీరువాలయొద్దకేగి ఒకరిని వరుసగా నందలి గ్రంథముల వీపులపై నున్న పరిచయసంఖ్యలను చదువమని మరొకరు పెల్స్ఫెరిజిప్టరు కారులలోని సంఖ్యలతో వీనినిసరిచూచుచు పోవలెను. మధ్యమధ్య నిలుపుచున్న కారులు తగిలి నప్పుడు వానిని యథాస్థానమునకు త్రిప్పవలెను. బీరువాలలో లేని పుస్తకముల సంఖ్యలు పెల్స్ఫెరిజిప్టరు కారులలోకనబడుచో అట్టికారులను విమర్శ నార్థమువేరుగ నొక పెట్టెలో నుంచవలెను. ఒక్కొక్కపర్యాయము సరిచూడవలసిన గ్రంథవిభాగమునకు చెందిన పరిశీలన పూర్తియగుట తోడనే మిగిలిన కారులను పెల్స్ఫెరిజిప్టరుకు వాని క్రమముననుసరించి చేర్చవలెను.

విమర్శన

పరిశీలనలో కానరాని గ్రంథములేవో విమర్శనార్థము ప్రత్యేకించబడిన పైకార్డులనుబట్టి తెలిసికొనవచ్చును. ఇందు కొన్ని వాషను గ్రంథములలో నుండవచ్చును. చదువరులయొద్ద మఱికొన్ని దొరకవచ్చును. అసలు స్థానమునుండి తప్పిపోయి కొన్ని ఇతరఅరలలో చేరియుండును. అట్టకట్టుటకో, మరమ్మత్తుకో కొన్ని వేరువేరుపబడియుండును. ప్రచారములోనున్న గ్రంథముల కార్డులు కొంచెము వరుస తప్పినప్పుడుకూడ వీనిజూడ తెలియకుండుటయు సంభవమే. కొన్నిగ్రంథములు పోయినను పోయియుండును. తొలగింపబడిన గ్రంథముల జాబితాలో కొన్నింటిజూడ తెలిసికొనగలుగుదుము. ఈ విమర్శనమంతయు జరిగినమీదట కనుగొనబడు గ్రంథముల కార్డులను పెల్స్సరిజిప్సు కేబినెట్సుకు చేర్చవలెను. ఇంకను మిగిలినకార్డులను పైపరిశీలనా నివేదికతోచేర్చి ప్రధానగ్రంథభాండాగారి కప్పగించవలెను.

మరొక పద్ధతి

పైవిధానమునకు ప్రత్యామ్నాయముగా మరొక పద్ధతిగలదు. ఇదియు గ్రంథాలయసేవకులకు పరిచితమగుట ముఖ్యము. గ్రంథాలయముయొక్క గ్రంథవివరణ పట్టికలోగల ప్రవేశసంఖ్యలను ఎరుసగ నొక రిజిస్టరులోనూ, విడికాగితములమీదనూ ముద్రింపించి ఒక్కొక్కసంఖ్య కెదురుగా కనీసము 4 కలములనైన వదలవలెను. గ్రంథాలయములో ఒకప్రక్కనుండి మొదలుపెట్టి ఒక్కొక్కచీరు వాలోని ప్రతిగ్రంథముయొక్క పైఅట్టలోపలిభాగమున లిఖింపబడియుండు క్రమసంఖ్య నొకరు చదువుచు రెండవవారట్లు చదువబడిన సంఖ్యకెదురుగానున్న కలములో (టిక్కు) గుర్తువ్రాయుచు పోవలెను.

అన్ని బీరువాలలోని పుస్తకములు పూర్తికాగానే ప్రచారములో
 నున్న గ్రంథములకుకూడ నిట్లే చేయవలెను. తక్కిన అన్నిసందర్భ
 ములు పై విధానమునందువలెనే యుండును. కాని యీ పద్ధతిలో
 మొదటిదానిలోకంటె ఎక్కువకాలము వ్యయమగుటయు, అన్ని
 పుస్తకములను ఎరుసగ నెక్కసారి పూర్తిగచూచినగాని ఫలితము
 తేలకపోవుటయు తటస్థించును. అయితే చిన్న గ్రంథాలయముల
 కీవిధానమేయెక్కువ అనుకూలముగ నుండగలదు.

వయోజనవిద్య : గ్రంథాలయములు *

జ్ఞాన సాహస్యములలో విజ్ఞానవిద్యపైని గావించు సాధనములలో గ్రంథాలయములు ప్రధానస్థానము నాక్రమించుచున్నవి.

గ్రంథాలయములు రెండుంకములు. తరతరాలుగా రాజాస్థానములయ్యి, మతాధిపతులయ్యి గర్వమునకు కారణభూతమైనవి మొదటితరగతికి చేరినవి. వీని యాశ్రయము పుస్తకములను సేకరించి భద్రపరచుట. విజ్ఞానప్రచారమునకు పూనుకొన్నవి రెండవ తేగకుచేరినవి. పాశ్చాత్యసాగరికతాబలములనడగు నేటి గ్రంథాలయములు అల్పారంభములు గలవయ్యి దినదినాభివృద్ధి నందుచు సాంఘికజీవితమున కంతయు నుపయోగపడుచున్నవి. వీనికి వయోజనవిద్యతో మిగుల సన్నిహితసంబంధము గలదు.

కాలగతి సనుసరించిన ముచ్చలలో శ్రామికజనముయొక్క విద్యాభిలాష చూపకటి. ఇంగ్లాండు మొదలగు దేశములలో పారిశ్రామిక విప్లవబలముగ వృత్తిగత ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యసూత్రము బలపడి దీనితో శ్రమజీవులకు విద్యయొక్క అవశ్యకత గుర్తింపబడెను. ఈ విద్యను వారికందు బాటులోనుంచుట కేర్పడినవే అచ్చటి సంచార గ్రంథాలయములు, చెందాలపై నడుపబడిన పుస్తకాలయములు, కర్మకరుల సమితులు మున్నగునవి. ఈవిధముగ ప్రజాసామాన్యము యొక్క విద్యాభిలాషా బలముగ గ్రంథాలయము లేర్పడుటయే గాక వీని యభివృద్ధియు నాలి అభిలాషయొక్క పెంపుమీదనే ఆధారపడియుండుటను ఆయా దేశముల చరిత్రలు చాటుచున్నవి.

* ది హిందూస్టాన్ ట్రిబ్యూన్ 11 వ సంపుటము 2 వ సంచికలోని సోహన్ సింగుగారి వ్యాసముననుసరించి వ్రాయబడినది.

కాన వయోజనవిద్యయొక్క మొదటిఫలితములలో గ్రంథాలయము లెట్లుప్రధానమైనవో దీనినిబట్టి మనము గ్రహించగలము. ఇట్లు వయోజనవిద్యాప్రచార సాధనముగా మొదటనేర్పడిన గ్రంథాలయములు క్రమముగ తమ యాశయమును విస్తరించుకొనినవి. అచ్చులోనున్న అన్నిరకముల ప్రచురణములను సేకరించి సంఘము లోని ప్రతియొక్కరి అవసరములను తీర్చుటకివి పూనినవి. నాగరిక సంఘములో నేటి గ్రంథాలయములు బహుళముగను, విస్తారముగను ఉపకరించుచున్నవి. ఇవి సమస్తభౌతికవిద్యలకు, కళలకు సంబంధించిన ప్రాథమికవిజ్ఞానమును ప్రసాదించుటనుండి, మానవులకుండు అన్నిరకముల మనోరోగముల మాన్పు సమర్థతను కలిగియున్నవి.

వయోజనవిద్యా ప్రచారసాధనములలో గ్రంథాలయములు ప్రధానస్థాన మాక్రమించుచున్నచు ఈసాధనముల సంఖ్యయు క్రమముగ పెరిగినది. పాఠశాలలు, కళాశాలలు, విశ్వవిద్యాలయములు పౌరవిద్యకు కొంత ప్రోత్సాహమును కలిగించుచున్నవి. ప్రజలలో వినోదము, విద్యావ్యాసంగము కలిగించునిమిత్తమేర్పడిన సినీమాలు, పత్రికలు, రేడియోలు, తమ తమ విధులనుగూర్చి పునర్విచారణకు పూనుకొన్నవి. వస్తుప్రదర్శనశాలలు విద్యాసాధనములుగ తమ ధర్మము నెక్కువశ్రద్ధతో పరిపాలించుచున్నవి. అమెరికాలోని 'పబ్లిక్ ఫోరము'లవంటి నూతనసాధనములును కొన్ని బయలుదేరినవి. గ్రంథాలయాయాశయములో కలిగినమార్పు, వయోజనవిద్యాప్రచార సాధనాలపెంపు గ్రంథాలయములకు వయోజనవిద్యకు గలసంబంధములో కొత్తమార్పుకు కారణమైనవి. అమెరికాలో గ్రంథాలయోద్యమము, వయోజనవిద్యాప్రచారకార్యక్రమము - రెండును అమితధనవ్యయముతో పెంపొందినవి. క్రిందివిషయములు అమెరికనులు వయోజనవిద్యాప్రచారమునకై తమ గ్రంథాలయముల నెట్లుప్రయోగించిరో తెలుపగలవు.

వయోజనవిద్యయననేమి? దీని యుద్దేశములేమి? వీనిని గ్రంథాలయములెట్లు నెరవేర్చగలవు? అనువిషయములనుగూర్చి ముందు విచారించుము. వయసుమీరినవారికి కావలసిన విద్య వయోజనవిద్య. వీరికి పాఠశాలలలో పిల్లలకు చెప్పబడు చదువుకూడ ఒక్కొక్కప్పుడవసరమగును. దీని అవసరము మనదేశమున మిక్కిలముగనున్నను నాగరిక సంఘములోని మానవమాత్రులు తెలిసికోవలసిన సంగతులను గూర్చి మనము ముందు చర్చించుము. అప్పుడు వయోజనవిద్య యొక్క ఆదర్శము మనకు బోధపడగలదు. ప్రజలు తమసామాజికజీవనమును శక్తివంతముగ గడుపగలిగిన సమర్థత గలిగియుండుటవసరము. దీనికిమించినజ్ఞానము వారివృత్తికిగాని, అభిమానవిషయమునకుగాని సంబంధించినదగును. ఇంతమాత్రముకూడ వారు తెలిసికొనకుండుట దురదృష్టమని చెప్పకతప్పదు.

సంఘజీవనమును సమర్థతతో గడుపుట కనువైన విద్యను గూర్చియు దీనిని ప్రసాదించుటలో గ్రంథాలయములకు గల స్థానమును గూర్చియు విచారించుము.

౧. వ్రాత, చదువు, సామాన్యగణితము సమాజములోని ప్రతి మానవుడు మొదట నేర్వవలెను. వీనికి దూరుడగువాడు ఆధునిక నాగరికతాఫలితములను వేనినిగాని పొందజాలడు. ఈవ్రాత చదువులు పసితనమున పాఠశాలలలో నేర్వవలసియుండును. ఈ అవకాశము నపుడు పొందియుండని పెద్దవారలకు ముందు వీనిని నేర్పుటవసరము. నిజమునకిది గ్రంథాలయకార్యక్రమములోని భాగముగా నెంచబడకున్నను ౧౦౦ కి ౯౦ మందికి పైగా నిరక్షరాస్యులుగల మనదేశములో ఈపనిని రాత్రి పాఠశాలలద్వారాను, వయోజనవిద్యా కేంద్రముల మూలమునను సాగించవలసియుండును. చాలకాలమునుండి ఆంధ్రదేశములోని గ్రంథాలయములు కొన్నియైనా పనిని నెరవేర్చుచునే యున్నవి. ఈ విషయమై యింతటితో

నూరకున్నచో ప్రయోజనము లేదు. పిన్నలుగాని పెద్దలుగాని నేర్చిన వ్రాతచదువులు వాడుకలో లేనియెడల కొంత కాలమునకు మరల వారు పూర్వస్థితికి వచ్చుట సంభవము. కాన వారు సాధించిన అక్షరాస్యతను నిలబెట్టుకొనుటకు నిరంతర గ్రంథపఠనము మిగుల నవసరము. దీనికి కావలసిన గ్రంథములను చౌకగను సులభముగను వారికందజేయుటకు గ్రంథాలయములు కావలెను. ఎవ్వరు గాని విడివిడిగా ప్రతి క్రొత్త పుస్తకమును కొనుటసాధ్యము కాదు గదా! ప్రాతపుస్తకములే మరల మరల తిరుగవేయుటయు పాసగదు. పఠనపుటలవారులేకున్న కొంత కాలమునకు అక్షరాస్యులు సహితము నిరక్షరాస్యులగుదురు. పైన పేర్కొన్నచిక్కులను తొలగించుటకు ప్రతియొక్కరికి గ్రంథాలయ మునుబాటులో నుండవలయును.

2. తాను నివసించుభూమిని గూర్చిన జ్ఞానము - అనగా దేశభూగోళమును ప్రతిమరుజుడు నేర్వవలెను. పాఠశాలలలో బోధింపబడుటయేగాక, మన నిత్యజీవితములోను దేశ భూగోళవిషయములు తఱచుగ మనకు తెలియుచుండును. అయినను కాలానుసరణముగ కలుగు మార్పులతో పైవిషయములలోను కొన్ని మార్పు లప్పుడప్పుడు కలుగుచుండును. వీనిని పత్రికలు మున్నగు వానిద్వారా మనము తెలిసికొనగలము. నేటి సంఘములోని వయోజనులలో చాలభాగము ప్రస్తుత ప్రణాళిక ననుసరించి పాఠశాలలలో చదివిన వారు కానందునను, క్రొత్తగ అక్షరాస్యులగు వారికిని ఈ భూగోళవిషయ మవసరము గనుకను, వీరి కిందునిమిత్తము కావలసిన పుస్తకములు మున్నగు పరికరముల నందజేయుచు గ్రంథాలయములు చాల తోడ్పడగలవు.

3. స్వజనమును గూర్చిన జ్ఞానముకూడ విద్యయొక్క ప్రధానాశయములలో నొకటి. దీనిని మూడుభాగములుగ విడదీయవచ్చును.

(అ) దేశచరిత్ర:—దీనిని తెలిసికొనుట మూలమున మనుజులు సంకుచితమగు స్వార్థదృష్టినుండి విడివడి విశాలాశయములగు ఐకమత్యము, దేశభక్తి మున్నగు గుణముల నలవటచుకొనగలరు.

(ఆ) సాంఘిక జీవితమునకు పునాదులనదగిన వివిధసంస్థలను గూర్చిన విజ్ఞానము:—వీనిలో ప్రభుత్వమునకు సంబంధించిన విషయము ప్రధానమైనది. పౌరవిద్యయు వయోజనులు నేర్వదగిన అంశమే. దీనికి వారివయస్సు చాల అనుకూలమైనది.

(ఇ) ఆర్థికసంబంధములు:—సంఘముయొక్క ఆర్థికనిర్మాణము, ఇచ్చి పుచ్చుకొనుటలు మున్నగుగల జీవితసమస్యలు పసివారల కరముగావు. ఇవి పెద్దవారి కవసరము. వీనిని వారు సులభముగ గ్రహించగలరు.

దేశచరిత్ర, రాజకీయాధికములను గూర్చి తెలియగోరు వారలకు గ్రంథాలయము లెక్కువగ నుపకరించును. వీనికి సంబంధించిన వివిధసమస్యలను గూర్చి తెలియగోరువారి కనుకూలమగు గ్రంథములను గ్రంథభాండాగారి సూచించును. ఇట్టి విజ్ఞాన సముపార్జనము నక్షైప్రానినజట్టులకు వివిధవిషయములకు సంబంధించిన పుస్తకముల జాబితాలను ఆయావర్గముల కనుకూలముగ నీతడు సిద్ధపఱచును.

ర. ప్రతి మానవునకు తన ఆరోగ్యమును, శక్తిని వృద్ధిచేసికొనుట కనుకూలముగ జ్ఞానము ముఖ్యముగ కావలెను. శరీరశాస్త్రము, ఆరోగ్యవిషయములతో పాటు వివాహము, శిశుశిక్షణకు సంబంధించిన విషయములు కూడ పెద్దవారికి తెలిసియుండవలెను. ఇందు మొదటి రెండంశములను గూర్చిన ప్రాథమిక జ్ఞానము పాఠశాలలలో బోధింపబడుచున్నను, కడపటి రెండువిషయములను గూర్చి తెలియగోరువారికి స్వయంపఠనమే శరణ్యము. ఇక ఈ స్వయం

పరిసర విధానమున గ్రంథాలయ ప్రాముఖ్యమును తిరిగి తిరిగి చెప్ప నక్కరలేదుగదా !

౫. వృత్తికి సంబంధించిన జ్ఞానముపార్జనమును విద్యయొక్క ప్రధానాశయములలో నొకటి. ఇందువిషయమైన ప్రాథమిక జ్ఞానమును నేర్పబడు ప్రత్యేక పాఠశాలలు, కళాశాలలు - వీనియందలి గ్రంథాలయములు తోడ్పడుచున్నవి. ఒక వృత్తికి సంబంధించిన ప్రాథమిక జ్ఞానమును ప్రసాదించుటకంటె ఆయావృత్తులవారు తమ తమ పనుల నెక్కువ సమర్థతతో నిర్వహించునట్లు చేయుటలో నేటి గ్రంథాలయము లెంతయు నుపకరించును. అయితే వీనిలో ఆయా వృత్తులకు సంబంధించిన గ్రంథములు పూర్తిగా నుండవలెను. నేటి ఆర్థికవిధాన కారణముగ తటచు అనేకులకు సంభవించు నిరుద్యోగ బాధనుండి వారిని కాపాడుటయే గాక, నూతన వృత్తులలో వారిని ప్రవేశపెట్టుట కనుకూలమగు విజ్ఞానమును జనులకందించుటకై పాశ్చాత్యసీమలందలి గ్రంథాలయములు చేయుకృషి వర్ణనాతీతము.

గృహనిర్వాహకత్వము, శిశుపోషణ ప్రత్యేకము స్త్రీల విధులుగ పరిగణింప బడుచున్నవి. ఇంగ్లండు అమెరికాదేశము లందలి తల్లిదండ్రుల సంఘములు స్త్రీలకు పైవిధులను గూర్చి బోధించుటకు పూనుకొన్నవి. ఇందు కీసంఘములవా రుపయోగించు సాధనములలో గ్రంథాలయములు ప్రధాన స్థానము నాక్రమించుచున్నవి. అమెరికాలోని చాల గ్రంథాలయముల సీసంఘములు గుర్తించి ఉపయోగించుకొనుచున్నవి.

౬. నేటి నాగరికతకు ప్రధానకారణమైన వైజ్ఞానికశాస్త్ర (సైన్సు) పరిచయము ప్రతి మనుజునకును అవసరము. ముఖ్యమగు వైజ్ఞానిక సిద్ధాంతములు, వాని యుపయోగ ప్రయోగములనుగూర్చి తెలుపుట వయోజనవిద్యలో నొక అంగము. వీనిప్రచారము విష

యమై సినిమా రేడియోలతోపాటు పత్రికలు సహితము పని చేయుచున్నవి. పైన్సుకు సంబంధించిన చదువదగిన ప్రచురణముల నన్నిటిని సేకరించి యుంచుట గ్రంథాలయముల పని. విజ్ఞానశాస్త్ర పరిశోధనా ఫలితములను ప్రజాసామాన్యమున కందుబాటులో నుంచు పనికి సమర్థులు పూచుచో వాని ప్రచారమును గ్రంథాలయములు సాగించును.

2. ప్రపంచభూగోళము, ప్రపంచ చరిత్రల పరిచయము నేడు సర్వజనుల కవసరమని వేరుగ జెప్పనక్కరలేదు. ఈ పరిచయమును కూలంకషముగ గలిగించుటకు గ్రంథాలయములు కృషి చేయవచ్చును.

పైనజెప్పిన ప్రయోజనములకు పొందగోరు వ్యక్తులకు గ్రంథాలయములెట్లు తోడ్పడునది తెలిసికొంటిమి. ఇప్పుడు వయోజన విద్యా ప్రచారకుల కివి యెట్లుపయోగపడునో విచారించుము. దీనికి ముందు నేటి గ్రంథాలయముయొక్క వ్యాప్తిని మనము గ్రహించవలెను. పెద్దపుస్తకములేగాక పత్రికలు, కరపత్రములు, చిన్నపుస్తకములు, వ్యాసముల కత్తిరింపులు, చిత్రపులు, సినిమాఫిలిములు, గ్రామఫోనురికార్డులు మున్నగు సాధనములనన్నిటిని ఆధునిక గ్రంథాలయములు సేకరించి వీనిని ప్రచారములోనికి తెచ్చుచున్నవి.

గ్రంథాలయము తెచ్చటనున్నను వయోజనవిద్యను నేరుగ పొత్తుపించుటకై క్రిందివిధానము లుపకరించుచున్నవి.

౧. వ్యక్తిగతసలహాలు : వివిధవిషయములనుగూర్చి తెలియగోరువారికి గ్రంథాలయములలో సలహానిచ్చు యేర్పాట్లొకటి. ఆయావ్యక్తుల అభిమానవిషయములకు సంబంధించిన గ్రంథాలయోపకరణముల జాబితాలనుతయారుచేయుట రెండవది. ఎక్కువ ప్రయోజనకరముగ నుండునిమిత్త మీజాబితాలలో నుదహరింపబడిన గ్రంథ

ములు మున్నగు పరికరములగూర్చిన వివరములుకూడ చేర్చబడును. గ్రంథాలయములలో గల పుస్తకములు మున్నగువానిని పాఠకుల యోగ్యతల కనుకూలించు క్రమమున వ్రాసియుంచుట మరొకటి.

౨. వయోజన విద్యాప్రచార కార్యక్రమములో గ్రంథాలయము ప్రముఖపాత్రగ నున్నందున ఇందునిమిత్తము పనిచేయు అన్నిసంస్థల కార్యక్రమము నిది సమన్వయపరచగలదు. ఒక్కొక్క సమాజము లేక వర్గమునకు సంబంధించిన ఇట్టి సంస్థలసూచికను తయారుచేయుటయేగాక గ్రంథాలయములు వీని కార్యక్రమమును వెల్లడిపఱచుచు వీనికి సభ్యులను జేర్చుటకై తీవ్రమైన కృషిని జేయ వచ్చును.

౩. గ్రంథాలయములు వయోజనవిద్యా ప్రచారకులతో సహా కారము నెఱపుచు, వారి ఉద్యమపద్ధతుల నెఱుగుచు, తమకడనున్న వయోజనవిద్యా ప్రచారమునకు పనికివచ్చు పరికరములనుగూర్చి వారికి తెలియజేయుచు, వీనిని బోధనాసమయమున వారుపయోగించు కొనునట్లు చెప్పుచు, తమప్రచారమున కనుకూలించు ఉచిత వాఙ్మయముయొక్క భోగటాను వారి కందజేయుచు వరిలగలవు. మరియు వయోజనుల నిమిత్తమేర్పడు తరగతులలో వారికి తగిన గ్రంథములనుగూర్చిన ఉపన్యాసములద్వారా గ్రంథభాండాగారులు నేరుగ వయోజనవిద్యా ప్రచారమున పాల్గొనవచ్చును.

౪. వయోజనులలో విజ్ఞాన వ్యాపనము గావించుట కేర్పడు ఉపన్యాసములు, చర్చలు మున్నగువాని యేర్పాటుకు గ్రంథాలయములు తమ భవనములో తావు నొసంగవచ్చును. ఈభవనములలో వయోజనవిద్యా ప్రచారక సంఘముల కార్యస్థానముల నుంచుటయు మేలే.

౫. ఈ శుభచ్ఛిన్న ప్రతియొక్క యను తన కనుకూలమగువృత్తిని నిర్ణయించుకొని జీవయాత్ర గడపుటకు సాయపడు నిమిత్తము వివిధ వృత్తులు, వానికిగల అవకాశములకు సంబంధించిన వాఙ్మయసూచి కలను తయారుచేసి యుంచుట ఇతరదేశములందలి గ్రంథాలయములు చేయుచున్న పనియే.

మన మిప్పుడొక గొప్ప సంకటములో నున్నాము. నిరాశ, దుఃఖము మనల నావరించినవి. ఏమిచేయుటకును తోచని ఈసమయములో సహితము నిశ్చయాత్ములు కొందఱు ఏదేని నైక కార్యమును నిర్వహింప జూచుచున్నారు. కాని పూర్వాచారములు వీరికి ప్రబలాటంకములుగ నున్నవి. నూతన విజ్ఞానముకొరకు, ఒకవినుత్త సత్యముకొరకు వీరు కృషిచేయుచున్నారుగాని ఇదివారికెచ్చటనులభించుట లేదు. 'సమాధానము, సహనము, సహకారము' - ఇవి మానవ కోటి కంతటికిని అవసరమని మహాపురుషుల యుపదేశము. మానవ సంఘమునకు కావలసిన పై మూడు విషయముల నందరికి బోధచేయవలసిన విధి మనపైగలదు. ఈవిధిని నెఱవేర్చుటకై - జరులకు నూతన చైతన్యమును, నూతన విజ్ఞానమును ప్రసాదించుటకై గ్రంథాలయములు కృషిచేయవలసి యున్నది.

గ్రంథాలయాలు : లోకసేవ

‘ప్రతివేదిమనుష్యులు తీరికగా కూర్చొని చదువుకొనడానికే గ్రంథాలయాలు’ అనే అభిప్రాయం నాచిన్నతనంలో హెచ్చుగా పుట్టుండేది. సంపన్నుల కాలక్షేపానికి, పండితుల గోష్ఠికి మాత్రమే గ్రంథాలయాలు పకరించిన దినాలు లేకపోలేదు. పైకలాలవారికి, అధికారులకు యివి హెచ్చుగా ప్రయోజనపడడంకూడ లోకమెరిగినదే.

కాని కాలంతోపాటు పైనజెప్పిన పరిస్థితి పూర్తిగా మారింది. ప్రభువుతోపాటు ఘోర, పండితునితో సమానంగా పామరుకు గ్రంథాలయ కార్యక్రమంలో స్వత్యాన్ని సంపాదించినారు. గోరి వచ్చినవారినేగాక దూరంగా పుట్టున్నవారినికూడా వెంటబడి గ్రంథాలయాలు తమసేవను వారి కందించే యేర్పాట్లు లోకంలో బాగా ప్రచారంలోకి వచ్చినవి. ఏమీ తోచనప్పుడు కాలక్షేపానికి మాత్రమే హెచ్చుగా ఉపయోగపడ గ్రంథాలయాలు నేడు సంఘంలోని వ్యక్తులొక్కొక్కరి అరుదైన జీవయాత్రకూ తోడు పడే విజ్ఞానాన్ని అందజేయడంలో ముందంజవేస్తున్నవి. వినోదాన్ని, వివేకాన్ని ప్రసాదించడంతో విత్త సేకరణకుకూడ నేటి గ్రంథాలయాలలోని పుస్తకాలు విస్తారంగా వినియోగపడుతున్నవి. నాగరిక దేశాలలోని పరిస్థితులను మనం గమనిస్తే అచ్చటి ప్రజానీకం అభివృద్ధికి మూలకారణం ఆదేశాల గ్రంథాలయాలేనని స్పష్టమౌతుంది. గ్రంథాలయభూమిగా ప్రసిద్ధి కెక్కిన అమెరికా, ద్వితీయ ప్రపంచసంగ్రామానికి పూర్వం పాశ్చాత్య దేశాల ననేక విషయాలలో తలదన్నిన జపాను, పూర్వమెంతో వెనుకబడియుండి విప్లవానంతరం చకచక అభివృద్ధిపొందిన సోవియట్ రష్యా జనసామాన్యంలో విద్యావ్యాప్తిని

కలిగించడంవ్వాలనే ముందుకు రాగలిగినవన్న విషయం ఆ యా దేశాల చరిత్రలు మనకు ఋచిప్రచయగలవు. ప్రజాసామాన్యంలో విద్యాప్రచారానికి యోగ్యమైన వివిధసాధనాలలో ఉత్తమమన గ్రంథాలయం. దీనిలో ఉపయోగపడే స్వయంగా సంపాదించుకొనే జ్ఞానమే ఉత్తమమైనదన్న సూక్తి నమనరించి దీని సాధనకు తోడ్పడే గ్రంథాలయ సేవకులకు ఉత్కృష్టతను మనం గ్రహించవచ్చును.

మన పుస్తకపు చదువులలో చతుష్షష్టి (౬౮) కళలు మాత్రమే పేర్కొనబడినవి. వివిధదేశాలలోని నేటి కోటాదిప్రజల వృత్తులు - వాణిజ్యములు, కాలక్షేపాలు విరివిగా పెరిగినవి. ఈ ఒక్కొక్క వృత్తికీ, వ్యాపారానికి, కార్యక్రమానికి సంబంధించిన విజ్ఞానముండ అసంతోగా స్పృహయందొంది. ఇంగ్లీషుభాషలో నిత్య జీవిత కార్యక్రమంలోని ప్రతిదిన అంశాన్ని సూక్ష్మ కొన్ని గ్రంథాలు-వివిధరీతులలో వేర్వేరు గ్రంథకర్తల రచనలు- నేడు మనం చూడవచ్చు. ఆయుర్వ్యధికి మార్గాలు, సుఖసంసారానికి సూచనలు, సామగ్గరణము తత్తులు, బంతులాట పద్ధతులు, స్నేహసంపాదనకు-మనుజులను లోబరచుకొనడాని కుపాయాలను వెల్లడించే గ్రంథాలమెరికా మొదలైన చోట్ల కొల్లలుగా బయలుదేరినవి. దేశంలో ప్రధాన పరిశ్రమలనుగూర్చిన, ఎంతో వాణిజ్యములకు సంబంధించిన, వ్యవసాయవిషయమైన వాఙ్మయ నిర్మాణ మనంతగా సాగుతూ వుండి. అచ్చటిజనుల నూటికి నూరురు అక్షరాస్యులు. అచ్చటిప్రభుత్వాలు ఎంతసేపటికీ ప్రజాభివృద్ధిపైనే తమదృష్టిని నిలిపియుంచును.

అచ్చటి ప్రభుత్వ యంత్రపు మూలసంభూతైన పౌరులు తేజోవంతులు. నిరంతర కార్యనిమగ్నులు. తాము చేపట్టిన కార్యక్రమ మెటువంటిదనా దానిని నేర్పుగ నిర్వహించడానికీ, చిన్నపని నైనను చక్కగా తీర్చడానికీ తాము కతుహలపడుతూ వుంటారు. కమలక్తిని, సమయాన్ని, ధనాన్ని అనవసరంగా వెచ్చించడం వారికి

గిట్టను. పౌరహక్కులకై పోరాడటమేగాక పౌర ధర్మాల నిర్వహణలోనూ వారు పట్టుదలను ప్రదర్శిస్తారు. ఈ తీరుతెన్నులను ప్రజలలో విరివిగ వ్యాపింపజేయడానికాదేశాలలోని గ్రంథాలయాలు యెన్నోవిధాల కృషిసల్పుతూవున్నవి. లోకమునందలి మారుమూలలలోని విజ్ఞాన విశేషాలను కోరినవారికి లేదనకుండా అందజేయడానికా యాదేశాలలోని గ్రంథాలయాలు సదా సంసిద్ధంగా వుండును. ఈసందర్భంలో ఒకప్పుడు మదరాసు యూనివర్సిటీ గ్రంథాలయము వారు కెనడాలోని ఒక గ్రంథాలయపాఠకునికి సాయపడిన సమాచారం నేటి గ్రంథాలయాల నిర్వహణ విధానాన్ని చక్కగా చూపెట్టగలదు.

పదిహేనేండ్లకుపూర్వం మదరాసు యూనివర్సిటీ గ్రంథాలయానికి కెనడాలోని ఒక యూనివర్సిటీ (Manitoba) గ్రంథాలయంనుండి ఒక జాబు వచ్చింది. ఈ గ్రంథాలయ పాఠకులలో ఒకరు తాటిచెట్టువలని ౮౦౦ ప్రయోజనములనుగూర్చి తమిళభాషలో గల ఒక కావ్యాన్నిగురించిన భోగట్టాను కోరినారు. చిన్నదైతే దీని ప్రతినిగాని, తరుమానుగాని తాను వెలయిచ్చి తీసికొను సంకల్పాన్ని ఆయన వెలిబుచ్చినారు. కెనడాదేశంలోని ఆ గ్రంథాలయంవారు తమ గ్రంథాలయాన్నంతా దీనికోరకు గాలించినారు. ఫలితం లేక పోయింది. తమిళదేశంలోని యే గ్రంథాలయమైనా తమకు భోగట్టా యివ్వగలదని వారు భావించినారు. కనుక దీనికోరకు మదరాసు యూనివర్సిటీ లైబ్రరీకి వ్రాసినారు.

వీరు మదరాసు యూనివర్సిటీ లైబ్రరీ కేటలాగు, సగరంలోని యితర గ్రంథాలయాల కేటలాగులు ముందు వెదకినారు. బ్రిటిష్ మ్యూజియంలోని తమిళగ్రంథాల వివరణజాబితాను ఖచ్చితంగా తిరగ వేసినారు. దీనిజాడ దొరకలేదు.

తర్వాత తంజావూరు రాజభవనంలో గ్రంథాలయం వారికి వ్రాసినారు. తమిళపండితులను - అందులో ముఖ్యంగా కళానిధి బిరుదాంకితులైన డాక్టరు వి. స్వామియ్యులనుగాని అడిగిచూచినారు. ప్రయోజనం లేకపోయింది.

అంతట గ్రంథాలయం సిబ్బంది పాతపుస్తకాల దుకాణాలపై పడ్డారు. వీధులవెంట తిరుగుతూ పాటలపుస్తకాల నమ్మేవారివెంట పడ్డారు. వారిశ్రమ అక్కరకురాలేదు.

తాళవిలాసికి చెందిన వృత్తులను గూర్చిన వ్యవసాయ వృత్తి శాస్త్రాల పుస్తకాలను తిరగవేసినారు. వినుగెత్తింది. కాని వెతికేపని వారు విడువలేదు. ఇంతలో ఒక గ్రంథంలో (1) వీరు వెదకుతున్న విషయం ప్రశంస క్లాంతకనబడింది. వివరాలకై మరొక పత్రికను చూడవలసినదిగా వీరికిందులో సూచనచిక్కింది. ఈ పత్రిక (2) లో మరికొన్ని వివరాలు లభించినవి. 'తాళవిలాసం' అనే తమిళపద్యకావ్యంలో తాటి చెట్టు ప్రయోజనాలు ౮౦౦ వర్ణింపబడినట్లును, విలియం ఫెర్నానెస్ అనే ఆయన సింహళదేశపు తాటిచెట్టును విరిస్తూ వ్రాసిన గ్రంథం (3) అను బంధంలో యీ వివరాలున్నట్లునూ, యీ గ్రంథం ౧౮౫౦ వ సంవత్సరంలో అచ్చయినట్లునూ, దీని ప్రతులు చాలకాలమునుండి దొరకుట లేదనిన్నీ యీ పత్రికలో వ్రాసియున్నది. ఫెర్నానెస్ రచించిన పై గ్రంథంకొరకు చేసిన ప్రయత్నాలు ఫలించలేదు.

తాళవిలాసం రచయిత స్వస్థానం కుంభకోణమని తెలిసినందున, దీని ప్రతి కావలెనని పాతకుడు కోరియున్నందున మదరాసు యూనివర్సిటీ లైబ్రరీ వారు కుంభకోణం తాలూకా తహశీల్దారుకు వ్రాసినారు. పాపమాయన శ్రద్ధవహించి ఆ తాలూకాలోని గ్రామోద్యోగుల ద్వారా ప్రతి గ్రామాన్నీ గాలించినారు. ఎంత శ్రమపడినా పని జరగలేదు.

ఇన్నివిధాల ఆశాభంగం కలిగినా కార్యసాధనకు కావలసిన ధీరత్వాన్ని మనవారు వదలలేదు. “మావల్ల కాదు” అని చెప్పడానికి

(1) Watt's Dictionary of the economic prooducts of India.

(2) Tro-pical agriculturist.

(3) A Description of the Palmyra palm of Ceylou
వీరంగీకరించలేదు. గ్రంథాలయోద్యమ గౌరవాన్ని యేతీరుననైనా కాపాడడానికే వీరు కంకణం కట్టుకొని శ్రమించుచూవుండిరి. ఇంతలో ఒకనాడు మదరాసు యూనివర్సిటీ గ్రంథాలయానికి బ్రిటిష్ ఇండియా, సింహళములలోని తాళవృక్షజాతికిజేందిన చెట్లనుగురించిన గ్రంథ మొకటి వచ్చింది. దీనిని చూడడంతోనే అచ్చటిసిబ్బందికి ఉత్సాహంకలిగింది. కాని బొంబాయిలో వృక్షశాస్త్రాచార్యులుగానున్న వారీగ్రంథాన్ని వ్రాసియుండుటచే దక్షిణాదిలోని మూరుమూల గ్రంథంవివరాలివ్వగలరా? అనేఅనుమానం వారి ఉత్సాహానికి కొంత భంగం కలిగించింది. ముందొకరు దీని నటునిటు త్రిప్పి కార్యంలేదనుకొనిరి. మరొకరుకూడ చూచి నిరాశతో దీనినిక్రిందబెట్టిరి. మూడవవారు దీనిని తెరచేసరికి సరిగా ఆయన తెరచిన పుటలో ‘తాళవిలాసము’ పేరు చిన్న అక్షరాలలో మధ్యను కనుపింది. ఈసంగతివిని ఆచూకీశాఖకు చెందిన గ్రంథాలయ సిబ్బందిమొత్తం ఆతురతతో మూగి దీనివివరాలను చదువసాగిరి.

గ్రంథకర్త చాల ప్రయాసతో ‘తాళవిలాసము’ను కనుగొనగలిగితినియు, తంజావూరు రాజ్యంలోని కంభకోణం (దీనిపూర్వం పేరు మరొకరితిగా నుండినది) వాస్తవ్యుడైన అరుణాచలం దీనిని రచించెననియు తెలిపినాడు. ఇంతటితో అతిదూరకొనక ‘తాళ విలాసము’ ఇంగ్లీషు తర్జుమాను మొత్తంగా క్రింద నుదహరించినాడు. ఇది తొమ్మిదిపేజీల నాక్రమించియున్నది. అప్పుడు తామెంతోకాలం

నుండి వెదకుచుండినవిషయం లభించడంతో మదరాసు యూనివర్సిటీ గ్రంథాలయంలోని ఆచూకీ సిబ్బందికి కలిగినసంతోషం వర్ణనాతీతం.

మెంటనే యీ సువార్తను కెనడాలోని గ్రంథాలయం వారికి వీరందజేసినారు. Ethelbert Blatter's 'The Palms of British India and Ceylon' అనే గ్రంథం ౨౦౩వ పేజీలో 'తాళ విలాసం' వివరాలున్నవని వ్రాసినారు. తమవిద్యుత్తాన్ని నెరవేర్చు గలిగినందుకు తమ్ముతా మభినందించుకొన్నారు.

లోకసేవకు గ్రంథాలయ మెట్లు తోడ్పడుతుందో నిరూపించినారు. ఈరకమైనసేవ నేటిగ్రంథాలయాలలో ప్రధానమైనదిగా ఎంచబడుచున్నది. దీనిని గ్రంథాలయ పరిభాషలో 'ఆచూకీసేవ' అంటారు. ఈపనికొరకు ప్రత్యేకసిబ్బందిని ప్రతి గ్రంథాలయంవారూ నియమిస్తారు. చదువరుల సందేహాలను తీర్చడం, వారికోరికలను తెలుసుకొని పూర్తిచేయడం, గ్రంథాలయంలోని పుస్తకాలతోనూ సంఘంలోని వ్యక్తులతోను బాగా పరిచయాన్ని సంపాదించి సరియైన సమయంలో తగిన పుస్తకాన్ని యోగ్యుడైన చదువరికందజేయడం, ముందుచూపుతో చదువరులుకోరే రకరకాల భోగట్టాను సేకరించి దీనిసంతటిని రికార్డుచేయడం, ఈరికార్డులోని విషయాలను అడిగిన వారికి నిమిషాలమీద అందించడం, చదువరులలోని బెదరుపోతులు, గర్వపోతులు - శ్రద్ధాపరులు, లక్ష్యంలేనివారు - పరిచయులు, క్రొత్త వారు - ప్రవీణులు, ప్రాథమికులు - వయోవృద్ధులు, లేతవయస్కులు మున్నగుగాగల వారిని కనిపెట్టి, వారివారి అంతరువుల కనుగుణంగా వారితో ప్రవర్తిస్తూ, వారు పుస్తకాలను హెచ్చుగా చదివేటట్లు, గ్రంథాలయానికి తరచుగా వచ్చేటట్లు ప్రోత్సహించడం ఆచూకీ భాండాగారుల విధియైయున్నది. ఈవిధిని ఎవరెంతబాగుగ నిర్వ

హించిన గ్రంథాలయమంత యెక్కువగ ప్రజాసేవ చేసినట్లుగును. నేటి గ్రంథాలయ కార్యక్రమంలో ఆచూకీసేవ ముఖ్యమైనదిగ యెంచబడుతూవుంది. ఈవిషయమై మన గ్రంథాలయాలు శ్రద్ధ వహించి కృషిసల్పవలసిన అవసరమొత్తైనా వున్నది. అప్పుడే మన గ్రంథాలయాలు ప్రజలకెక్కువగా ఉపకరించగలవు. పాఠకులను బాగుగా ఆకర్షించగలవు. దీని ప్రాముఖ్యతనుగూర్చి మనం చేసే వేయిప్రసంగాలకంటే ప్రజోపయోగకరమైన పైనసూచించినట్టి పది కార్యాలు ప్రజలలో వీనివ్యాప్తికి హెచ్చుగా తోడుపడగలవు.

గ్రంథాలయ మహాసభలు

ఇంగ్లీషులో 'కాన్ఫరెన్స్' అనే పదానికి బదులుగా 'మహాసభ' వాడుకలోకివచ్చింది. 'కన్ఫర్' అనుక్రియనుండి కాన్ఫరెన్స్ పుట్టింది. 'కన్ఫర్' అనగా సంభాషించు, కూడియాలో చించు అని అర్థం. పదిమందిచేరి యొక ప్రస్తావనకు పూనడంద్వారా యీకార్యక్రమాన్ని 'కాన్ఫరెన్స్' అన్నారు. మన ప్రాచీనులు దీనికి 'గోష్ఠి' యని నా మ క ర ణం చేశారు. ఈగోష్ఠినే ఆధునికులు సభయంటున్నారు. విస్తీర్ణమూ, ప్రాతినిధ్యమూ పెరగడంతో సభ మహాసభయైనది. గ్రంథాలయాల సంబంధంగా అనేక తావులలో పనిచేసే పలువురు కార్యకర్తలొకచోటజేరి గ్రంథాలయ సంబంధమైన విషయాలను విమర్శచేసేటందుకు జరిగే సమావేశాలను మనము 'గ్రంథాలయమహాసభ' అని వ్యవహరిస్తున్నాం.

మహాసభల సాధారణ ప్రయోజనాలు మూడు. ఇందు మొదటిది ప్రచారం. సార్వజనికమైన తక్కిన ఉద్యమాలకు వలెనే గ్రంథాలయోద్యమానికికూడ ప్రచారం ప్రధానమైనది. విజ్ఞాన వేత్తలూ, గ్రంథాలయాభిమానులూనైన పెద్దలనాహ్వానించి ఉపన్యాసాల నిష్పించడంద్వారా ప్రజలలో చక్కని ప్రబోధం జరుగుతుంది. వీరి ఉపన్యాసాలెక్కువగ పుస్తకాల ఉపయోగాన్నిగూర్చి గ్రంథాలయాల ప్రయోజనాలనుగూర్చి తెలిపడమేగాక, ప్రాచీనగ్రంథాలయాల ప్రాభవాన్నీ, ఆధునిక గ్రంథాలయాల విశిష్టతనూ, దేశదేశాలలోని గ్రంథాలయోద్యమ వికాసాన్నీ పెక్కురీతులుగా ఉగ్గడిస్తాయి. ఉపన్యాసాల విషయంలో అంతగా భేదం కనబడకపోయినా వీటిని చెప్పడంలో ఒక్కొక్కరు చూపే ప్రతిభ, నేర్పు, వాగ్దోరణి, భావప్రకటనమూ మొదలైనవాని

మూలంగా సభికులలో ఉత్సాహంపుట్టి వీరిమనస్సులు గ్రంథాలయాల వైపుకు ఆకర్షింపబడడం సహజం. కొందరు మహానీయుల దర్శనం కూడ ప్రజలకు తేజకరపకాతుంది. సాధారణంగా సంఘంలో పలుకు బడిగల పెద్దలు మహాసభల కధ్యక్షత వహిస్తారు. కాబట్టి వీరుచెప్పే మాటలకు ప్రభుత్వాలు సహితం విలువనిస్తాయి. ఇందుమూలంగా ఉద్యమాభివృద్ధికి కొంత దోహదంకూడ లభిస్తుంది. ప్రతిభావంతులైన పెద్దల ఆశ్చర్యాన నడిచే మహాసభల వృత్తాంతాలు పత్రికల కెక్కడంద్వారా స్వయంగా హాజరుకాని అనేకులలో వీటి విషయం ప్రచారమాతుంది. ఉద్యమాభివృద్ధికిగల ఆటంకాలను తెలిపి, వీటిని దాటడాని కుపాయాలనుచెప్పి, ఉద్యమనిర్వాహకులు శీఘ్రగమనంతో తమ ఆదర్శాన్ని సాధించడానికి మార్గాలను నిర్ణయించి చెప్పవలసిన బాధ్యత మహాసభాధ్యక్షులపై వుంటుంది. కాబట్టి వీరినెన్నుకోవడంలో మహాసభల నిర్వాహకులు మిక్కిలి జాగరూకులై యుండాలి.

అనేకతావుల్లో భిన్నభిన్న పరిస్థితులలో గ్రంథాలయాలను నడిపే నిర్వాహకులు ఒకచోట సమావేశం కావడంద్వారా గ్రంథాలయ సేవకులలో పరస్పర పరిచయమూ సుహృద్భావమూ పెంపొందడాని కవకాశముంటుంది. అయితే ఊసమావేశాలలో సాంఘిక రాజకీయాది భిన్నాభిప్రాయాలకూ, వ్యక్తిగతప్రయోజనాల సాధనకూ తావుండకూడదు. కేవలం విద్యావ్యాప్తికి సంబంధించిన సమస్యగా దీనిని చూచుకొని సంఘశ్రేయస్సును ప్రధానంగా పెట్టుకొని ప్రతినిధులు మెలగడం ధర్మం. సభాకార్యక్రమాన్ని మొదటి నుండి తుదివరకు శ్రద్ధతో తిలకిస్తూ, సోదర సేవకుల అనుభవాలను తమ అనుభవాలతో సరిచూచుకొంటూ, భేదములుపొడ సూపినప్పుడు వీటిని సమన్వయం చేసుకొంటూ వుండడం వీరివిధి. చర్చలలో నేవైన పొరపాట్లు దొర్లినపుడు అధ్యక్షుడు గట్టివాడైన వాటిని చాక చక్కగా సమర్పించగలడు.

చాలమందిదృష్టిలో గ్రంథాలయనిర్వహణం మిక్కిలి సులభమైనపని. కనుక యేమాత్రం చదువుకొన్నవాడైనా యీపనిని చక్కగా నెరవేర్చగలడని వీరనుకుంటారు. అయితే అనుభవం దీనికి వ్యతిరేకంగావుంది. గ్రంథాలయ నిర్వహణంకూడా తక్కినవనరులతోపాటు కష్టసాధ్యమైన దన్నవిషయం మన యుద్యమసంబంధంగల వారింకా గ్రహించలేదు. ఆంధ్రదేశంలో గ్రంథాలయోద్యమం చాలాకాలంనుండి ప్రచారంలో నున్నప్పటికిన్ని యిప్పటికి మన దేశంలో ఆదర్శంగానడిచే గ్రంథాలయమొక్కటికూడా కనబడక పోవడానికి కారణమిదే. గ్రంథాలయనిర్వహణాన్ని ఒక కళగా ఆరాధించి, దీనికి ప్రత్యేకశాస్త్రాన్ని సృష్టించి, ఈశాస్త్రాన్ని ఆచరణలోనికి తెచ్చి అమెరికాదేశం 'గ్రంథాలయభూమి'గా ప్రసిద్ధికెక్కినది. వుస్తకాలెక్కువగా వుంటేనూ భవనాలు విశాలమైనవిగా వుంటేనూ గ్రంథాలయాలను గొప్పగా మన మెంచుకుంటాము. అమెరికాదేశపు గ్రంథభాండాగారి యొకడు "ఒక బల్లపై నొక చిన్న వుస్తకమునూ, దీనిప్రక్కను గ్రంథపాలకుడూ ఉంటే అది నిర్దుష్టమైన గ్రంథాలయ మవుతుంది" అని చెప్పినాడు. ఈమాట గ్రంథాలయ నిర్వహణంలో గ్రంథపాలకుని ప్రాముఖ్యాన్ని యెలుగెత్తి చాటుతూవుంది. నామమాత్రపు భాండాగారులు నడిపే గ్రంథాలయాలు చాలవరకు నిర్జీవములుగానుండి ప్రజలకంతగా ఉపయోగపడడం లేదన్నవిషయం అందరూ యేగిరింలే.

గ్రంథభాండాగారి విద్యావినయ సంపన్నుడు, గ్రంథాలయ శాస్త్రవేత్త, నిర్వహణానుభవమూ సేవాసక్తి కలవాడుగా వుండాలి. ౧౯వ శతాబ్దపు ప్రసిద్ధభాండాగారి రిచర్డుగార్నెటు మరణశాసనం మీద వ్రాసిన పద్య తాత్పర్యాన్ని చూడండి. "అనేక విషయాలను గూర్చి యితరులందరికంటే యితడెక్కువ తెలిసినవాడు. సూర్యుని వెలుతురు సోకేవర్యంతమూ వున్న విజ్ఞాన మంతటిపైనా యితని

కెక్కువ మక్కువవుండేది. జ్ఞానవిపాసులైన వారందరినీ యితడు తన సోదరులుగా భావించేవాడు.”

కేవల విద్యాపంతుడు గ్రంథాలయాన్ని చక్కగా నడుపగల డనుకోడానికి వీలులేదు. గ్రంథవరణం, క్రానుగోలు, పత్రికలపని, ప్రవేశ పట్టీలవ్రాత, గ్రంథ వర్గీకరణమూ, జాబితాలను సిద్ధపరచ డమూ, గ్రంథప్రచారసాధనాల అవలంబనా, ఆచూకీపని, వాఙ్మయ సూచికల తయ్యారీ-నేకరణాలు, బీరువాల అమర్నూ, అట్టకట్టు విధా నమూ మొదలైన నిత్య నిర్వహణానికి సంబంధించిన సమస్యల పరిజ్ఞానంలేక నేటి గ్రంథభాండాగారిబ్రతుకు తెల్లవారడంకష్టం. పైన చెప్పిన విషయాలలో పరిశ్రమకు పూనేడానికిముందు ఒక్కొక్క విషయంలో అంతకుముందుజరిగిన కృసినిగురించి తెలుసుకోవడ మవసరం. లేకుంటే ప్రతియొక్కరూ తప్పులుచేసి దిద్దుకోవడంతో వారి కాలమూ, శక్తియుక్తులూ చాలా వ్యర్థమవుతాయి. ఎందరో అనుభవశాలురు చాలా సంవత్సరాలు పాటుబడి సంపాదించిన జ్ఞానం మనకొరకు క్రోడీకరింపబడి సిద్ధంగావుంది. దీనినే గ్రంథాలయ పాఠ శాలలు మనకు నేర్పుతూ వున్నవి. దీనిని గ్రహించినతర్వాత పనికి పూనుకునేవారి గ్రంథాలయసేవ చక్కని ఫలితాలను ప్రసాదించ గలుగుతుంది. తామునేర్చిన సిద్ధాంతాలను ఆచరణలోపెట్టి, వీటి ఫలి తాలను జాగ్రత్తగా పరిశీలించి, తమ అనుభవాలను తోడిగ్రంథా లయ సేవకులకు తెలుపుతూ, వారి అనుభవాలను తాము తెలుసు కొంటూ గ్రంథభాండాగారులు తమపనిని దక్షతతో సాగించవచ్చు. ఈ పరస్పర అనుభవపరిశీలనకు గ్రంథాలయ మహాసభలు మంచి సాధనాలు.

ఈపరిశీలనకార్యాన్ని ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలద్వారానూ, పత్రి కాప్రకటన ద్వారానూ సాగించవచ్చు. కాని విషయం తెలిసినవా రొకచోట చేరి ముఖాముఖిని సమస్యలను చర్చించి నిర్ణయాలు

చేయడం మంచిది. ఇది సులువైనవిధానంకూడ. కనుకనే కొంత కాలంగా ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ మహాసభల నిర్వహణంలో క్రొత్త మార్పొకటి ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది.

ప్రచారసాధనాలలో మిక్కిలి విలువగల ప్రదర్శనంతోపాటు మహాసభ కంగములుగా మూడుశాఖాసమావేశముల నేర్పాటుచేసి ఆయావిషయాలలో ప్రవీణులైనవారిని వీటికధ్యక్షులుగా ఎన్నుకొని ప్రతిసమావేశంలోను ఆయావిషయాలకు సంబంధించిన వ్యాసాలను- సిద్ధాంతానుభవముల ప్రతిపాదించువానిని - చదివించి చర్చచేయుటకు నిర్ణయాలు జరిగినవి. వాగ్రూపమైన ఉపన్యాసాలు కాలక్షేపాలుగ మారడమూ, వ్రాతపూర్వకమైన వ్యాసాలు విషయసమన్వితాలై మహాసభల సంచికల ప్రకటనముద్వారా సభలకు హాజరు కాజాలని వారికికూడా ఉపకరించడమూ గమనించి, ప్రతియొక్కరూ తాముపన్యసింపదలచినవిషయాలను వ్రాసి ఆయాశాఖాసమావేశాలలో చదివేటట్లు నిర్ణయం జరిగింది. ఈశాఖాసమావేశాల ఆశయాలునుగురించి నాడు మదరాసు యూనివర్సిటీ గ్రంథాలయ భండాగారి*గా వున్న రావుసాహెబ్ (ప్రస్తుతం డాక్టరు)యస్. ఆర్. రంగనాథన్ ఎం. ఏ., ఎల్. టి., ఎఫ్. ఎల్. ఏ. గారు ౨౩ వ ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ మహాసభకు పంపిన సందేశములో యిట్లు వివరించారు.

“౧. ప్రచారశాఖ: ఇది ప్రజాసామాన్యం దృష్టిని గ్రంథాలయాలవైపుకు మరల్చడానికై యేర్పడినట్లెంచుచున్నాను. ఈ శాఖలో మీరు గ్రంథములయు గ్రంథాలయములయు ప్రయోజనాలను వివరించే ఉపన్యాసాల నేర్పాటు చేస్తారని విశ్వసిస్తున్నాను. ప్రతిపాదనలకు అందుబాటులో వుండేలాగు ధర్మగ్రంథాలయాలనూ, గ్రంథప్రచారకేంద్రాలనూ విరివిగాస్థాపించి నిర్వహించవలసిన విధి స్థానిక సంస్థలపైవుంది. కాబట్టి మనసభ్యులందరికీ ఈశాఖయొక్క సందేశం చెవుల బట్టుతుందని ఆశిస్తున్నాను.

* ప్రస్తుతం ఢిల్లీ విశ్వవిద్యాలయంలో గ్రంథాలయ శాస్త్రాచార్యులు, ఇండియన్ లైబ్రరీ ఆసోసియేషన్ అధ్యక్షులు.

౨. నిర్వహణకాళి * : ఇది కేవలం గ్రంథభాండాగారమున సంబంధించినది. కాబట్టి భాండాగారుల అన్నివిధులను సంబంధించిన సంగతులనూ యీ మాత్రాలో చర్చించవచ్చు. ఈకాళివిషయము జరుగదగినవని చాలావుంది. వీరినన్ని గ్రంథాలయాలు చేపట్టదగిన పట్టికచణపద్ధతి మన సమస్యలో మొదటిది. పట్టికరచన మనేది ప్రత్యేకశిక్షణను పొంది ప్రనుచేసే స్వభావము, విమర్శనాబుద్ధి కలవారికి మాత్రమే సాధ్యమైనదిగా యేర్పడింది.

పుస్తకాల బాబితా నిబంధనలు (Catalogue code) మరయొకసమస్య. ఈవిషయంలోకూడా యీకాళి చేయదగిన పని చాలావుంది.

భారతీయవిజ్ఞానవిషయాలపై పుస్తకాల బాబితాలు, రిఫరెన్స్ పుస్తకాలప్రశ్న మూకటి. వీటినితయారుచేయడానికి దేశసాంప్రదాయాలను గురిచేసిన భారతీయులు మాత్రమే పనికివస్తారు. 'అమాత్రీ గ్రంథాలయం, బాల్యయామాచికాలయం బాల్యయ సూచిక'(Bibliography of reference books and bibliographies) అనే పుస్తకంద్వారా యీవిషయంలో నాకృషి ప్రారంభమయింది. నానం చేయవలసిన మహాకాగ్రంథంలో ఇది అమలమత్ర ప్రయత్నమే.

౩. వయోజన విద్యకాళి : వయోజనవిద్యకాళి కాగ్య క్రి మం తూ డా తర్క్కువ ప్రయాసకరమైనదిగా వుండదు. ఎందువల్లనంటే, బోధనలనుమాత్రమే గాక విద్యార్థులను సహితం సంపాదించడానికి, వయోజనలను పుస్తకాలపైపున ఆకర్షించడంతోసాటు వారి కవనగమైన గ్రంథాలను తెలుగు చేయడానికి, స్థానిక సంస్థల కీవిషయంలో అభిరుచిని కల్పించడమేగాక, యేలాటి ప్రయత్న నప్టంగానీ కలుగని పద్ధతితో ప్రభుత్వ సంబంధం కలది, ఇతరమైనవి-అన్ని యేజీ స్త్రీల శత్రుత్వాహలను కూడదీయడాని కనుజైన మార్గాలను, సాధనాలను మీ రనేషించవలసియుంటుంది."

పైన సూచించిన ప్రయోజనాలను సాధించడానికి మహాసభ లకు గ్రంథాలయాలకార్యకర్త లధికసంఖ్యలో హాజరై, గ్రంథాల యాల అనుదినసమస్యల నచ్చట చర్చించడాని కనుకూలాలు యొక్కు వగా వుండాలి. గ్రంథాలయాలన్నింటిలోనూ నుశిషితులైన భాండా గారు లేర్పడి వీరికి తమధర్మాన్ని సక్రమంగా పరిపాలించాలనే కృతూ హలం అధికంగావుండాలి. దీనికితగిన వాతావరణాన్ని ఉద్యమ నిర్వా

* మొదట దీనికి సాంకేతిక కాళియని పేరుపెట్టినాము. కనుక కేవలం సాంకేతిక సమస్యలకు సంబంధించిన ప్రస్తావనమాత్రం యిందులో వుంది.

హనులు స్వస్థించారు. ఇందువలన మీరు నిరంతరాంతరము సాగించారు. ప్రభుత్వం మీమీదనులను పాటించి ఉద్యమం భిన్నానికి చేయూత నిచ్చింది. ప్రజలు కూడా తమనికాసానికి కానిభూతమైన ఉద్యమాలలో ఆగ్రహమును పోషించే గ్రంథాలయోద్యమాభివృద్ధికి పూనుకోవాలి.

గ్రంథాలయ మహాసభలకు గ్రంథాలయ కార్యకర్తలతో పాటు జనసామాన్యమూడ నచ్చేటట్లుచూడడం మహాసభల నిర్వాహకుల విధి. సమైక్యతకు సకలంలో వెలునడపు. అందరికీ యిది పేరువు. కనుక ఉద్దేశం ఉత్సాహం ఉన్నవారుకూడ సభలకు హాజరుకొంటుంటే మంచిది. కనుక యెచ్చటెచ్చట గ్రంథాలయాలన్నవో పోయి యింటి భోగిలను పేరించి కనీసం పదిదినముల గడువుండగనే అన్నింటికినీ ప్రత్యేకముగా ఆహ్వానాలను పోస్టుద్వారా పంపడమవసరం. దీనిమూలంగా కొంతసామ్మఖర్చేనా నిర్వాహకులు నమోదయ్యారు. ఇది మహాసభలను నడుపువారు చేయదగిన ముఖ్యవిధి. గ్రంథాలయాలతోపాటు మహాసభలుజరిగే రాష్ట్ర, జిల్లా, తాలూకా, నగర గ్రంథాలయసంఘాల కార్యకర్తలనూ, ఆయాప్రాంతాలలోని ప్రముఖులైన ఉద్యమంభిమానులనూ మహాసభల కాన్వేనించడమవసరం. మహాసభలుజరిగే చుట్టుముట్టు గ్రామాలలోని పెద్దలను ప్రత్యేకంగా ఆహ్వానిస్తూ జనసామాన్యానికింతకు సర్వసాధారణమైన ఆహ్వానాన్ని గోడ పత్రికలు, కరపత్రముల మూలకంగానూ, టమటమం ద్వారానూ, 'మెకాఫోను' * మూలంగానూ అందజేయాలి.

అందుచే ఆహ్వానించడంతో తృప్తిపడి లాభంలేదు. మహాసభకు నచ్చేవారి హాకర్నించగలిగిన ఉపన్యాసాలకూ, ప్రదర్శన

* డింజెంటుతిరిగి వార్తలు వస్తూ చెప్పడాని రుపయోగించే లాడ్ స్పీకర్ గొట్టమువంటి పనిముట్టు.

విశేషాలకూ, వైజ్ఞానిక కార్యక్రమాలకూ కొంతసమయం, ధనంకూడా వెచ్చించాలి. నిర్వహణసమస్యలు భాండాగారులకు తప్ప రుచించవు. గ్రంథాలయసంబంధమైన ప్రదర్శనాలు గ్రంథాలయకార్యకర్తలతో పాటు ఇతరులకుకూడ కొందరికి ఉత్సాహాన్ని కల్పించినా, మహాజనాని కనుకూలించేటటువంటిన్నీ, వారి నిత్యజీవితానికి సంబంధించినటువంటిన్నీ వివిధవిషయాలకు సంబంధించిన ఆకర్షణీయమైన ప్రదర్శనాలను యేర్పరచడం ద్వారా వారికుపకరించే సంగతులను బోధపరచడానికి అవకాశాలను సమకూర్చడం జరుగుతుంది. గ్రంథాలయోద్యమాదర్శం వాయువు, నీరు, సూర్య చంద్రుల తేజస్సులబాజ్ఞానంకూడా సర్వజనులకూ సులభంగానూ, విధిగానూ అందువలెటూలో వుండాలనేవిషయం ఆచరణకు వస్తుంది.

మహాసభలు జరపడం ఒకయెత్తు. వీని వివరాలనుపత్రికలలో విరివిగా ప్రకటించేలాగుచూడడం మరియొకయెత్తు. సభలకుముందూ తర్వాతకూడా సభావృత్తాంతాలు పత్రికలలో యెంత యెక్కువగా ప్రకటితమయితే అంతప్రయోజనముంటుంది. సభలకు రాజాలని అనేకులకు అచ్చట జరిగిన సమాచారాలు తెలుస్తాయి. ఇందుమూలంగా ప్రచారానికి మంచి దోహదం లభిస్తుంది. కనుక మహాసభలు జరిగినప్పుడల్లా వీటివృత్తాంతాలను వీలైనన్ని పత్రికలలోకి యెక్కించే ప్రయత్నం నిర్వాహకులు చేయాలి. తెలుగుపత్రికలతో పాటు ఇంగ్లీషుపత్రికలకూ, మహాసభ విస్తృతినిబట్టి ప్రాంత ప్రాంతాల పత్రికలకూ, ముఖ్యంగా గ్రంథాలయసంబంధంగా వెలువడే దేశంలోని అన్ని పత్రికలకూ, వాటివాటికిగల అవకాశాలనుబట్టి విపులంగానూ సంగ్రహంగానూ సభ పూర్తియవుతూనే వార్తలను పంపడం మహాసభల నిర్వాహకుల ధర్మం. ఈపని చక్కగాజరగడానికి సమర్థులైనవారిచేత సభ జరిగేసమయంలో రిపోర్టులు తయారుచేయించడమవసరం.

మహాసభలలో చేసే తీర్మానాల విషయంలోకూడ కొన్ని అసందర్భాలు జరగడం మామూలయింది. కాంగ్రెసువంటి పెద్దపెద్ద సంస్థల మహాసభలలో తీర్మానములపై పూర్తిచర్చలు జరిగినా, తక్కినవాటిలో కట్టకడపట యెవరోవాకరులేచి తీర్మానాలను గడగడ చదివి ముగించడం జరుగుతూవుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు తీర్మానాలలోని విషయాలుకొన్ని సభికులకు సరిగా తెలియనుకూడ తెలియవు. విషయనిర్ణయసభలలో పాల్గొనడానికి మహాసభప్రతినిధులందరికీ అవకాశముండదుగనుక మహాసభముగింపు సమావేశంలో ప్రవేశపెట్టే తీర్మానాల నన్నింటినీ చర్చజరిగినా జరగకపోయినా విపులీకరించడమవసరం. లేకుంటే యీతీర్మానాల కర్తముండదు. ఇంకొక విషయమేమంటే తీర్మానాలను సభముగిసినతర్వాత వీలైనంత త్వరలో అందజేయవలసిన వారికిపంపి తగుచర్య తీసుకోవడం తప్పనిసరిగాచేయాలి. ప్రభుత్వంవారికి పంపవలసినవానిని ఆయా శాఖలకున్నూ, వ్యక్తిగతంగా చేర్చవలసిన వానిని విడివిడిగానున్నూ తపాలాద్వారా అందజేసి సమాధానములనురాబట్టే ప్రయత్నాన్ని మహాసభలకు బాధ్యతవహించే సంఘాలు * చేయాలి. ప్రజాసామాన్యాన్ని ప్రబోధించే పుద్గేశంతో చేయబడ్డ తీర్మానాలను ప్రత్యేకమైన ప్రకటన (Statement) ల ద్వారా పత్రికల కెక్కించాలి. గ్రంథాలయాల నుద్దేశించిచేసేతీర్మానాలను విడివిడిగా గ్రంథాలయాలకు చేరేలాగు చూడగలిగితే చాలా ప్రయోజనముంటుంది. మహాసభలసంచికలలో యీతీర్మానాలను పూర్తిగా చేర్చినా యివి అందరికీ చేరవుగనుకనూ, వీటి ప్రకటన ఆలస్యంగా జరుగుతుందిగనుకనూ యీలోపలనే పైపనులను వెంటవెంటనే పూర్తిచేయడ మవసరం.

* ఆహ్వానసంఘములు మహాసభ యేర్పాటులవరకే బాధ్యతవహిస్తాయి. ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ మహాసభలకు ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘమున్నూ, జిల్లా, తాలూకా గ్రంథాలయ మహాసభలకు ఆయా జిల్లా, తాలూకా గ్రంథాలయసంఘములున్నూ పూర్తిబాధ్యత కలిగివుంటాయి.

గ్రంథాలయవారం

గ్రంథాలయాలను స్థాపించడం మొకయెత్తు. ఇవి ప్రజలకు క్రమంగా ఉపయోగించేటట్లు చేయడం మొకయెత్తు.

ఏవో పుస్తకాలను, పత్రికలను ఒకచోటచేర్చి అడిగినవారికి ఉన్న గ్రంథాలనూ, పత్రికలనూ యిచ్చి పుచ్చుకొనడంతో గ్రంథాలయాలపని తీరినట్లుచూచుకోవడం మనకు పరిపాటయింది. ఈ అభిప్రాయం చాల పొరపాటని నేటి మన గ్రంథాలయాల సీతియే చెప్పక చెపుతూ వుంది. ప్రజల ఉపయోగాన్ని ఉద్దేశించి ప్రత్యేకంగా సేకరించిన గ్రంథాలను, పత్రికలను తరచు ప్రజలదృష్టికి తేవలసిన విధి గ్రంథాలయ కార్యకర్తలపై వుంది. ఈ కృషి నిరంతరాయంగా జరిగినప్పుడే ప్రజలు హెచ్చుగా గ్రంథాలయాలను ఉపయోగించడం సంభవిస్తుంది. అప్పుడే 'అధ్యయనంకొరకు పుస్తకాలు', 'అందరికీ పుస్తకాల'నే గ్రంథాలయ సూత్రాలు అక్షరాలా అమలుజరగడాని కవకాశముంటుంది.

గ్రంథాలయాల సంబంధంగా వీటి విషయమై ప్రజలలో ప్రచారంచేసే నిమిత్తం జరిగే కృషిని ఆంగ్లంలో 'ప్లబ్లిసిటీ వర్క్' అంటారు. గ్రంథాలయోద్యమంలో ఉచ్చదశ నందుకొన్న అమెరికా వంటి దేశాలలో గ్రంథాలయ నిర్వహణంలో ప్లబ్లిసిటీ కార్యక్రమానికెంతో ప్రాముఖ్యత వుంది. దేశవ్యాప్తంగా గ్రంథాలయాల అభివృద్ధికై కృషిచేసే అమెరికాదేశ గ్రంథాలయ సంఘంవారు ప్లబ్లిసిటీ పనికి ప్రత్యేక శాఖను నిర్వహిస్తున్నారు. ఏటేటా జరిగే గ్రంథాలయ వార్షికసభలలో యీ కార్యక్రమంలో ప్రవీణులైనవారితో 'ప్లబ్లిసిటీ రాండుటేబిల్' సమావేశాలను వీరు సాగిస్తున్నారు. దేశం మొత్తంపై

జరిగే యీ కార్యక్రమంతో అచ్చటి గ్రంథాలయ ప్లబ్లిసిటీ కార్యం ఆగడంలేదు. న్యూయార్కు వంటి పెద్ద నగరాలలోని ముఖ్య గ్రంథాలయాలన్నీ పెద్దజతలపై ప్రత్యేకోద్యోగులను నియమించి వారి సలహాలతో ప్లబ్లిసిటీ కార్యక్రమాలను నడుపుతూ వున్నవి.

ప్లబ్లిసిటీ ప్రయోజనాలు

ఇతర వ్యాపారరంగాలలో వలెనే గ్రంథాలయ కార్యక్రమంలో కూడ ప్లబ్లిసిటీ చక్కని ఫలితాలను సమకూర్చగలగడం వలననే యీ కార్యక్రమాన్ని చేపట్టినచోట్ల గ్రంథాలయాలు ప్రజల కెంతో ఉపయోగిస్తూ వున్నవి. జనసామాన్యంలో గ్రంథాలయాల ఉపయోగాలను గూర్చిన విజ్ఞానమెంతో దీనిద్వారా ప్రచారమవుతూ వుంది. గ్రంథాలయాల ఉత్కృష్టత సీ ప్రచారం లోకానికంతా చాటుతూ వుంది. దేశదేశాలలో గ్రంథాలయోద్యమ మెట్లభివృద్ధి కరంగా సాగుతున్నదీ యీ కార్యక్రమంద్వారా ప్రజలకు బాగా తెలుస్తూ వుంది. గ్రంథాలయాలు హెచ్చు ఉపయోగంలో వుంటే వచ్చే ప్రయోజనాలను, గ్రంథాలయాలు సరిగా ఉపయోగపడని కారణంచేత కలిగే నష్టాలను గురించి యీ కార్యక్రమం ప్రజలకు వివరిస్తూ వుంటుంది. లేని తావులలో గ్రంథాలయాలను పెట్టడానికీ, ఇవి సరిగా జరగనిచోట్ల వీటిని క్రమబద్ధం చేయడానికీ ప్రజల సహాయాన్ని సంపాదిస్తుంది. ఈ విధంగా దేశం మొత్తంపైన జరుగదగిన పని సీ కార్యక్రమం తీరుస్తుంది. దీని బాధ్యతను గ్రంథాలయోద్యమ వ్యాప్తికొరకై కృషిచేసే గ్రంథాలయ సంఘాలు వహిస్తాయి. దేశం మొత్తంపైన జాతీయ గ్రంథాలయ సంఘము, రాష్ట్రాలలో రాష్ట్రీయ గ్రంథాలయ సంఘాలు, తాలూకాలలో తాలూకా గ్రంథాలయ సంఘాలు, నగరాలలో నగరగ్రంథాలయ సంఘాలు ఉమ్మడిగా జరుగదగిన ప్రచారకార్యన్ని సాగిస్తాయి. ఈ ఉమ్మడి కార్యక్రమాన్ని

జరిగే యీ కార్యక్రమంతో అచ్చటి గ్రంథాలయ పబ్లిసిటీ కార్యం ఆగడం లేదు. న్యూయార్కు వంటి పెద్ద నగరాలలోని ముఖ్య గ్రంథాలయాలన్నీ పెద్దజతలపై ప్రత్యేకోద్యోగులను నియమించి వారి సలహాలతో పబ్లిసిటీ కార్యక్రమాలను నడుపుతూ వున్నవి.

పబ్లిసిటీ ప్రయోజనాలు

ఇతర వ్యాపారరంగాలలో వలెనే గ్రంథాలయ కార్యక్రమంలో కూడ పబ్లిసిటీ చక్కని ఫలితాలను సమకూర్చగలగడం వలననే యీ కార్యక్రమాన్ని చేపట్టినచోట్ల గ్రంథాలయాలు ప్రజల కెంతో ఉపయోగిస్తూ వున్నవి. జనసామాన్యంలో గ్రంథాలయాల ఉపయోగాలను గూర్చిన విజ్ఞానమెంతో దీనిద్వారా ప్రచారమవుతూ వుంది. గ్రంథాలయాల ఉత్కృష్టత నీ ప్రచారం లోకానికంతా చాటుతూవుంది. దేశదేశాలలో గ్రంథాలయోద్యమ మెట్లభివృద్ధి కరంగా సాగుతున్నదీ యీ కార్యక్రమంద్వారా ప్రజలకు బాగా తెలుస్తూ వుంది. గ్రంథాలయాలు హెచ్చు ఉపయోగంలో వుంటే వచ్చే ప్రయోజనాలను, గ్రంథాలయాలు సరిగా ఉపయోగపడని కారణంచేత కలిగే నష్టాలను గురించి యీ కార్యక్రమం ప్రజలకు వివరిస్తూ వుంటుంది. లేని తావులలో గ్రంథాలయాలను పెట్టడానికీ, ఇవి సరిగా జరగనిచోట్ల వీటిని క్రమబద్ధం చేయడానికీ ప్రజల సహాయాన్ని సంపాదిస్తుంది. ఈ విధంగా దేశం మొత్తంపైన జరుగదగిన పని నీ కార్యక్రమం తీరుస్తుంది. దీని బాధ్యతను గ్రంథాలయోద్యమ వ్యాప్తికొరకై కృషిచేసే గ్రంథాలయ సంఘాలు వహిస్తాయి. దేశం మొత్తంపైన జాతీయ గ్రంథాలయ సంఘము, రాష్ట్రాలలో రాష్ట్రీయ గ్రంథాలయ సంఘాలు, తాలూకాలలో తాలూకా గ్రంథాలయ సంఘాలు, నగరాలలో నగరగ్రంథాలయ సంఘాలు ఉమ్మడిగా జరుగదగిన ప్రచారకార్యన్ని సాగిస్తాయి. ఈ ఉమ్మడి కార్యక్రమాన్ని

సర్వసాధారణ ప్రచారమని చెప్పవచ్చును. అంగ్లంలో దీనిని 'జనరల్ పబ్లిసిటీ' అంటారు. దీనిద్వారా ప్రజలలో గ్రంథాలయ సంబంధమైన మానసిక పరిణామ మొకటి కలుగుతుంది. ఊరూర గ్రంథాలయాలుండాలనే విషయం వీరి మనసు కెక్కుతుంది. తద్వారా చాల వట్టి గ్రంథాలయాలు బయలుదేరడం సంభవిస్తుంది.

దీనికి తరువాత జరుగదగిన పని మరికొంత వుంది. ఇది వ్యక్తిగత ప్రచారం. దీనిని ప్రతి గ్రంథాలయమూ అవలంబించాలి. ఇది ఎంత వ్యాప్తిలోవుంటే గ్రంథాలయ మంత ఉపయోగంలోకి వస్తుంది. నిత్యనూతనాలైన శాస్త్రీయపద్యములతో దీనిని సాగించిననాడు గ్రంథాలయంలోని ప్రతి పుస్తకానికీ తన చదువరి, సంఘంలోని ప్రతి వ్యక్తికీ తన గ్రంథమూ లభించి పుస్తకాలకు పాఠకులకు మధ్య ఉత్తమమైనట్టిన్ని, ఉపయుక్తమైనట్టిన్ని సంబంధం కుదురుతుంది. దీనిమూలంగా గ్రంథాలయం ఉనికి సారకమౌతుంది. వ్యక్తిగతంగా ఒక్కొక్క గ్రంథాలయమూ సాగించే ప్రచారం ద్వారా ఆ గ్రంథాలయంలోని పుస్తకాలు వగైరా సాధనాలు ప్రజలకు వల్లడికొవడం, వారి కవసరమైన భోగట్టా లభించడం, ప్రజలలో గ్రంథాలయంపట్ల ఆదరాభిమానాలు పెరిగి తద్వారా గ్రంథాలయానికి ఆర్థికాధి సహాయాలు లభించడం జరుగుతుంది.

ప్రచార సాధనాలు

సర్వసాధారణ ప్రచారానికి సిసిమాలు, రేడియోలు, పత్రికలు, ఉపన్యాసాలు, ప్రదర్శనాలు హెచ్చుగా తోడ్పడతాయి. వీటికి తోడు మన ఆంధ్రదేశంలో జాతీయమైన కార్యక్రమా మ్నైకదానిని ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘ స్థాపకులు శ్రీ అయ్యంకి వెంకటరమణయ్యగారు కనిపెట్టి ప్రచారంలోకి తెచ్చినారు. ఇదే గ్రంథాలయ యాత్ర. నిర్ణీత కార్యక్రమం ప్రకారం ఒక దశం గ్రామాలవెంట

బయలుదేరి రోజుకు రెండుశతాబ్దాలలో గ్రంథాలయ ప్రచారం సాగిస్తూ గొప్ప ప్రబోధాన్ని ప్రజలలో చేయడాని కీసాధనాన్ని ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘం అప్పుడప్పుడు ఉపయోగిస్తూ వచ్చింది. గ్రామాలలో గ్రంథాలయాల స్థాపనకూ, పునరుద్ధరణకూ, అభివృద్ధికి యీ కార్యక్రమం బహుచక్కగా ఉపయోగపడుతుంది.

వ్యక్తిగతంగా ఒక్కొక్క గ్రంథాలయమూ సాగించే ప్రచారానికి గ్రంథపట్టికలు, సమాచార పత్రికలు, చిత్రపటాలున్న చిరు పోత్రాలు, కరపత్రాలు, గోడపత్రికలు (పోస్టర్లు), వార్షికోత్సవాలు, ప్రేక్షకనిశలు, గ్రంథాలయ సప్తాహాలు ముఖ్యమైన సాధనాలు.

గ్రంథాలయవారం ఉపయోగాలు

సాధారణ ప్రచారంలో గ్రంథాలయ యాత్రవలెనే వ్యక్తిగత ప్రచారంలో గ్రంథాలయవారం హెచ్చు ప్రయోజనాన్ని కలిగిస్తుంది. వరుసగా వారందినాలు వివిధరకాల కార్యక్రమాన్ని యోర్పాటుచేసి ప్రజలలో పెద్దనందడినిచేసి ప్రబోధంతోపాటు విజ్ఞానాన్ని ప్రజలలో వ్యాపింపజేస్తూ వారి సానుభూతిని, సహాయాన్ని సంపాదికచడాని కీ కార్యక్రమ మెంతో ఉపకరిస్తుంది. ప్రజానీకం దృష్టిని గ్రంథాలయం వైపుకు మరల్చడానికీ, గ్రంథపాఠకుల సంఖ్యను పెంచడానికీ, తేలిక పారు పుస్తకాలనుండి గట్టి పుస్తకాలవైపుకు, తక్కువరకం గ్రంథాల నుండి ఉత్తమ తరగతి గ్రంథాలవైపుకు వీరి దృష్టిని మరల్చడానికీ, కాలక్షేపపు చదువులనుండి ఉపయుక్త పఠనంవైపుకు వీరిని త్రిప్పు డానికీ, ఉద్దేశరహితంగా సాగే చదువులను తమతమ ఉద్యమాలకూ వృత్తులకూ ప్రవకరించే చదువులుగ మార్చడానికీ అనుకూలమైనకార్య క్రమాన్ని యీ సందర్భంలో చేపట్టవలసిన అవసరమెంతో వుంది. ఈపని సవ్యంగా జరగాలంటే గ్రంథాలయంలోని వివిధ విషయాలను గూర్చిన ప్రముఖ గ్రంథాలలోని సంగతులను సమర్థులైనవారు ప్రజ

లకు తెలియజెప్పాలి. ఆయా గ్రంథాలను చదువుటద్వారా ప్రజలకు కలిగే ప్రయోజనాలను ఉపన్యాసకులు వివరించాలి. గ్రంథాలయంలో నున్న పుస్తకాలలోని సంగతులను గూర్చియే ఉపన్యాసాల నేర్పాటు చేయడం పబ్లిసిటీకి యెక్కువ ప్రయోజనకారి. చదువులు నేర్వని ప్రజాసామాన్యంలో విజ్ఞాన ప్రచారానికి 'సాయపడే' విషయాలకు కొంత స్థానమిచ్చినా, గ్రంథాలయంలోని ప్రతి పుస్తకాన్నీ కనీస మొకరైసా ఉపయోగించుకొనేలాగు చేయడాని కనుకూలించే కార్యక్రమానికి ప్రాధాన్యత వుండేలాగు చూడాలి.

ఉపన్యాసాలతో ప్రజలలో ఉత్సాహాన్ని రేకెత్తించి ఘోర కుంటే ప్రచార కార్యక్రమం ఫలించదు. 'మనవిధి మనంచేశాం. ఫలితం ప్రసక్తి మనకక్కరలేద'నే కర్మయోగ సిద్ధాంతాన్ని దీని కన్వయంచేయరాదు. ముం దెన్నడోకాక అప్పటికప్పుడే ప్రచారం యొక్క ఫలితం సత్యక్షంకావాలి. లేకుంటే కార్యక్రమంలో యెక్కడో లోపమున్నట్లు గ్రహించి దీనిని తొలగించే ప్రయత్నం చేయాలి.

ప్రత్యక్ష కార్యక్రమం

గ్రంథాలయానికి కావలసిన పుస్తకాలను, పత్రికలను, బీరు వాలు వగైరాసామగ్రిని, ఇతర అవసరాలకు కావలసిన ధనాన్ని సేకరించడం, బాకీచందాలను వసూలుచేయడం, క్రొత్తచందాదారులను పాఠకులను చేర్చించడం, చాలాకాలంనుండి పాఠకులదగ్గర నిల్వ వుండి పోయిన పుస్తకాలనుగాని పోగొట్టినవాటి విలువలనుగాని వసూలు చేయడం, శిథిలమైన గ్రంథాల మరమ్మత్తుకు వాటికిబదులు నూతన గ్రంథాల సేకరణకు ఏర్పాటుచేయడం, గ్రామం లేక పట్టణంలోని అభిమానులను కలుసుకొని వారికి గ్రంథాలయావసరాలను వివరించి వారి సాయాన్ని కోరడం, అవసరమున్నచోట్ల భవననిర్మాణానికి,

పెంపుకు, మరమ్మతు వగైరాలకు కావలసిన ధనాన్ని సేకరించడానికి ప్రయత్నించడం గ్రంథాలయ వారోత్సవ సమయంలో చేపట్టదగిన పనులు. గ్రంథాలయ నిర్వహణలోగల లోపాలకు సరిదిద్దుకొని, నిత్యవిధులు నిర్విఘ్నంగా కొనసాగడానికి కావలసిన అవసరాలను గుర్తువాసుకొని, చేపట్టదగిన నూతన కార్యక్రమాలను నిర్వహించుకొని, యూయన్నింటికీ కావలసిన సాధనాలకు సంపాదించే ప్రయత్నం కూడ యూనందర్శంలో చేయదగినదే.

కార్యక్రమాలలో తమ గ్రంథాలయం ఆదర్శంగా పనిచేయాలనే తహతహ ఉన్ననాడు గ్రంథాలయవారం ప్రయోజనకారిగా పరిణమించడానికి ఆలోచనలు పుట్టుక వస్తాయి. దేశదేశాలలో జరుగుచున్న ప్రచారపద్ధతులను తెలుసుకొంటూ, యిందులో మన కనుకూలించే వాటిని గ్రహించి మన పరిస్థితుల కనుగుణమైన కార్యక్రమాలకు మన మేర్పాటు చేసుకోవచ్చు.

ఉపన్యాసాలు, ప్రదర్శనలు, విజ్ఞానగోష్ఠులు, రకరకాల వినూద కార్యక్రమాలు, గ్రంథాలయాలు ప్రజల కాలక్షేపానికీ, సమాచార సేకరణకూ, ప్రబోధానికీ ఉపకరిస్తాయని ఆచరణపూర్వకంగా ఋజువు చేస్తాయి. ఈవివిధ కార్యక్రమాలనన్నింటినీ గ్రంథాలయవారం సందర్భంలో అనుకూలాన్ని బట్టి అనుసరించవచ్చు.

గ్రంథాలయ వార్షికోత్సవాలు

గ్రంథాలయ నిర్వహణలో పబ్లిసిటీ ఒక ప్రధానాంశం.

ప్రజాసౌకానికి గ్రంథాలయప్రయోజనాన్ని, ఒక్కొక్క గ్రంథాలయంలో గల అవకాశాలను తెలపడమే పబ్లిసిటీముఖ్యోద్దేశం. ఈగ్రంథాలయంలో పుస్తకాలువగైరా సాధనాలేమేమి యున్నవో, ప్రజలఅవసరాలనూ, కోరికలనూ తీర్చడానికి గ్రంథాలయ మొత్తవరకు పకరిస్తుందో పబ్లిసిటీద్వారా వెల్లడియాతుంది. చాలాగ్రంథాలయాలలోని పుస్తకాలు నిరుపయోగంగా వుండడంగానీ, వాటిలో కొన్నిమాత్రమే ఉపయోగింపబడడంగానీ జరుగుతున్నదంటే దీనికి కారణం సరియైనప్రచారం - గ్రంథాలయ సరిసితులను జనసామాన్యానికి తరచువెల్లడిచేసే పబ్లిసిటీవిధానం- అమలులో లేకపోవడమే.

గ్రంథాలయ నిర్వహణం వ్యాపారంవంటిది. వర్తకుడు తన సరుకులు బాగాఅమ్మకం కావడానికి తీసుకొనే ప్రతిచర్య గ్రంథభాండాగారి తనపుస్తకాలెక్కువగా ప్రచారం కావడం నిమిత్తం అవలంబించదగి యుంటుంది. పబ్లిసిటీ విధానాన్ని అమలుపరచడం ద్వారా గ్రంథాలయ నిర్వాహకులు తమవద్దగల సాధనాలను వెల్లడించడం, ప్రజల కవసరమైన భోగ్యుట్టా నందజేయడం, తమ కార్యక్రమానికి జనుల ఆమోదాన్ని పొందడం, తద్వారా వారిసహాయ సానుభూతులను రాబట్టడం జరుగుతుంది.

పబ్లిసిటీ కార్యక్రమం రకరకాలుగా వుంటుంది. సినీమాలు, రేడియోలు, పత్రికలు, ఉపన్యాసాలు, ప్రదర్శనాలమూలంగా పెద్దపెట్టున జరిగే సర్వసామాన్యమైన (జనరల్) ప్రచారపద్ధతి మొత్తంపైన గ్రంథాలయాల ఉపయోగాలనుగూర్చి ప్రబోధంచేస్తే, ఒక్కొక్క

గ్రంథాలయం గ్రంథపట్టికలు, సమాచారపత్రికలు, చిత్రపటాలున్న చిరుపొత్తములు, కరపత్రములు, గోడలపై అంటించిన పెదపెద పోస్టర్లు మొదలైనవాటిని ప్రకటించడం ద్వారా దాని ప్రయోజనాన్ని అధికతరం చేయడాని కునకరిస్తున్నది. వీటితోపాటు గ్రంథాలయ వార్షికోత్సవాలు, ప్రేక్షకనిశలు, గ్రంథసప్తాహాలు, గ్రంథాలయంలోపలా బయటూ జరిగే రకరకాల ప్రదర్శనాలు ప్రజలను గ్రంథాలయాల కాకర్షించడానికి చాలా తోడ్పడతాయి. కాని యీ అన్ని విధానాలకు సమర్థతతో నిర్వహించడానికి తగిన యోగ్యతనిర్వాహకులలో ప్రుతేనేతప్ప యివి సరియైన ప్రయోజనాన్ని ప్రసాదించలేవు.

వార్షికోత్సవాల ప్రయోజనం

గ్రంథాలయ వార్షికోత్సవాలు పలురకాలైన పబ్లిసిటీకార్యక్రమంలో చేరి యుండడం మాత్రమే గాక, ఒక విధంగా తక్కిన కార్యక్రమాలన్నిటికన్న వీటికి అధికమైన విలువ యుంటుందనే నిశ్చయం గ్రహించడ మనసరం. కారణం సంవత్సరం పొడుగునా జరిగిన విషయాలను సర్వజనులకూ తెలిపి, కార్యనిర్వహణంలో జరిగిన లోపాలోపాలను వివరించి, గ్రంథాలయం సాధించిన పనులు ఇంకా మిగిలియున్న విధులను ప్రజలదృష్టికి తెచ్చి, గ్రంథాలయావసరాలను తీర్చడానికి వారేమిచేయాలో వెల్లడిచేయడం సంభవిస్తుంది. మధ్యమధ్య జరిగే తక్కిన కార్యక్రమాలను చాలమంది గమనించకపోవచ్చు. కాని వార్షికోత్సవం ఉత్సాహంగా జరిగేటప్పుడు గ్రామాలలో గాని, పట్టణాలలోగాని చాలామందికి తెలుస్తుంది. కాబట్టి అధికసంఖ్యాకులైన జనం దీనిలో పాల్గొనడానికి వీలుంటుంది. ఉత్సాహంగా సాగే యీ ఉత్సవసమయంలో ప్రజలకు గ్రంథాలయాన్ని బాగా పరిచయం చేయవచ్చు. తద్వారా ప్రజల సహాయ సానుభూతుల నధికంగా సంపాదించడానికి అవకాశ మేర్పడుతుంది.

కార్యక్రమం

ఒక్కొక్క గ్రంథాలయం సితినిబట్టి వార్షికోత్సవాన్ని జరుప వలసివుంటుంది. ఉంబాచారంగా కార్యక్రమం సాగించి ధనం హెచ్చుగా ఖర్చుపెట్టి పనిని పూర్తి చేసే విధానం ప్రయోజన రహితంగా పరిణమించడం చూస్తున్నాం. ఉన్నవసతిలో పైన తెలిపిన ఉద్దేశం నెరవేరడానికిగల అవకాశాన్ని చక్కగా వ్రవయోగించుకోవడం గ్రంథాలయ నిర్వాహకుల విధి.

ఉపన్యాసాలు, వేడుకలు, వల్లసెటి పోస్టర్లు, వీటన్నింటినీ మించి సాంఘిక నివేదికల ప్రచురణ వార్షికోత్సవ కార్యక్రమంలో ముఖ్యమైన అంశాలు. ఇటీవల కొన్ని గ్రంథాలయాల వాగ్ కార్యక్రమ నిర్వహణానికి ప్రత్యేకంగా ఆహ్వానసంఘాల ఏర్పాటునుకూడ ప్రారంభించేశారు. స్థానిక పరిస్థితులనుబట్టి గ్రంథాలయ నిర్వహణంతో అధికంగా సంబంధంలేనివారిపై బాధ్యతపెట్టి ఉత్సాహంగా పని చేయించడాని కీపదతి ప్రయోజనకారిగా వుంటుంది. తక్కినచోట్ల పాలకవర్గాలే సహజంగా వార్షికోత్సవాలను జరిపే బాధ్యతను వహిస్తాయి.

అధ్యక్షనిర్ణయం సాధారణంగా ముందే జరుగుతుంది. ఈ సానానికి సమర్థులైనవారిని, స్థానిక ప్రజలలో ఉత్సాహం రేకెత్తించగలవారిని, వీలైనంతవరకు గ్రంథాలయోద్యమంతో ప్రత్యక్ష సంబంధమున్నవారిని, చక్కగా ఉపన్యాసం చెప్పగలవారిని యెంచుకోవడం మంచిది. ఉపన్యాసకులనుకూడ అప్పటప్పటికీ తయారుచేయడంకంటే ముందే వీరిని నిర్ణయించుకొని వీరు చెప్పవలసిన విషయాలనుకూడ తెలపడ మవసరం. స్వల్ప సమయంలో పలువుర ఉపన్యాసాల నేర్పాటుచేయడం, వీరొకరినుకరు విమర్శించుకొనడాని కవకాశ మివ్వడంమూలంగా వార్షికోత్సవాల ప్రధానో

దేశానికే భంగం కలుగుతుంది. ఉపన్యాసకు లెంతసేపు యేమి చెప్పినా శ్రోతలను పుస్తకాలవైపుకు త్రిప్పే ప్రయత్నం చేయాలి. గ్రంథాలయ ప్రయోజనాలను వారికి నచ్చజెప్పి తరచు వారు గ్రంథాలయాలకు వచ్చేలాగు ప్రోత్సహించాలి. గ్రంథాలయాన్ని ఉపయోగించుకొనేవారిలో ఉపయుక్తపఠనం వృద్ధికావడానికి దోహదం చేయాలి. గ్రంథాలయ నిర్వహణానికి ప్రతియొక్కరూ సాయపడేటట్లు ప్రబోధించాలి. సందర్భానుసారంగా వైజ్ఞానిక విషయాల ప్రసక్తి తెచ్చినా మొత్తంపైన పైనతెలిసిన సూచనలను గమనిస్తూ ఉపన్యాసకులు తమ ప్రసంగాలను సాగించాలి. ఈ సమయంలో ఇంతకు మించిపోతే అది అధిక ప్రసంగంగా పరిణమిస్తుంది. చాలా వార్షికోత్సవాలలో సందర్భశుద్ధి లేకుండానూ, గడబిడగానూ జరిగే ఉపన్యాసాలమూలకంగా వార్షికోత్సవాల మూలసిద్ధాంతానికి భంగం కలగడం మనం చూడవచ్చు. అధ్యక్షోపన్యాసంతప్ప తక్కిన ప్రసంగాలు సుదీర్ఘంగా వుండరాదు. ఉపన్యాసకులుకూడ యిద్దరు ముగురికంటే అధిక ముండడం బాగుండదు. ఉపన్యాసాల మధ్య శ్రోతల కల్లాసంగావుండేటందుకు చక్కగా పాడగలవారిచేత మంచి పద్యాలు, పాటలు వగైరాలు పాడించడం మంచిది. ఇవికూడ గ్రంథాలయాలకు సంబంధించినవిగావుంటే ప్రయోజన ముంటుంది. ఊరి పిల్లలతో యేవైనా చిన్నచిన్న నాటికలను, ఇతర వైజ్ఞానిక కార్యక్రమాలను యెర్పాటు చేయడంమూలంగా గ్రామంలో ఉత్సాహం బయలుదేరుతుంది. గ్రంథాలయ పక్షాన వ్యాయామ సంబంధంగానూ, విద్యావిషయకంగానూ పోటీల నేర్పరచి గెలిచిన వారికి ఈసమయంలో బహుమతులను పంచడం మంచిపద్ధతి. అనుకూలాన్నిబట్టి స్థానికంగావున్న కవులు, పండితులు, శిల్పులు మొదలైన ప్రజావంతుల సన్మానానికికూడ యిది చక్కని అదను. గ్రంథాలయంలోని పుస్తకాలనేరి బక చిన్న ప్రదర్శనాన్ని యేర్పరచడం

ద్వారా వార్షికోత్సవానికి వచ్చేవారిని వాటివైపుకు త్రిప్పవచ్చు. గ్రంథాలయ సంబంధమైన ప్రబోధవాక్యాలను సభాప్రాంగణంలో అచ్చటచ్చట వ్రేలాడగట్టడం చేయదగిన పనులలో మరొకటి. సభకు ముందు పూరిలోని బాలబాలికలు గ్రంథాలయగీతాలు పాడుకొంటూ, నినాదాలిస్తూ పూరంతా తిరిగిరావడంద్వారా గ్రామ స్థులకు చక్కని హెచ్చరిక జరుగుతుంది.

ప్రార్థనతో సభాకార్యక్రమం ప్రారంభ మౌతుంది. అధ్యక్షుని పీఠమెక్కించి కార్యకర్తలు స్వాగతవచనాలు చెబుతారు. ఈ సందర్భంలో అధ్యక్షులను సభవారి కెరుకపరడం జరుగుతుంది. తర్వాత సభాప్రారంభకులను నియమించినచోట వారిని పరిచయం చేయడమూ, వారుపన్యాసం చెప్పడమూ వుంటుంది. అప్పుడు అధ్యక్షుడు తన ప్రారంభోపన్యాసాన్ని చేస్తాడు. ఇందులో అధ్యక్షుడు తాను చెప్పదలచుకొన్న విషయాలను పూర్తిగా వివరిస్తాడు. తర్వాత కార్యదర్శి నివేదికను చదువుతాడు. గడచిన సంవత్సరంలో గ్రంథాలయం సాగించిన కార్యక్రమాన్ని, సంపాదించి ఖర్చుపెట్టిన మొత్తాలను యీ నివేదికలో కార్యదర్శి వివరిస్తాడు. గ్రంథాలయ నిర్వహణంలో యేర్పడ్డ చిక్కులను తెలిపి, వీటి నివారణకై కార్యవర్గవారు చేసిన ప్రయత్నాలను వెల్లడిస్తాడు. తాముపొందినసాయములను జాబితాలరూపకంగానూ పేరుగానూ యిస్తాడు. గ్రంథాలయానికి సహాయంచేసిన దాతలకు కృతజ్ఞతను తెలుపుతాడు. ముందుకు గ్రంథాలయం అభివృద్ధికరంగా నడవడానికి కావలసిన అవసరాలను పేర్కొంటాడు. వీటిని తీర్చేకొరకై విజ్ఞప్తి చేస్తాడు.

తర్వాత ఉపన్యాసాలు, వైజ్ఞానిక కార్యక్రమాలు మొదలవుతాయి. ఇవన్నీ పూర్తియైనతర్వాత చివరకు అధ్యక్షుడు కార్యదర్శి నివేదికను సమీక్షిస్తాడు. ఉపన్యాసకుల ప్రసంగాలలోని విశేషాలను సంగ్రహంగా చెబుతాడు. గ్రంథాలయనిర్వహణం అభి

వృద్ధికరంగా సాగేనిమిత్తం సహాయపడమని సభికులను హెచ్చరిస్తాడు. క్రొత్త సంవత్సర కార్యక్రమానికి దోహదంగా వుండేటందుకై సభలోనే కట్టాల చదివింపుకు, వాగ్దానాల ప్రకటనకు ఇది మంచి సమయం. ఇటీవల యీవిధానాన్ని చాలా గ్రంథాలయాల వార వలంబిస్తున్నారు. ఈవి పూరియైన తర్వాత అధ్యక్షులకూ, ఉపన్యాసకులకూ, వార్షికోత్సవసభ జయప్రదంగా జరగడానికి కారణభూతులైనవారందరికీ పేరుపేరున వందనాలను సమర్పించడంతో అధ్యక్షుడు సభను ముగిస్తాడు.

నివేదిక

వార్షికోత్సవ కార్యక్రమంలో తక్కినదంతా ఒకయెత్తూ, నివేదిక ప్రకటన మొకయెత్తూ. గ్రంథాలయ సేవనుగూర్చి, గ్రంథాలయ ప్రయోజనాన్నిగూర్చి ప్రజలకు తెలియజెప్పడమే నివేదిక ప్రధానోద్దేశం. కనుక నివేదికకాలంలో జరిగిన ముఖ్యవిషయాల నెన్ని ప్రజలకు రుచించేలాగు దీనిలోచేర్చాలి. నివేదికలు చేటభారతంలాగుంటే వినేవారికి వినుగుపుడుతుంది. అందువలన వీటిని వీలైనంత సంగ్రహంగా వుండేలాగు తయారుచేయాలి. ఒక్కొక్క పాఠకుడూ గ్రంథాలయంనుండి తడవకు యెన్ని పుస్తకాలను అరుపు తీసుకోవచ్చునో, వీటి నెంతకాల మతడు తనదగ్గర వుంచుకోవచ్చునో, ఎక్కువ గిరాకీగల పుస్తకాలు కావలసినప్పుడు లభించవు గనుక ముందుగా వీని నెట్లు రిజర్వ్ చేసుకోవచ్చునో, స్త్రీలశాఖ, బాలశాఖ, ఆచూకీశాఖ, పఠనాలయముల యేర్పాట్లు, పొరుగువారికి పోస్టుద్వారానూ ఇతర విధాలా పుస్తకాల సందజేయడం, ఇతర సంస్థల సహావేశాలను గ్రంథాలయంలో జరుపుకోడానికిగల అనుకూలాలూ, పుస్తకాల జాబితాల నిర్మాణంలో నూతనపద్ధతులూ (కారు కేటలాగు), గ్రంథాలయంలోని పుస్తకాలను అరుపు తీసుకోగోరే వారి అర్హతలూ, ఉచితంగా అందరినీ సేవించాలన్న వుద్దేశ

వుంది. అచ్చుఖర్చులు భరించలేనివారు సైకోస్యల్ మెషీన్లుపై కావలసిన ప్రత్యేకత తయారుచేస్తారు. సభ్యులకూ, ఇతర దాతలకూ, అభిమానులకూ, అవకాశాన్నిబట్టి వీలైనంతమంది యితరులకూ వీటిని అందజేస్తారు. ఈవిధంగా నలుగురికీ అందజేసే నివేదికలు ఆకర్షణీయంగా లేకుంటే వీటిని విప్పి చదవడాని కెవ్వరూ పూనుకోరు. కనుక అందచూదాల అమరిక క్రమంగా వుండడానికి తీసికోవలసిన చర్యలను తెలుసుకోవడ మవసరం.

ముఖపత్రంపైన మధ్యగా గ్రంథాలయభవనపు చిత్రమున్నూ, పైనా క్రిందా స్ఫుటమైన అక్షరాలలో గ్రంథాలయంపేరూ, నివేదిక సువత్సర వివరమూ, ఇంకా ముఖ్యంగా చేర్చవలసిన ఒకటి రెండు మాటలూ చేర్చి వెనుకపుటలో గ్రంథాలయపాలకవరం జాబితాను చేర్చడం బాగుంటుంది. ముఖపత్రంపైన గ్రంథాలయ ప్రాశస్త్యాన్ని వర్ణించే చిన్నపాటగాని పద్యంగాని వాక్యంగాని చేర్చడానికి ఏలుంటే అట్లు చేయవచ్చు. నివేదిక చివరపేజీలో గ్రంథాలయోద్దేశాలనుగాని, గ్రంథాలయ కార్యక్రమంలోని విశేషాలనుగాని చేర్చిస్తే చాలా ఆకర్షణీయంగా వుంటుంది.

నివేదికలో చేర్చదగిన అంశాలను సాధారణంగా క్రింది క్రమంలో వ్రాస్తారు. ఉపోద్ఘాతం లేదా తొలిపలుకులు, సభ్యుల వివరాలు, నిర్వాహక సంఘాల సమావేశాలు, పతనాలయము, పత్రికాపాతకులు, పుస్తకాల ఉపయోగం, స్త్రీ బాలశాఖలు, ఆచూకీ శాఖ, గ్రంథాలయపక్షాన జరిగే సభలు సమావేశాలు మొదలైన కార్యక్రమం, విరాళాలు, ఆర్థిక విషయాలు, ముగింపుమాటలు. వస్తావవశంగా తెలిపే లెక్కలను ఆయా విషయాలతో జోడిస్తారు. విషయాలకు సంబంధించిన బొమ్మలనుకూడ నివేదిక మధ్యలో సందర్భానుసారంగా చేరుస్తారు. ఈవిధానం నివేదికకు అందాన్ని చేకూర్చడంతోపాటు దీనినందరూ చదవడాని కవకాశమేర్పడుతుంది.

నివేదిక ప్రధానభాగంలో చేర్చడానికనుకూలంగాని దిగువ పట్టికలను చివరిభాగంలో అనుబంధాలలో చేర్చడం సాంప్రదాయంగా యేర్పడింది. సభ్యుల జాబితా, దాతలపట్టిక (విరాళాల వివరాలతో), పత్రికలజాబితా (గ్రంథాలయానికి తెప్పించినవి), సభలు-సమావేశాల వివరాలు, గ్రంథాలయ పూర్తినిబంధనలు, ఆదాయవ్యయపట్టిక, ఆస్తి అప్పుల పట్టిక వగైరా నివేదికచివరను వేరువేరుగా చేరుస్తారు. నివేదికలోనే వీటిని చేర్చేపక్షంలో చదువుకొనేవారి కి జాబితాలు ఆకర్షణీయంగావుండని కారణంచేత నివేదికల నెవ్వరుగాని సాంతంగా చదవరు.

నివేదికను అచ్చువేసే సందర్భంలో విషయ మెంతప్రధానమో అచ్చు ముచ్చటలుకూడ అంత ముఖ్యమే. అక్షరాల కూర్పు, కాగితం రంగూ, బొమ్మలూ అన్నీ చక్కగా వుంటేనే నివేదిక బాగుంటుంది. మాటలమధ్యనుండే స్పేసులు యెక్కువ తక్కువలు లేక సమంగా వుండాలి. పంక్తులమధ్య తగినంత సరిమూ, పేజీల చుట్టూ వుండవలసినంత ఖాళీప్రదేశమూ (మార్జిన్) లేకుంటే పేజీలలోని అక్షరాలు అలికినట్లుండి అందాన్ని చెరుస్తాయి.

నివేదికలోని అక్షరాలు స్పష్టంగా కనబడేవిగావుండాలి. పంక్తులపొడవు జాస్తిగా వుండకూడదు. అలావుంటే వీనిని చకచక చదవడానికి వీలుండదు. అలవాటులేని టైపులు నివేదికలోచేర్చడం గజిబిజికి కారణమౌతుంది. అనుబంధాలకు అవసరాన్నిబట్టి చిన్న టైపులను వాడినా, నివేదిక ప్రధానభాగాన్ని గ్రేట్ టైపుమరుపటి బాగా వాడుకలోనున్న టైపులనే ఉపయోగించడం మంచిది. అనుకూలమైన టైపులను వాడడమే గాక పంక్తులమధ్య బాగా యెడముండేలాగు సీసపుబద్దెలను (Leads) విరివిగా ఉపయోగించేయెడల అక్షరాలుబాగా స్పష్టంగా కనబడతాయి.

నివేదిక అచ్చుకుపయోగించే కాగితం కేవలం తెల్లగావుండే కంటే నూత్నమైన తేలికరంగు పాలు కలదిగా వుండడంమేలు. కాగితంరంగుకు అనుకూలమైన సిరానువాడడంకూడా అవసరం. తేలికరంగు కాగితాలపై ముదురురంగు సిరాలనువాడితే అచ్చుబాగా పడుతుంది. ఫోటోబాకుల అచ్చుకు నున్నపైన ఆర్టు కాగితాలు కావాలి. గీతలబొమ్మలకు మామూలు రఫ్ కాగితం సరిపోతుంది. నివేదిక అచ్చుకుకూడ గ్లజుకాగితంకంటే కొంచెం గరుకుగావుండే సాదాకాగితమే అనుకూలంగా వుంటుంది. తళతళలాడే తెల్లనినునుపు కాగితంపైన అచ్చువేసిన అక్షరాలను చదివేటప్పుడు కంటికి కొంత శ్రమ కలుగుతుంది. సాదాతెలుపుకాగితంపైని అక్షరాలు చదివేటప్పు డీయిబ్బంది అంతగా కనపడదు.

నివేదికను చూడడంతోనే దానివైపుకు జనుల దృష్టి మర లాలి. చేతబట్టి పైఅట్టవేజీ త్రిప్పడంతోనే ఉపోద్ఘాతంబోని వాక్యాలు వారికి రుచికరంగా వుండాలి. వరుసగా చదువుతూపోతే దానిని ముగించేవరకూ విడువకూడదనే ఆసక్తి పాఠకులకు కలగాలి. లోపలి విషయాలూ, భాష - రెండూ చక్కగా వుంటేనేతప్ప యెవ్వరునూ నివేదికను సాంతంగా చూడడం సంభవించదు. కనుక అనుభవజ్ఞులైన వారు తయారుచేసిన నివేదికలనుచూచి ప్రతిగ్రంథాలయంవారూ నివేదికను తయారుచేసే కళను అభ్యసించి సాధించాలి. అప్పుడే వీటి ప్రయోజనం సిద్ధిస్తుంది. గ్రంథాలయాలకు చక్కని చేయూత లభిస్తుంది.

సారస్వతపట్టిక

ఈ గ్రంథములోని వ్యాసముల రచనకు దోడ్పడిన

సారస్వతము

Arthur E. Bostwick (Ed):

Popular libraries of the world

S. R. Ranganathan:

Library administration

Five laws of library science

Reference service and bibliography Vol. I

James Duff Brown:

Manual of library economy

L. Stanley Jast :

Libraries and living

B. M. Headicar :

Manual of library organisation

W. Wilson Company :

Publicity primer

American Library Association :

Publicity for small libraries

Lionel R. Mc Colvin :

Library Extension work and publicity

... The Library Miscellany Vol. I

... The Modern Librarian, Vol. XI

... Lectures delivered by Dr. M. O. Thomas in the Summer School of Library science conducted by the Andhra University in 1934 & 1935.

Duncan Gray :

- County library systems : Their history, organisation and administration.
- ... County rural libraries.
- ... Hand book of the Public Library, Bangalore

పాఠూరి నాగభూషణం :

గ్రంథాలయములు : రిజిస్ట్రేషను
గ్రంథాలయశాస్త్ర ప్రథమపాఠములు

యాతగిరి లక్ష్మీ వెంకటరమణ :

గ్రంథాలయోద్యమము
ధర్మగ్రంథాలయ పత్రిక. సంపుటము ౧

అంధ్రదేశ గ్రంథాలయసంఘము:

౨౮ వ ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ మహాసభ సంచిక

దీనివ గ్రంథాలయముల నిబంధనలు:

సేవాశ్రమ వాణిమందిరము, పెదపాలెము
సారస్వతనికేతనము, వేటపాలెము

Andhra University Library, Waltair
Adyar Library, Madras

శంతో గ్రంథాలయం పనిచేస్తున్న సంగతి, ఇట్టి మరికొన్ని అంశాలూ నివేదికకు నిమిత్తనాన్ని చేకూరుస్తాయి. పుస్తకాల ఉపయోగం పెంచడానికి ఉపయుక్త పఠనం వైపుకు పాఠకులను మరల్చడానికి తీసుకొన్న చర్యలూ, గ్రంథాలయం సంపాదించే పుస్తకాలు పాఠకుల వాంఛలను తీర్చడాని కెంతవర కనుకూల్చించినదీ, గ్రంథాలయం క్రింద వెచ్చిస్తున్న ధనానికి తగిన ఫలితం చేకూరుతున్నదీ లేనిదీ మొదలైన గ్రంథాలయ నిర్వహణానికి సంబంధించిన రకరకాల యేర్పాట్లను నివేదికలో చేర్చడం ప్రయోజనకారి. కేవలం గత సంవత్సరంలో జరిగిన కార్యక్రమాన్ని వివరించడంతో నివేదికను పూర్తి చేయక గ్రంథాలయ ప్రధానాధ్యక్షాన్ని, భవిష్యదవసరాలనూ దీనిలో చేర్చిన పక్షంలో ప్రజల ఆమోదం, సహాయం లభించడాని కవకాశమేర్పడుతుంది. నివేదికలో గ్రంథాలయానికి చేరిన సహాయాలను తెలిపి దాతలకు కృతజ్ఞత తెలపడం, వారిని ప్రశంసించడం ఉపయుక్తమైన పద్ధతి. ప్రజల మనస్తత్వాని కనుకూల్చించే భాషలో గ్రంథాలయ పూర్వచరిత్రను స్మరించడంకూడ అవసరమే.

పైన చెప్పిన విషయాలను వివరించడానికి అంకెలు బాగా ఉపయోగిస్తాయి. ఆదాయ వ్యయాలు, ఆస్తి అప్పు పట్టికలతో పాటు గ్రంథాలయ పరిస్థితులను విశదీకరించే అంకెలుకొన్ని నివేదికకు జీవాన్ని కల్పిస్తాయి. అని చెప్పి నివేదికనంతా అంకెలమయం చేయరాదు. వట్టి అంకెల వరుసలు ఆకర్షణీయంగా వుండవు. ఒక విషయాన్ని విపులీకరించేనిమిత్తం ఉదాహరణక్రింద స్వల్పంగా అంకెలనివ్వడం బాగుంటుంది. ఈపద్ధతిమూలంగా గ్రంథాలయ పరిస్థితిని కన్నులకు కట్టినట్లు తెలపడమవుతుంది. ఈ అంకెల నివ్వడంలో వెనుకటి సంవత్సరాల లెక్కలను నివేదికసంవత్సరం లెక్కలతో సరిపోల్చడంద్వారా గ్రంథాలయం అభివృద్ధిని చక్కగా చూపవచ్చు.

నివేదికలో చేర్చదగిన లెక్కలు

I పుస్తకాలు:

సంఖ్య విలువ

నివేదిక సం॥ ప్రారంభంలోనున్న పుస్తకాలు

,, లో చేర్చిన పుస్తకాలు

,, లో తొలగించిన పుస్తకాలు

,, కడపటనున్న పుస్తకాలు

,, ,, (భాషలవారీగా)

,, లో చేర్చిన పుస్తకాలు: సంఖ్య విలువ

గ్రంథాలయం కొన్నవి

ధర్మంగా వచ్చినవి

II సభ్యులు:

స్త్రీలు పురుషులు (తరగతులవారీగా)

III పాఠకులు:

స్త్రీలు పురుషులు పిల్లలు

IV నివేదిక కాలంలో చదువబడిన పుస్తకాలు (తరగతివారీగా)

గ్రం.లో చదివినవి ఇండ్లకు తీసికొనిపోయినవి మొత్తం

V గ్రంథాలయానికి తెప్పించిన పత్రికలు:

భాషలవారీ, తరగతివారీ (దిన, వార, పక్ష, మాస వగైరా)

VI పత్రికా పాఠకుల దినసరి సగటు హాజరు.

నివేదికను వార్షికోత్సవ సందర్భంలో చదివితే కేవలం సభకు వచ్చేవారికి మాత్రమే విషయాలు తెలుస్తాయి. కనుక సభకు రాలేనివారికికూడ నివేదిక అందేటందుకై దీనిని అచ్చువేసే ఆచారం